

บทความ

“มุมมองการยื่นและเสียภาษีเงินได้ บุคคลธรรมดาของคนไทย”

การหลบเลี่ยงภาษีเป็นสาเหตุอันดับแรกที่คุณทั่วไปมักนึกถึงเมื่อมีการกล่าวถึงผู้ที่อยู่นอกระบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา อย่างไรก็ตาม ยังมีคนอีกจำนวนหนึ่งในความเป็นจริงแล้วหลุดออกจากระบบภาษี เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีดังกล่าว อีกทั้ง บางส่วนอาจไม่ได้ตระหนักถึงประโยชน์ของการอยู่ในระบบภาษี ซึ่งหากสามารถสร้างความเข้าใจ ให้ความรู้ และแก้ไขอุปสรรคต่าง ๆ ในการเข้าสู่ระบบภาษีให้แก่ประชาชนได้ อาจส่งผลให้การจัดเก็บภาษีเงินได้ฯ ของไทยมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ภาวะสังคมไทย

ไตรมาสหนึ่ง | ปี 2567

ปีที่ 23 ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม 2567

สถานการณ์ทางสังคมที่สำคัญ

Mental Health
ปัญหาสำคัญ
ที่ต้องเฝ้าระวัง

ทำอย่างไร
เมื่อประเทศไทย
เป็นสังคมคนโสด ?

Sandwich Generation
กับการดูแลคนหลายรุ่น

ความเคลื่อนไหวทางสังคมที่สำคัญ

-0.1%

การจ้างงาน

+3.0%

หนี้สินครัวเรือน
(Q4/2566)

+80.1%

การเจ็บป่วย
ด้วยโรคเฝ้าระวัง

+4.5%

การบริโภคเหล้า
และบุหรี่

+7.9%

คดีอาญา

+6.8%

อุบัติเหตุทางถนน

-52.7%

การคุ้มครอง
ผู้บริโภค

สถานการณ์แรงงาน

การจ้างงานในไตรมาสหนึ่ง ปี 2567 ปรับตัวลดลงเล็กน้อย จากการลดลงของการจ้างงานภาคเกษตรกรรม ขณะที่สาขานอกภาคเกษตรกรรมยังขยายตัวได้ ทั้งนี้ ต้องให้ความสำคัญกับการยกระดับทักษะและค่าจ้างแรงงาน รวมถึงการสร้างควมยั่งยืนของกองทุนประกันสังคม

ไตรมาสหนึ่ง ปี 2567 ภาพรวมการจ้างงานปรับตัวลดลงเล็กน้อย โดยผู้มีงานทำมีจำนวนทั้งสิ้น 39.6 ล้านคน ลดลงเล็กน้อยจากช่วงเดียวกันของปีก่อนหน้าที่ร้อยละ 0.1 ซึ่งเป็นผลจากการจ้างงานภาคเกษตรกรรมที่ลดลงกว่าร้อยละ 5.7 ในช่วงนอกฤดูการทำเกษตรกรรม สอดคล้องกับกำลังแรงงานรอฤดูกาลที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.0 ส่วนสาขานอกภาคเกษตรกรรมยังขยายตัวได้ที่ร้อยละ 2.2 โดยสาขาโรงแรมและภัตตาคารขยายตัวต่อเนื่องตั้งแต่ช่วงเดียวกันของปี 2566 ที่ร้อยละ 10.6 ซึ่งมีปัจจัยสำคัญจากการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติกว่า 9.3 ล้านคน ในช่วงไตรมาสหนึ่ง หรือเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 43.5 เช่นเดียวกับสาขาการก่อสร้างที่ขยายตัวร้อยละ 5.0 ขณะที่สาขาการผลิตเริ่มกลับมาขยายตัวได้ที่ร้อยละ 0.7 โดยเฉพาะการผลิตเครื่องดื่ม เคมีภัณฑ์และผลิตภัณฑ์เคมี และสิ่งทอ และสาขาการขนส่ง/เก็บสินค้าขยายตัวถึงร้อยละ 13.4

ตาราง 1 ผลสำรวจภาวะการทำงานของประชากร

	จำนวน (หน่วย : ล้านคน)							การเปลี่ยนแปลง (%YoY)						
	2564	2565	2566				2567	2564	2565	2566				2567
	Q1	Q1	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q1	Q1	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
กำลังแรงงานรวม	39.9	39.6	40.3	40.3	40.5	40.7	40.2	1.5	-0.6	1.7	1.4	1.1	1.3	-0.1
1. ผู้มีงานทำ	38.7	38.7	39.6	39.7	40.1	40.3	39.6	0.4	0.1	2.4	1.7	1.3	1.7	-0.1
1.1 ภาคเกษตร	11.1	11.4	11.6	11.6	12.6	12.3	10.9	2.8	2.4	1.6	-0.2	2.0	1.0	-5.7
1.2 นอกภาคเกษตร	27.5	27.3	28.0	28.0	27.4	27.9	28.7	-0.6	-0.8	2.7	2.5	1.0	2.0	2.2
- อุตสาหกรรมการผลิต	6.4	6.3	6.3	6.2	6.3	6.2	6.3	-2.2	-1.6	0.4	0.3	0.6	-2.3	0.7
- ก่อสร้าง	2.5	2.4	2.4	2.3	2.1	2.2	2.5	4.5	-4.2	-1.6	6.0	2.9	3.1	5.0
- ค้าส่ง/ค้าปลีก	6.5	6.6	6.9	6.9	6.8	7.0	6.9	-1.0	2.0	4.4	0.5	-0.2	3.8	-0.4
- โรงแรม ภัตตาคาร	3.0	2.9	3.1	3.2	3.2	3.2	3.4	-0.2	-4.4	8.2	11.7	8.3	8.0	10.6
- การขนส่ง/เก็บสินค้า	1.4	1.5	1.4	1.5	1.4	1.5	1.6	-0.4	12.0	-7.2	1.1	2.1	4.5	13.4
- อื่น ๆ	7.8	7.6	7.9	7.9	7.7	7.8	7.8	-0.6	-2.2	4.2	2.0	-1.0	0.8	-0.6
2. จำนวนผู้ว่างงาน	0.8	0.6	0.4	0.4	0.4	0.3	0.4	92.1	-23.2	-30.7	-21.5	-18.4	-28.8	-3.2
อัตราการว่างงาน (%)	1.99	1.53	1.05	1.06	1.06	0.81	1.01							
3. กำลังแรงงานรอฤดูกาล	0.4	0.3	0.2	0.2	0.04	0.09	0.2	10.0	-28.8	-21.8	-5.2	25.9	7.0	4.0
4. ชั่วโมงทำงานเฉลี่ยต่อสัปดาห์ (เอกชน)	42.8	43.8	44.3	46.7	46.1	46.9	44.0	0.0	2.4	1.5	1.6	-1.3	1.2	-0.7
5. ชั่วโมงทำงานเฉลี่ยต่อสัปดาห์ (รวม)	40.2	40.8	41.4	42.7	42.4	42.6	41.0	-1.8	2.0	2.3	1.9	-0.2	1.1	-0.9
5.1 ผู้ทำงานน้อยกว่า 10 ชั่วโมง	1.1	1.0	0.8	0.6	0.4	0.4	0.8	17.6	-14.9	-20.1	-14.9	16.7	-22.1	5.8
- ต้องการทำงานเพิ่ม	0.22	0.10	0.1	0.1	0.03	0.05	0.04	193.1	-55.0	-42.0	-18.9	-29.3	-32.6	-23.2
- ไม่ต้องการทำงานเพิ่ม	0.9	0.9	0.7	0.5	0.3	0.4	0.8	2.7	-5.2	-17.6	-14.5	23.3	-20.5	8.1
5.2 ผู้ทำงานต่ำกว่าระดับ ¹	0.67	0.32	0.23	0.20	0.17	0.21	0.19	129.1	-52.3	-28.6	-23.1	-28.8	-23.6	-16.0
5.3 ผู้ทำงาน 40 ชั่วโมงขึ้นไป	24.4	25.2	26.1	28.3	27.9	28.4	25.4	-3.3	3.4	3.6	3.3	-1.9	0.9	-2.7
5.4 ผู้ทำงาน 50 ชั่วโมงขึ้นไป	5.9	5.7	6.4	6.7	6.6	6.6	6.2	-3.0	-2.6	12.4	5.5	-2.0	5.1	-3.6
6. จำนวนผู้ว่างงานแฝง ²	0.6	0.4	0.3	0.2	0.1	0.1	0.3	40.2	-37.9	-26.9	-8.2	-4.5	-10.5	-1.4
อัตราการว่างงานแฝง (%)	1.59	0.99	0.71	0.60	0.16	0.35	0.70							

หมายเหตุ : ข้อมูลตั้งแต่ไตรมาสหนึ่ง ปี 2564 มีการปรับค่าถ่วงน้ำหนักโดยใช้ข้อมูลประมาณการประชากรชุดใหม่

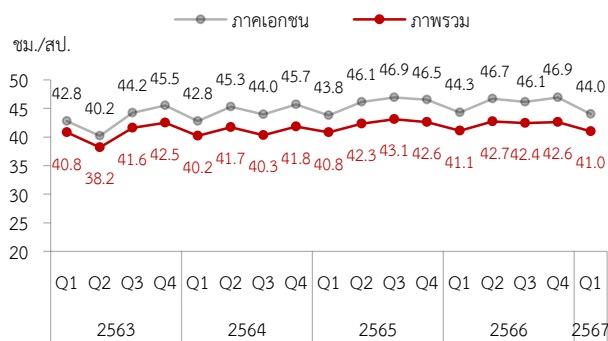
¹ ผู้ทำงานต่ำกว่าระดับ คือ ผู้ที่ทำงานต่ำกว่า 35 ชั่วโมงต่อสัปดาห์และต้องการทำงานเพิ่ม (นับรวมผู้ที่ทำงาน 0 ชั่วโมงต่อสัปดาห์)

² ผู้ว่างงานแฝง คือ ผู้ที่ทำงานน้อยกว่า 10 ชั่วโมงต่อสัปดาห์และต้องการทำงานเพิ่ม (นับรวมผู้ที่ทำงาน 0 ชั่วโมงต่อสัปดาห์) และผู้รอฤดูกาล

ที่มา : การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ

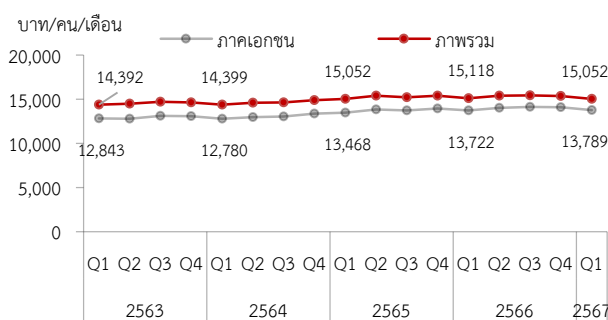
ชั่วโมงการทำงานปรับตัวลงเล็กน้อย ตามการทำงานล่วงเวลาที่ลดลง ไตรมาสหนึ่ง ปี 2567 ชั่วโมงการทำงานเฉลี่ยลดลงทั้งในภาพรวมและของภาคเอกชนที่ร้อยละ 0.9 และ 0.7 โดยอยู่ที่ 41.0 และ 44.0 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ตามลำดับ เนื่องจากสถานการณ์ประกอบการลดการทำงานล่วงเวลา โดยผู้ที่ทำงานล่วงเวลาหรือผู้ที่มิใช่ชั่วโมงการทำงาน 50 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ขึ้นไป ลดลงกว่าร้อยละ 3.6 และผู้เสมือนว่างงาน¹ เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 11.6 สำหรับค่าจ้างแรงงานภาคเอกชนปรับเพิ่มขึ้นจากปีก่อน ร้อยละ 0.5 โดยเฉลี่ยอยู่ที่ 13,789 บาทต่อคนต่อเดือน ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลจากการปรับขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2567 ที่ผ่านมา ส่วนค่าจ้างเฉลี่ยในภาพรวม ลดลงเล็กน้อยที่ร้อยละ 0.4 หรืออยู่ที่ 15,052 บาทต่อคนต่อเดือน นอกจากนี้ ผลของการลดลงของเงินเฟ้อยังส่งผลให้ค่าจ้างที่แท้จริงปรับตัวดีขึ้น

แผนภาพ 1 ชั่วโมงการทำงานเฉลี่ย

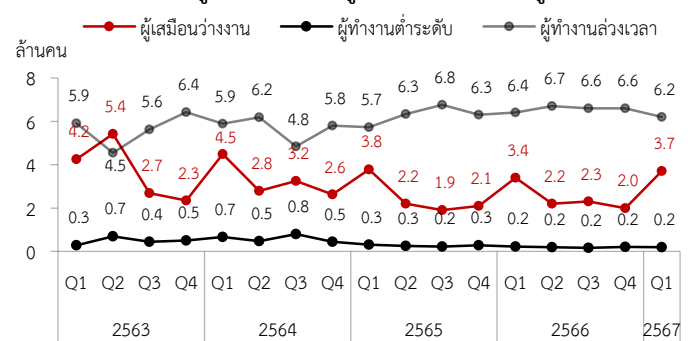
ที่มา : การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ

แผนภาพ 3 ค่าจ้างเฉลี่ยในภาพรวมและภาคเอกชน

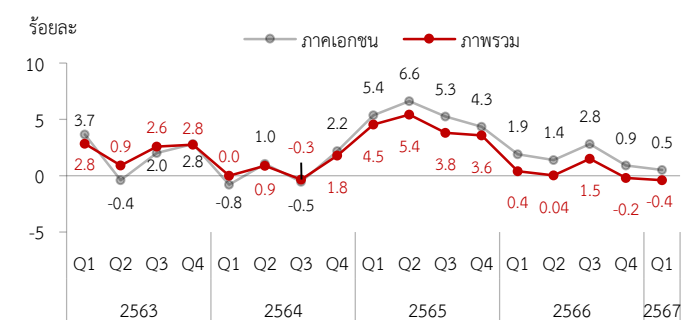
ที่มา : การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ

แผนภาพ 2 จำนวนผู้เสมือนว่างงาน ผู้ทำงานต่ำกว่าระดับ และผู้ทำงานล่วงเวลา

ที่มา : การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ

แผนภาพ 4 อัตราการเปลี่ยนแปลงของค่าจ้างภาพรวมและภาคเอกชน

ที่มา : การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ

สถานการณ์การว่างงานทรงตัว อัตราการว่างงานในไตรมาสหนึ่ง ปี 2567 อยู่ที่ร้อยละ 1.01 โดยมีผู้ว่างงานจำนวน 4.1 แสนคน ลดลงร้อยละ 3.2 จากไตรมาสเดียวกันของปี 2566 ซึ่งเป็นผลจากการลดลงของกลุ่มผู้ที่จบการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงาน ขณะที่กลุ่มนักศึกษาจบใหม่อายุ 20 - 24 ปี เป็นกลุ่มที่มีผู้ว่างงานเพิ่มขึ้นสูงที่สุดและมีสัดส่วนมากที่สุดเมื่อเทียบกับจำนวนผู้ว่างงานทั้งหมด ทั้งนี้ ผู้ว่างงานลดลงทั้งผู้ที่เคยและไม่เคยทำงานมาก่อนที่ร้อยละ 1.0 และ 5.3 ตามลำดับ อีกทั้งผู้ว่างงานระยะยาวยังลดลงกว่าร้อยละ 4.9 สำหรับอัตราการว่างงานในระบบอยู่ที่ร้อยละ 1.84 ลดลงจากร้อยละ 1.94 ในไตรมาสหนึ่ง ปี 2566 โดยมีผู้ขอรับประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงานในช่วงไตรมาสหนึ่ง ปี 2567 ทั้งสิ้น 2.1 แสนคน

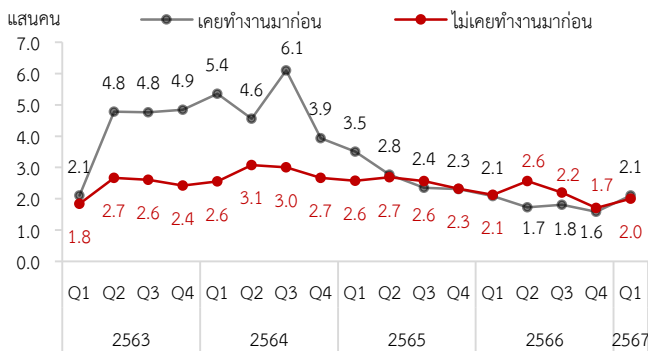
ตาราง 2 จำนวนและอัตราการเปลี่ยนแปลงของผู้ว่างงาน จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด ไตรมาสหนึ่ง ปี 2567

ระดับการศึกษา	จำนวนผู้ว่างงาน (พันคน)	อัตราการเปลี่ยนแปลง (%YoY)
ประถมศึกษาและต่ำกว่า	63.5	-9.1
มัธยมต้น	80.2	12.1
มัธยมปลาย (สายสามัญ)	82.3	17.4
อาชีวศึกษา	20.7	19.3
วิชาชีพชั้นสูง	30.5	7.5
อุดมศึกษา	130.6	-20.4
รวม	407.7	-3.2

ที่มา : การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ

¹ ผู้ที่ทำงาน 0 - 20 ชั่วโมง/สัปดาห์ ในภาคเกษตรกรรม และผู้ทำงาน 0 - 24 ชั่วโมง/สัปดาห์ นอกภาคเกษตรกรรม

แผนภาพ 5 จำนวนผู้ว่างงานที่เคยทำงานมาก่อนและไม่เคยทำงานมาก่อน

ที่มา : การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ตาราง 3 จำนวนและอัตราการเปลี่ยนแปลงของผู้ว่างงาน

จำแนกตามช่วงอายุ ไตรมาสหนึ่ง ปี 2567

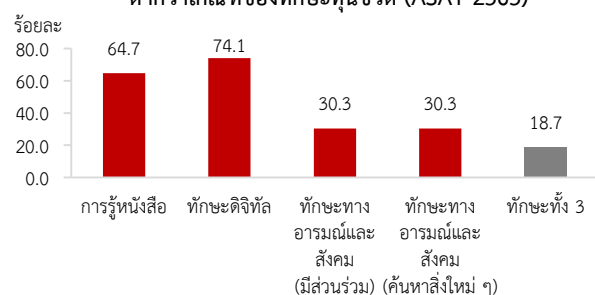
ระดับการศึกษา	จำนวนผู้ว่างงาน (พันคน)	อัตราการเปลี่ยนแปลง (%YoY)
15 - 19 ปี	35.3	-6.1
20 - 24 ปี	165.9	4.8
25 - 29 ปี	92.8	2.1
30 - 34 ปี	40.5	-16.6
35 - 39 ปี	23.2	1.7
40 - 49 ปี	30.1	-16.4
50 - 59 ปี	18.5	-17.5
60 ปีขึ้นไป	1.3	-69.7
รวม	407.7	-3.2

ที่มา : การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ประเด็นด้านแรงงานที่ต้องให้ความสำคัญ ได้แก่

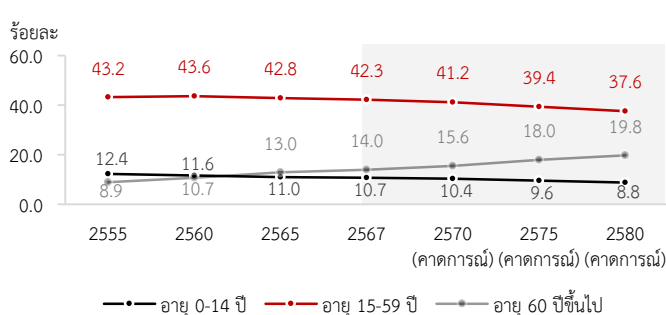
1. การขาดทักษะของแรงงานไทยที่อาจกระทบต่อเศรษฐกิจในระยะยาว โดยผลการสำรวจทักษะและความพร้อมเยาวชนและประชากรวัยแรงงาน (ASAT) ในประเทศไทย ของธนาคารโลกร่วมกับกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) พบว่า เยาวชนและกลุ่มวัยแรงงานของไทยจำนวนมากมีทักษะต่ำกว่าเกณฑ์² โดยมีสัดส่วนของกลุ่มที่มีทักษะการรู้หนังสือและทักษะดิจิทัลต่ำกว่าเกณฑ์สูงถึงร้อยละ 64.7 และ 74.1 ตามลำดับ สะท้อนว่ากลุ่มเยาวชนและประชากรวัยแรงงาน ไม่สามารถทำงานด้านการอ่านและการใช้คอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐานได้ดี โดยทักษะด้านดิจิทัลที่อยู่ในระดับต่ำ สอดคล้องกับข้อมูลของ We are social³ ที่พบว่า ทักษะด้านดิจิทัลของไทยอยู่ในอันดับที่ 39 จาก 63 ประเทศ ทั้งที่มีการใช้อินเทอร์เน็ตต่อวันในระดับสูง ทั้งนี้ การขาดทักษะดังกล่าวอาจทำให้ไทยเกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจคิดเป็นมูลค่าสูงถึง 3.3 ล้านล้านบาทต่อปี จากผลผลิตของแรงงานที่ไม่สูงนัก และการใช้นวัตกรรมที่น้อย ตลอดจนการลงทุนจากต่างชาติที่ลดลง สถานการณ์ดังกล่าวเป็นประเด็นที่น่ากังวล โดยเฉพาะเมื่อนำมาประกอบกับปัญหาเด็กเกิดน้อย ซึ่งจะทำให้จำนวนแรงงานที่มีสมรรถนะสูงในอนาคตลดน้อยลง สะท้อนถึงความจำเป็นที่ไทยจะต้องเร่งพัฒนาทักษะให้แก่ประชากรอย่างจริงจัง เพื่อให้สามารถทดแทนกำลังแรงงานที่จะหายไป และสามารถรองรับการพัฒนาไปสู่เศรษฐกิจและอุตสาหกรรมมูลค่าสูงได้

แผนภาพ 6 สัดส่วนเยาวชนและประชากรวัยแรงงานที่มีทักษะต่ำกว่าเกณฑ์ของทักษะทุนชีวิต (ASAT 2565)

ที่มา : โครงการสำรวจทักษะและความพร้อมเยาวชนและประชากรวัยแรงงาน (ASAT) ในประเทศไทย (2565)

แผนภาพ 7 จำนวนประชากรแต่ละช่วงวัย ปี 2555 - 2580

ที่มา : การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553 - 2583 (ฉบับปรับปรุง) สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

2. ความยั่งยืนของกองทุนประกันสังคม โดยกองทุนฯ มีแนวโน้มที่จะต้องจ่ายเงินบำเหน็จบำนาญให้แก่

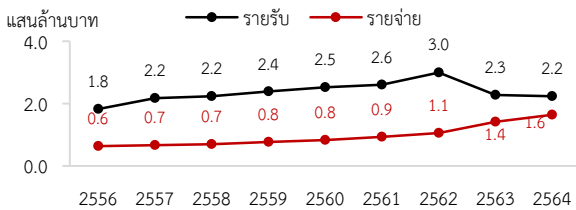
ผู้ประกันตนที่เกษียณอายุ ซึ่งจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในอนาคต สวนทางกับแนวโน้มจำนวนแรงงานรุ่นใหม่ที่จะมีบทบาทในการส่งเงินสมทบเข้าสู่กองทุนฯ ที่ลดลง ซึ่งข้อมูลจากผลการศึกษางบประมาณด้านการคุ้มครอง

² 1. ทักษะการรู้หนังสือ ได้แก่ การทำความเข้าใจความหมาย การประเมินความเหมาะสม การใช้ข้อมูลและความคิด การมีส่วนร่วม การเข้าร่วม การบรรลุเป้า และการพัฒนา 2. ทักษะดิจิทัล ได้แก่ การใช้งานเครื่องมือซอฟต์แวร์ดิจิทัลและการเข้าใจข้อมูล และ 3. ทักษะด้านอารมณ์และสังคม ได้แก่ การมีส่วนร่วมกับคนอื่น การเข้าใจผู้อื่น การจัดการอารมณ์ การทำงานเพื่อนำไปสู่เป้าหมาย และการค้นหาสิ่งใหม่

³ บริษัทเอเจนซีสร้างสรรค์ด้านสังคมระดับโลกที่มีความเชี่ยวชาญด้านโซเชี่ยลมีเดีย

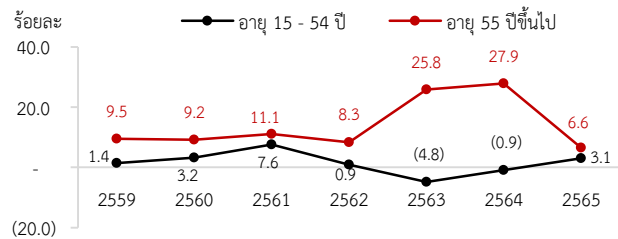
ทางสังคมของประเทศไทย (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) พบว่า ช่องว่างระหว่างรายรับและรายจ่ายของกองทุนประกันสังคมมาตรา 33 และมาตรา 39 มีแนวโน้มลดลงอย่างมาก โดยในปี 2556 สัดส่วนรายจ่ายต่อรายรับอยู่ที่ร้อยละ 34.6 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 73.4 ในปี 2564 ทั้งนี้ สาเหตุสำคัญมาจากการปรับเพิ่มการให้สิทธิประโยชน์แก่ผู้ประกันตนในด้านต่าง ๆ อาทิ การปรับเพิ่มเงินสงเคราะห์บุตร จากเดือนละ 600 บาท เป็น 800 บาท รวมถึงจำนวนผู้ประกันตนเข้าใหม่และเกษียณที่สวนทางกัน โดยในปี 2575 จำนวนผู้ประกันตนที่ขอรับประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพอาจมีมากถึง 2.3 ล้านคน⁴ จากเดิมที่ในปี 2565 มีจำนวนเพียง 7.6 แสนคนเท่านั้น เป็นความเสี่ยงที่กองทุนฯ จะประสบปัญหาด้านสภาพคล่องและความยั่งยืน อันจะส่งผลกระทบต่อเงินไปยังผลประโยชน์ของผู้ประกันตนในอนาคต

แผนภาพ 8 รายรับและรายจ่ายของกองทุนประกันสังคม
มาตรา 33 และมาตรา 39

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

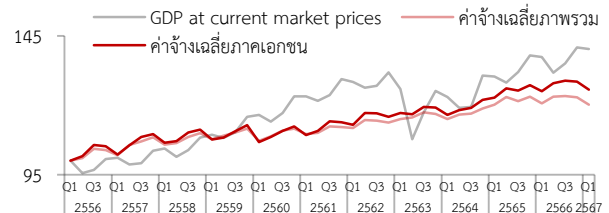
แผนภาพ 9 อัตราการเติบโตของจำนวนผู้ประกันตน มาตรา 33 และ
มาตรา 39 จำแนกตามกลุ่มอายุ ปี 2559 - 2565

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

3. การพัฒนาทักษะแรงงานเพื่อให้ได้รับค่าจ้างที่สูงขึ้น เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบค่าจ้างของแรงงานกับมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP at current market prices) พบว่า ช่องว่างระหว่างค่าจ้างแรงงานและ GDP มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นหลังจากในช่วงปี 2559 ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากปัญหาเชิงโครงสร้าง โดยแรงงานส่วนใหญ่มีระดับทักษะที่ไม่สูงนักและจำนวนมากทำงานในสาขาที่มีผลิตภาพแรงงานไม่มาก อีกทั้ง กว่าครึ่งยังเป็นแรงงานนอกระบบ ส่งผลให้ได้รับค่าจ้างน้อยและไม่แน่นอน ขณะเดียวกัน การศึกษาของ SCB EIC⁵ ระบุว่า ผลิตภาพแรงงานไทยในปัจจุบันยังไม่ฟื้นตัวจากผลกระทบของ COVID-19 เนื่องจากแรงงานที่มีการย้ายอาชีพทำให้ต้องปรับทักษะใหม่ และบางส่วนได้งานใหม่แต่ใช้ทักษะที่ลดลง ซึ่งทำให้ค่าจ้างแรงงานปรับตัวได้ไม่มาก ขณะเดียวกัน ค่าจ้างแรงงานของแรงงานแต่ละกลุ่มทักษะยังมีความแตกต่างกัน ซึ่งผลการศึกษาของสถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์⁶ พบว่า ในช่วงปี 2528 - 2563 ค่าจ้างแรงงานกลุ่มทักษะปานกลางมีการปรับเพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำกว่ากลุ่มอื่น เนื่องจากส่วนใหญ่ทำงานในลักษณะงานประจำ (Routine) จึงไม่ได้มีการพัฒนาทักษะมากนัก รวมถึงบางส่วนยังถูกทดแทนด้วยเครื่องจักร หุ่นยนต์ และเทคโนโลยี ดังนั้น จึงควรส่งเสริมให้แรงงานไทย มีการยกระดับทักษะอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถทำงานที่ได้รับค่าจ้างที่สูงขึ้นได้ รวมทั้งต้องเร่งรัดการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมควบคู่ไปด้วย เนื่องจากโครงสร้างอุตสาหกรรมในปัจจุบันยังเป็นโครงสร้างที่พึ่งพาแรงงานทักษะปานกลางค่อนข้างต่ำ⁷ ทำให้แรงงานจำนวนหนึ่งต้องทำงานต่ำกว่าระดับการศึกษา (Level of Education Mismatch)

แผนภาพ 10 ดัชนีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และค่าจ้างเฉลี่ยในภาพรวมและเอกชน

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

⁴ คาดการณ์โดยใช้การขยายตัวของผู้ประกันตนมาตรา 33 และ 39 ที่ได้รับบำนาญชราภาพเฉลี่ยระหว่างปี 2561 - 2565

⁵ SCB EIC. (2567). บทความเรื่อง “พลิกกระบวนพัฒนาทักษะ เพิ่มมูลค่าตลาดแรงงานไทยในยุคดิจิทัล”.

⁶ Paweenawat, S. W., & Liao, L. (2022). Brain over Brawn: Job Polarization, Structural Change, and Skill Prices (Discussion Paper No. 189). Puey Ungphakorn Institute for Economic Research. โดยกำหนดระดับทักษะตามกลุ่มอาชีพ 3 กลุ่ม ได้แก่ 1. ทักษะสูง คือ ผู้จัดการ ผู้บัญญัติกฎหมาย ผู้เชี่ยวชาญ และช่างเทคนิค 2. ทักษะระดับกลาง เสมียน พนักงานบริการ และพนักงานโรงงานและเครื่องจักร และ 3. ทักษะต่ำ แรงงานช่างฝีมือ เกษตรกร และแรงงานไร้ฝีมือ

⁷ สัดส่วนความต้องการแรงงาน จำแนกตามระดับการศึกษา โดยคำนวณจากจำนวนตำแหน่งงานว่าง รายจังหวัด เดือนมีนาคม 2567 ของกระทรวงแรงงาน ได้แก่ ประถมศึกษาและต่ำกว่า ร้อยละ 11.9 มัธยมศึกษา ร้อยละ 32.5 ปวช. และ ปวส. ร้อยละ 30.7 อนุปริญญา ร้อยละ 9.8 และปริญญาตรีขึ้นไป ร้อยละ 15.1

หนี้สินครัวเรือน

ไตรมาสที่ 2 ปี 2566 หนี้สินครัวเรือนขยายตัวชะลอลง โดยคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 91.3 ต่อ GDP ขณะที่คุณภาพสินเชื่อปรับลดลงในทุกประเภทสินเชื่อ อีกทั้ง ยังมีประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญ คือ การติดตามแนวโน้มหนี้เสียของสินเชื่อที่อยู่อาศัยโดยเฉพาะสินเชื่อวงเงินน้อยกว่า 3 ล้านบาท และการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ลูกหนี้เรื้อรังเข้าร่วมมาตรการแก้หนี้

หนี้สินครัวเรือนชะลอตัวต่อเนื่อง ในไตรมาสที่ 2 ปี 2566 และภาพรวมปี 2566 หนี้สินครัวเรือนมีมูลค่า 16.36 ล้านล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 3.0 ลดลงจากร้อยละ 3.4 ของไตรมาสก่อนหน้า และเมื่อปรับผลของฤดูกาลเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.2 ชะลอตัวลงจากไตรมาสก่อนหน้า ขณะที่สัดส่วนหนี้สินครัวเรือนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Household Debt to GDP) อยู่ที่ร้อยละ 91.3 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 91.0 ของไตรมาสที่ผ่านมา

ตาราง 4 หนี้สินครัวเรือน (สินเชื่อจากสถาบันการเงิน)

ณ สิ้นสุดระยะเวลา	2562	2563	2564				2565				2566			
			Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
มูลค่าหนี้สินครัวเรือน (ล้านล้านบาท)	14.20	14.76	14.86	15.01	15.07	15.32	15.40	15.52	15.68	15.89	15.97	16.10	16.22	16.36
% YoY	4.9	3.9	4.6	4.9	4.0	3.8	3.6	3.4	4.1	3.8	3.7	3.8	3.4	3.0
% QoQ (ปรับฤดูกาล)	NA.	NA.	1.5	1.0	0.4	0.9	1.3	0.8	1.0	0.6	1.2	0.8	0.7	0.2
สัดส่วนต่อ GDP (%)	84.1	94.2	95.5	94.2	94.1	94.6	93.7	92.8	91.5	91.4	90.7	90.8	91.0	91.3

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย ประมวลผลโดยกองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.

เงินให้กู้ยืมแก่ภาคครัวเรือนขยายตัวชะลอลงเกือบทุกประเภทสินเชื่อ ยกเว้นสินเชื่อบัตรเครดิตและสินเชื่อส่วนบุคคล ขณะที่สินเชื่อยานยนต์หดตัว โดยสินเชื่อยานยนต์หดตัวร้อยละ 0.6 จากการขยายตัวร้อยละ 0.2 ในไตรมาสก่อน เนื่องจากสถาบันการเงินเพิ่มความเข้มงวดในการพิจารณาสินเชื่อ⁸ จากความกังวลต่อความเสี่ยงด้านเครดิตของผู้กู้และคุณภาพสินเชื่อ สินเชื่อเพื่อซื้ออสังหาริมทรัพย์ขยายตัวร้อยละ 4.3 ชะลอตัวลงต่อเนื่องเป็นไตรมาสที่ 4 ติดต่อกัน ตามภาวะเศรษฐกิจที่ฟื้นตัวช้าและต้นทุนการกู้ยืมที่สูง⁹ ทำให้ครัวเรือนระมัดระวังการใช้จ่ายเงินมูลค่าสูง ด้านสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับขยายตัวชะลอลงมาอยู่ที่ร้อยละ 13.4 จากร้อยละ 15.6 ในไตรมาสก่อน ขณะที่สินเชื่อบัตรเครดิตขยายตัวเร่งขึ้นเป็นร้อยละ 3.5 จากร้อยละ 1.9 ของไตรมาสที่ผ่านมา เช่นเดียวกับสินเชื่อส่วนบุคคลปรับเพิ่มขึ้นเล็กน้อย โดยขยายตัวร้อยละ 3.8 เทียบร้อยละ 3.7 ในไตรมาสก่อน

⁸ ธนาคารแห่งประเทศไทย. 2566. รายงานผลการสำรวจภาวะและแนวโน้มสินเชื่อ (Credit Conditions Report) ไตรมาสที่ 2 ปี 2566.

⁹ อัตราดอกเบี้ยนโยบายอยู่ที่ร้อยละ 2.50 ตั้งแต่วันที่ 27 กันยายน 2566

ตาราง 5 มูลค่า สัดส่วน และอัตราการขยายตัวของหนี้สินครัวเรือน จำแนกตามวัตถุประสงค์

ณ สิ้นสุดระยะเวลา	มูลค่า (ล้านล้านบาท)	สัดส่วน (ร้อยละ)	2564				2565				2566			
			Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
เงินให้กู้ยืมแก่ภาคครัวเรือน	16.4	100.0	4.6	4.9	4.0	3.8	3.6	3.4	4.1	3.8	3.7	3.8	3.4	3.0
เพื่อซื้ออสังหาริมทรัพย์	5.5	33.9	6.0	6.0	5.4	5.2	5.0	4.8	5.1	5.2	5.0	4.8	4.6	4.3
เพื่อยานยนต์	1.8	11.0	2.9	2.6	0.3	1.2	0.6	0.3	1.2	-0.3	-0.3	1.0	0.2	-0.6
เพื่อการประกอบธุรกิจ	2.9	17.8	4.4	5.8	5.4	4.3	4.8	3.5	3.3	2.2	1.1	0.8	0.8	0.7
เพื่อการอุปโภคบริโภคส่วนบุคคลอื่น	4.5	27.5	6.7	6.5	4.6	4.1	3.5	3.9	5.2	4.8	5.5	5.6	5.5	5.5
- สินเชื่อส่วนบุคคล	3.2	19.3	7.7	6.5	4.3	3.0	1.7	1.0	1.7	1.8	2.6	3.3	3.7	3.8
- สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับ ¹	0.9	5.2	2.0	7.6	10.0	12.0	12.7	14.4	17.7	18.4	18.5	18.0	15.6	13.4
- สินเชื่อบัตรเครดิต	0.5	3.0	6.0	4.4	-0.5	1.6	2.8	9.2	12.2	5.2	5.7	2.5	1.9	3.5
สินเชื่ออื่น ๆ ²	1.6	9.8	-2.2	-0.5	0.3	0.6	1.3	0.9	2.4	4.0	4.1	3.9	2.3	-0.04

หมายเหตุ : ¹ สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับ คือ สินเชื่อที่ผู้ให้บริการต้องมาขอใบอนุญาตกับ ธปท. โดยเป็นสินเชื่อส่วนบุคคลที่มีหลักประกันหรือไม่มีหลักประกัน
ที่ให้แก่บุคคลธรรมดา ไม่ได้ระบุวัตถุประสงค์ และไม่มีการนำเงินไปใช้ในการประกอบธุรกิจ อาทิ สินเชื่อจำนำทะเบียนรถ สินเชื่อบัตรเครดิตเงินสด

² สินเชื่ออื่น ๆ ประกอบด้วย สินเชื่อเพื่อซื้อหลักทรัพย์ สินเชื่อเพื่อการศึกษา และสินเชื่อที่ไม่สามารถจำแนกวัตถุประสงค์ได้

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย ประมวลผลโดยกองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.

ความสามารถในการชำระหนี้ของครัวเรือนด้อยลง จากข้อมูลธนาคารพาณิชย์ ณ ไตรมาสสี่ ปี 2566 พบว่า หนี้เพื่อการอุปโภคบริโภคที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้มีมูลค่า 1.58 แสนล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 2.88 ต่อสินเชื่อรวม เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 2.79 ของไตรมาสที่ผ่านมา และคุณภาพสินเชื่อทุกประเภทมีความเสี่ยงเพิ่มขึ้น เนื่องจากการฟื้นตัวของรายได้ที่ยังไม่ทั่วถึง ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสามารถในการชำระหนี้ของครัวเรือน โดยสินเชื่อที่อยู่อาศัยและสินเชื่อยานยนต์มีสัดส่วนหนี้ NPLs ต่อสินเชื่อรวมเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 3.34 และร้อยละ 2.13 จากร้อยละ 3.24 และร้อยละ 2.10 ในไตรมาสก่อนหน้า ตามลำดับ เช่นเดียวกับสินเชื่อที่ครัวเรือนใช้เสริมสภาพคล่อง คือ สินเชื่อบัตรเครดิต และสินเชื่อส่วนบุคคล ที่มีสัดส่วนดังกล่าวเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาสินเชื่อค้างชำระระหว่าง 1 – 3 เดือน (Stage 2) จำแนกรายวัตถุประสงค์ กลับพบว่า มีเพียงสินเชื่อที่อยู่อาศัย และสินเชื่อส่วนบุคคลอื่นเท่านั้นที่มีสัดส่วนสินเชื่อค้างชำระระหว่าง 1 – 3 เดือนต่อสินเชื่อรวมเพิ่มขึ้น

ตาราง 6 หนี้เพื่อการอุปโภคบริโภคที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPLs)

ณ สิ้นสุดระยะเวลา	2563				2564				2565				2566			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
NPLs (แสนล้านบาท)	1.56	1.53	1.44	1.44	1.49	1.50	1.50	1.44	1.47	1.43	1.41	1.40	1.44	1.47	1.52	1.58
%YOY	23.6	19.7	8.3	2.7	-4.8	-1.4	3.7	-0.5	-1.5	-5.1	-6.0	-2.3	-1.7	2.7	7.9	12.4
สัดส่วนต่อสินเชื่อรวม (%)	3.23	3.12	2.91	2.84	2.92	2.92	2.89	2.73	2.78	2.69	2.62	2.62	2.68	2.71	2.79	2.88

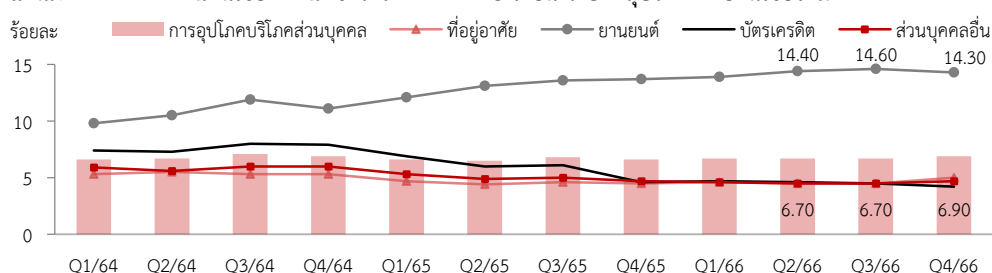
ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตาราง 7 สัดส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้รายวัตถุประสงค์ต่อสินเชื่อรวม (ร้อยละ)

ณ สิ้นสุดระยะเวลา	2564				2565				2566			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
ที่อยู่อาศัย	3.74	3.66	3.62	3.52	3.51	3.38	3.25	3.01	3.16	3.16	3.24	3.34
ยานยนต์	1.56	1.61	1.72	1.50	1.47	1.48	1.66	1.88	1.89	2.05	2.10	2.13
บัตรเครดิต	3.04	3.51	3.00	2.25	2.78	2.68	2.46	3.12	3.11	2.98	3.34	3.57
ส่วนบุคคลอื่น	2.46	2.47	2.43	2.33	2.49	2.35	2.22	2.40	2.33	2.32	2.38	2.48

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

แผนภาพ 11 สัดส่วนสินเชื่อที่ผิดนัดชำระระหว่าง 1 – 3 เดือน รายวัตถุประสงค์ต่อสินเชื่อรวม

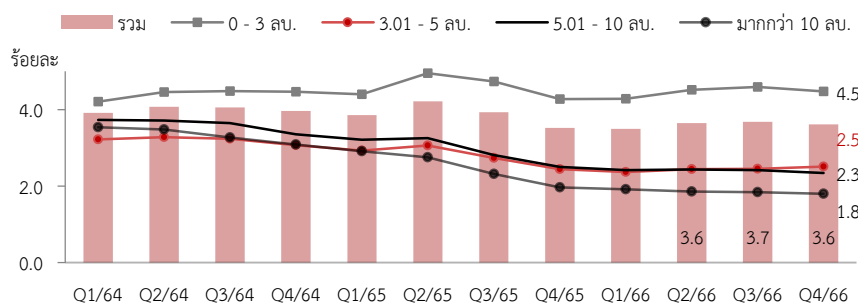

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

สำหรับประเด็นหนี้สินครัวเรือนที่ต้องให้ความสำคัญ ได้แก่

1. แนวโน้มการเพิ่มขึ้นของหนี้เสียในสินเชื่อที่อยู่อาศัย โดยเฉพาะสินเชื่อบ้านวงเงินน้อยกว่า 3 ล้านบาท ซึ่งถือเป็นกลุ่มครัวเรือนรายได้ระดับปานกลางหรือล่าง จากข้อมูลเครดิตบูโรในไตรมาสที่ 2566 พบว่า ยอดคงค้างหนี้เสียของสินเชื่อบ้านขยายตัวเร่งขึ้นถึงร้อยละ 7.0 จากไตรมาสที่ผ่านมาที่หดตัวร้อยละ 1.7 หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 3.6 ต่อสินเชื่อรวม โดยเกือบ 3 ใน 4 หรือร้อยละ 73.4 เป็นหนี้เสียของสินเชื่อบ้านวงเงินน้อยกว่า 3 ล้านบาท ซึ่งมีสัดส่วนหนี้เสียต่อสินเชื่อรวมอยู่ที่ร้อยละ 4.5 สูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับวงเงินสินเชื่อบ้านในระดับอื่น รวมถึงหนี้สินเชื่อบ้านวงเงินน้อยกว่า 3 ล้านบาท ยังมีสัดส่วนหนี้ค้างชำระ 1 – 3 เดือนต่อสินเชื่อรวมสูงขึ้นต่อเนื่องเป็นไตรมาสที่สองติดต่อกัน โดยไตรมาสที่ 2566 มีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 4.4 จึงอาจต้องเฝ้าระวังและเร่งปรับโครงสร้างหนี้ของกลุ่มนี้เพื่อลดความเสี่ยงต่อการเกิดหนี้เสีย

แผนภาพ 12 สัดส่วนหนี้เสียต่อสินเชื่อรวมของสินเชื่อบ้าน จำแนกตามวงเงินสินเชื่อ

ที่มา : บริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด ประมวลผลโดยกองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.

2. การเร่งรัดสถาบันการเงินประชาสัมพันธ์ให้กลุ่มลูกหนี้เรื้อรังเข้าร่วมมาตรการแก้ไขปัญหาหนี้สิน ซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2567 โดยลูกหนี้เรื้อรัง¹⁰ จะได้รับการปรับโครงสร้างหนี้ให้สามารถชำระหนี้ได้หมดภายใน 5 ปี และคิดอัตราดอกเบี้ยไม่เกินร้อยละ 15 ต่อปี ครอบคลุมลูกหนี้สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับประเภทยกเว้นหนี้ที่ไม่เป็น NPL (ไม่รวมสินเชื่อที่มีทะเบียนรถเป็นประกัน) เช่น สินเชื่อส่วนบุคคลดิจิทัล และสินเชื่อบัตรเครดิต เป็นต้น รวมถึงลูกหนี้ที่มีการชำระดอกเบี้ยรวมมากกว่าเงินต้นเป็นระยะเวลานาน โดยลูกหนี้จะได้รับการแจ้งเตือนว่าเป็นลูกหนี้เรื้อรังจากเจ้าหน้อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง¹¹ อย่างไรก็ตาม สมาคมผู้ประกอบการธุรกิจทางการเงินไทยยังกังวลว่าสถาบันการเงินที่เป็นเจ้าหน้อาจประวิงเวลาแจ้งสิทธิให้กับลูกหนี้เรื้อรัง ซึ่งจะทำให้ลูกหนี้ตัดสินใจเข้าร่วมโครงการน้อย อีกทั้ง สถาบันการเงินที่เป็นเจ้าหนี้จะได้รับประโยชน์มากกว่าจากการประมูลขายหนี้ ดังนั้น สถาบันการเงินอาจต้องเร่งสื่อสาร พร้อมมีแนวทางการปิดจบหนี้ที่เหมาะสมกับลูกหนี้รายกรณี เพื่อให้การดำเนินการมาตรการประสบความสำเร็จ เพราะจะเกิดประโยชน์แก่ทุกภาคส่วน ทั้งสถาบันการเงิน ลูกหนี้ และธุรกิจบริหารหนี้

¹⁰ ได้แก่ 1. ลูกหนี้เริ่มเรื้อรัง คือ ลูกหนี้สินเชื่อที่จ่ายดอกเบี้ยรวมมากกว่าเงินต้นรวมมาแล้ว 3 ปี แต่ไม่ถึง 5 ปี โดยจะได้รับการแจ้งเตือน ซึ่งสามารถติดต่อเจ้าหน้อหากประสงค์จะปิดจบหนี้เร็วขึ้นได้ โดยสถาบันการเงินต้องให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสมเป็นรายกรณี และ 2. ลูกหนี้ที่เป็นหนี้เรื้อรัง คือ ลูกหนี้ที่มีการจ่ายดอกเบี้ยรวมมากกว่าเงินต้นรวมมานานถึง 5 ปี และเป็นกลุ่มเปราะบาง คือ มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 20,000 บาท กรณีลูกหนี้สถาบันการเงินและบริษัทในกลุ่มธุรกิจทางการเงิน หรือน้อยกว่า 10,000 บาท กรณีลูกหนี้ non-bank โดยนอกจากการแจ้งเตือนแล้ว จะได้รับข้อเสนอแนวทางปิดจบหนี้ ซึ่งลูกหนี้สามารถพิจารณาว่าจะสมัคร (opt-in) เข้าร่วมโครงการหรือไม่

¹¹ เฉพาะการเตือนครั้งแรกภายในเดือนเมษายน ปี 2567 กำหนดให้เตือนอย่างน้อย 1 ช่องทาง

สุขภาพและการเจ็บป่วย

ผู้ป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังโดยรวมเพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีก่อน โดยเฉพาะผู้ป่วยโรคไข้หวัดใหญ่ นอกจากนี้ ยังต้องให้ความสำคัญกับการระบาดของโรค COVID-19 ไข้หวัดใหญ่ และไข้เลือดออกที่คาดการณ์ว่าจะพบผู้ป่วยมากขึ้นในปี 2567 การเจ็บป่วยด้วยโรคไตเรื้อรังที่เพิ่มขึ้น และการเฝ้าระวังพฤติกรรมมารับประทานอาหารที่ไม่ปลอดภัยเสี่ยงป่วยด้วยโรคไข้หัด รวมทั้งความครอบคลุมของวัคซีนหัดในประเทศไทยที่ยังต่ำ

ไตรมาสหนึ่ง ปี 2567 จำนวนผู้ป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังโดยรวมเพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปี 2566 ร้อยละ 80.1 หรือเพิ่มจาก 144,187 ราย เป็น 259,672 ราย ซึ่งเป็นการเพิ่มขึ้นของโรคที่ระบาดต่อเนื่องจากไตรมาสปี 2566 ได้แก่ โรคไข้หวัดใหญ่ พบผู้ป่วยเพิ่มขึ้น ร้อยละ 195.2 หรือเพิ่มขึ้นเกือบ 3 เท่า จากไตรมาสเดียวกันของปีที่ผ่านมา และโรคไข้เลือดออกเพิ่มขึ้นร้อยละ 106.8 หรือเพิ่มขึ้น 2.1 เท่า เนื่องจากสภาพอากาศที่ร้อนขึ้น เอื้อต่อการเพิ่มประชากรของยุง และส่งผลให้มีจำนวนผู้ติดเชื้อเพิ่มขึ้น

ตาราง 8 จำนวนผู้ป่วยด้วยโรคเฝ้าระวัง (ราย)

โรค	2566				2567	%YOY
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q1/2567
ปอดอักเสบ	78,443	56,234	81,054	76,945	96,395	22.8
ไข้เลือดออก	11,667	15,973	79,067	49,390	24,131	106.8
มือ เท้า ปาก	11,483	8,928	29,974	13,636	15,957	38.6
ไข้หวัดใหญ่	41,016	66,790	213,589	138,930	121,074	195.2
บิด	461	370	396	314	485	5.2
หัด	88	70	136	120	543	517.1
ฉีหนู	722	774	1,591	1,473	767	6.2
ไข้สมองอักเสบ	303	209	194	187	316	4.2
อหิวาตกโรค	1	0	1	1	2	-
ไข้กาฬหลังแอ่น	2	2	4	3	2	-
พิษสุนัขบ้า	1	1	0	2	0	-
รวม	144,187	149,351	406,006	281,001	259,672	80.1
อัตราต่อประชากรแสนคน	218.1	223.9	614.3	425.2	393.1	

หมายเหตุ : ข้อมูล ณ วันที่ 25 เมษายน 2567

ที่มา : รายงานโรคในระบบเฝ้าระวัง 506 กองระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

สถานการณ์ด้านสุขภาพจิตของคนไทย จากข้อมูลการประเมินสุขภาพจิตของคนไทย (Mental Health Check In : MHCI) ไตรมาสหนึ่ง ปี 2567 ซึ่งมีผู้เข้ารับการประเมินจำนวน 3.9 แสนราย พบสัดส่วนผู้ที่เสี่ยงซึมเศร้าสูงสุดที่ร้อยละ 8.9 เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีก่อนที่มีสัดส่วนร้อยละ 8.4 ขณะที่ผู้ที่มีความเครียดสูงมีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 8.3 และเสี่ยงฆ่าตัวตายร้อยละ 5.3

สำหรับประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญ คือ

1. โรคที่ต้องเฝ้าระวังเป็นพิเศษ ซึ่งคาดการณ์ว่าจะเกิดการระบาดในปี 2567 ได้แก่ 1) โรค COVID-19 ซึ่งเป็นโรคที่ต้องติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิดเนื่องจากการกลายพันธุ์อย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2566 พบผู้ป่วยสะสมทั้งหมด 652,868 ราย เสียชีวิต 848 ราย และจากข้อมูลของกรมควบคุมโรค ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม – 4 พฤษภาคม 2567 พบมีผู้ป่วยแล้ว 13,057 ราย และเสียชีวิต 93 ราย โดยพบผู้ป่วยมากขึ้นในพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑล และจังหวัดท่องเที่ยว ทั้งนี้ กรมควบคุมโรคคาดการณ์ว่าในปี 2567 จะพบผู้ป่วยประมาณ 649,520 ราย ซึ่งต้องเฝ้าระวัง

ในกลุ่มเสี่ยง 608 ได้แก่ ผู้สูงอายุ ผู้ที่มีโรคประจำตัว และหญิงตั้งครรภ์ หากป่วยจะมีอาการรุนแรง ต้องได้รับวัคซีนเข็มกระตุ้นอย่างน้อย ปีละ 1 ครั้ง 2) โรคไข้หวัดใหญ่ ที่ยังพบผู้ป่วยอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2566 มีผู้ป่วย 460,325 ราย เสียชีวิต 29 ราย ขณะที่ข้อมูลของกองระบาดวิทยา ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม - 4 พฤษภาคม 2567 พบว่ามีผู้ป่วยแล้ว 139,421 ราย ผู้เสียชีวิต 7 ราย ซึ่งผู้ติดเชื้อพบในทุกกลุ่มอายุ โดยกรมควบคุมโรคได้คาดการณ์ว่า ในปี 2567 จะพบผู้ป่วยประมาณ 346,110 ราย สำหรับการป้องกัน ประชาชนสามารถเข้ารับการฉีดวัคซีนไข้หวัดใหญ่ ปีละ 1 ครั้ง และ 3) โรคไข้เลือดออก ในปี 2566 พบผู้ป่วย 156,097 ราย เสียชีวิต 187 ราย จากข้อมูลของกองระบาดวิทยา ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม - 4 พฤษภาคม 2567 พบผู้ป่วยแล้ว 27,786 ราย เสียชีวิต 28 ราย โดยผู้ป่วยส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเด็กอายุ 5 - 14 ปี กรมควบคุมโรคคาดการณ์ว่าในปี 2567 จะพบผู้ติดเชื้อมากขึ้นอยู่ที่ประมาณ 276,945 ราย โดยจะเริ่มระบาดช่วงเดือนเมษายน และจะพบผู้ป่วยมากขึ้นในเดือนมิถุนายน - สิงหาคม ซึ่งธรรมชาติของโรคไข้เลือดออกมีระยะ 2 ปีติดต่อกัน ทั้งนี้ การป้องกันโรคไข้เลือดออกที่ดีที่สุด คือ การป้องกันยุง อย่ายืนยุงกัด และทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย

ตาราง 9 จำนวนผู้ป่วยด้วยโรคสำคัญ 3 โรค ปี 2566 และการคาดการณ์ ปี 2567

โรค	จำนวนผู้ป่วย ปี 2566	การคาดการณ์ ในปี 2567
โรค COVID-19	652,868 ราย	649,520 ราย
โรคไข้หวัดใหญ่	460,325 ราย	346,110 ราย
โรคไข้เลือดออก	156,097 ราย	276,945 ราย

ที่มา : กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

2. การเจ็บป่วยด้วยโรคไตเรื้อรังเพิ่มขึ้น องค์การอนามัยโลก รายงานว่าปัจจุบัน 1 ใน 10 ของประชากรทั่วโลกมีการทำงานของไตผิดปกติ และประมาณ 1 ล้านราย เสียชีวิตจากการที่ไม่ได้รับการรักษาโรคไตเรื้อรัง สำหรับประเทศไทย โรคไตเรื้อรังเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง สะท้อนจากข้อมูล Health Data Center ของกระทรวงสาธารณสุข ปี 2566 ที่พบว่า คนไทยป่วยด้วยโรคไตเรื้อรัง¹² 1,072,756 ราย เพิ่มขึ้นจากปี 2565 ที่มีผู้ป่วย 977,692 ราย และมีผู้ป่วยอยู่ในระยะที่ 3 มากที่สุด จำนวน 464,420 ราย รองลงมา คือ ระยะที่ 2 จำนวน 268,713 ราย ขณะที่ผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้ายหรือระยะที่ 5 ที่ต้องล้างไตมีจำนวน 70,474 ราย เพิ่มขึ้นจากปี 2565 ร้อยละ 12.9 สำหรับพื้นที่ที่พบผู้ป่วยมากที่สุด คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดอุดรธานี ทั้งนี้ สาเหตุของการเกิดโรคไตเรื้อรังเกิดจาก 3 สาเหตุหลัก ได้แก่ 1) กรรมพันธุ์หรือความผิดปกติตั้งแต่กำเนิด 2) โรคประจำตัว เช่น โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิต เป็นต้น และ 3) การใช้ยาในปริมาณมากและเป็นเวลานาน เช่น ยาแก้ปวดในกลุ่ม NSAIDS ทั้งนี้ โรคไตเรื้อรังไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้และอาจทำให้ผู้ป่วยต้องได้รับการดูแลไปตลอดชีวิต ทำให้ต้องใช้งบประมาณในการรักษาปีละกว่า 20,000 ล้านบาท ดังนั้น การป้องกันและดูแลรักษาโรคไตเรื้อรังต้องมุ่งเน้นการสร้างความตระหนักให้ผู้ป่วยโรคเบาหวานควบคุมระดับน้ำตาลในเลือด ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงต้องควบคุมความดันโลหิตให้ดี พร้อมทั้งลดการบริโภคโซเดียม เพิ่มการรับประทานผักและผลไม้ รับประทานยาให้ถูกต้องตามคำแนะนำของแพทย์ งดการรับประทานยาชุด และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เหมาะสม เพื่อลดการเกิดผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังรายใหม่

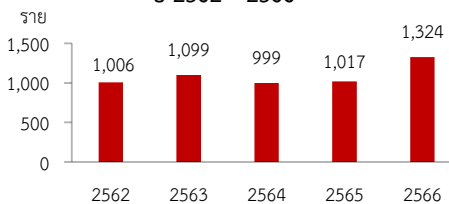
¹² โรคไตเรื้อรัง (Chronic Kidney Disease) คือ ภาวะที่ไตทำงานได้ลดลง โดยดูจากค่าอัตราการกรองของไตที่ผิดปกติ ความรุนแรงของโรคสามารถแบ่งเป็น 5 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ไตทำงานน้อยกว่าร้อยละ 90 ภาวะไตผิดปกติมีการรั่วของโปรตีนในปัสสาวะ แต่อัตราการกรองยังปกติ ระยะที่ 2 ไตทำงานเหลือร้อยละ 60 - 90 มีอัตราการกรองลดลงเล็กน้อย ระยะที่ 3 ไตทำงานเหลือร้อยละ 45 - 59 อัตราการกรองลดลงเล็กน้อยถึงปานกลาง ระยะที่ 4 ไตทำงานเหลือร้อยละ 15 - 29 อัตราการกรองลดลงมากหรืออย่างรุนแรง และระยะที่ 5 ไตทำงานน้อยกว่าร้อยละ 15 ไตรยะสุดท้ายหรือระยะไตวาย ที่ต้องบำบัดทางไตด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การฟอกไต การล้างไตทางช่องท้อง และการปลูกถ่ายไต เป็นต้น

ตาราง 10 จำนวนผู้ป่วยด้วยโรคไตเรื้อรัง จำแนกตามระยะโรค ปี 2562 - 2566 (ราย)

ปี	จำนวนรวม ทุกระยะ	ระยะที่ 1	ระยะที่ 2	ระยะที่ 3	ระยะที่ 4	ระยะที่ 5
2562	1,057,841	91,998	313,531	465,116	118,484	68,712
2563	1,046,023	154,415	276,499	436,297	116,733	62,079
2564	1,007,168	141,859	259,603	431,356	114,822	59,528
2565	977,692	134,434	247,054	420,164	113,658	62,382
2566	1,072,756	136,786	268,713	464,420	122,363	70,474

ที่มา : ระบบข้อมูล Health Data Center ของกระทรวงสาธารณสุข

แผนภาพ 13 จำนวนผู้เสียชีวิตด้วยโรคไต ปี 2562 - 2566

ที่มา : ระบบข้อมูล Health Data Center ของกระทรวงสาธารณสุข

3. การเฝ้าระวังพฤติกรรมกรรมการรับประทานอาหารที่ไม่ปรุงสุกเสี่ยงป่วยด้วยโรคไข้หัด ซึ่งอาจเสียชีวิตได้ โดยเฉพาะพฤติกรรมกรรมการกินเนื้อหมูดิบ หรือกึ่งสุกกึ่งดิบที่ปนเปื้อนเชื้อแบคทีเรีย ซึ่งเป็นสาเหตุของโรคไข้หัด จากข้อมูลของกองระบาดวิทยา ปี 2566 พบว่า มีผู้ป่วยด้วยโรคไข้หัดจำนวน 607 ราย เพิ่มขึ้นจากปี 2565 ที่มีเพียง 383 ราย ซึ่งจำนวนผู้ป่วยและเสียชีวิตเพิ่มขึ้นสูงสุดในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา (2561 - 2565) โดยผู้ป่วยพบมากที่สุดในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ทั้งนี้ ข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม - 4 พฤษภาคม 2567 พบผู้ป่วยโรคไข้หัด 248 ราย และเสียชีวิตแล้ว 14 ราย สำหรับการป้องกันสามารถทำได้ ได้แก่ 1) ไม่กินหมูที่ป่วย หลีกเลี่ยงการกินเนื้อหมูดิบหรือกึ่งสุกกึ่งดิบ 2) การประกอบอาหาร ควรแยกภาชนะและอุปกรณ์สำหรับอาหารดิบและสุกออกจากกัน เช่น เขียง จาน และตะเกียบ ซึ่งปัจจุบันคนไทยนิยมบริโภคหมูกระเทียม ชามู และสุกี้ ควรมีการแยกตะเกียบที่ใช้คีบหมูดิบกับหมูสุกที่รับประทาน หากใช้ตะเกียบอันเดียวกันย่อมเสี่ยงต่อการติดเชื้อได้ 3) ผู้ที่ทำงานในโรงฆ่าสัตว์ สัตวแพทย์ ควรแต่งกายให้ปกปิดมิดชิดและล้างมือเมื่อสัมผัสกับหมู และ 4) ผู้จำหน่ายควรรับเนื้อหมูจากโรงฆ่าสัตว์ที่ได้มาตรฐาน ทั้งนี้ อาการที่บ่งชี้ว่าเป็นโรคไข้หัด ถ้าได้รับเชื้อภายใน 3 วัน จะมีอาการไข้สูง ปวดศีรษะรุนแรง คอแข็ง ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ หูหนวก ให้รีบพบแพทย์ทันที พร้อมแจ้งประวัติการรับประทานอาหารให้แพทย์ทราบ เพื่อรับการวินิจฉัยที่ถูกต้องและรวดเร็ว ซึ่งจะช่วยลดอัตราการหัดและการเสียชีวิตได้

ตาราง 11 จำนวนผู้ป่วยและผู้เสียชีวิตด้วยโรคไข้หัด ปี 2561 - 2566

ปี	จำนวนผู้ป่วย	จำนวนผู้เสียชีวิต
2561	304	28
2562	317	29
2563	344	11
2564	336	24
2565	383	10
2566	607	34

ที่มา : รายงานโรคในระบบเฝ้าระวัง 506 กองระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

4. ความครอบคลุมของวัคซีนหัดในประเทศไทย ในปี 2567 โรคหัดเริ่มมีการระบาดตั้งแต่เดือนมกราคมและเพิ่มขึ้นมากในเดือนมีนาคม จากข้อมูลของกองระบาดวิทยา ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม - 4 พฤษภาคม 2567 พบผู้ป่วยโรคหัดแล้ว 802 ราย พบมากในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส โดยผู้ป่วยส่วนใหญ่เป็นเด็กเล็กอายุ 1 - 4 ปี ซึ่งไม่เคยได้รับวัคซีนป้องกันโรคหัด ทั้งนี้ ความครอบคลุมของวัคซีนหัดของประเทศไทยอยู่ที่ร้อยละ 80 ซึ่งต่ำกว่าที่องค์การอนามัยโลกกำหนดไว้ที่ร้อยละ 95 ส่งผลให้หลายพื้นที่เสี่ยงต่อการระบาดเพิ่มขึ้น จึงต้องเร่งประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองพาเด็กเล็กที่ไม่เคยได้รับวัคซีนเข้ารับวัคซีนได้ที่สถานพยาบาลใกล้บ้าน โดยช่วงเวลาการฉีดวัคซีนที่เหมาะสมสำหรับเด็กเล็ก คือ เข็มแรกเมื่อเด็กอายุ 9 เดือน และเข็มที่ 2 เมื่อเด็กอายุ 1 ปีครึ่ง

การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรื

การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรืไตรมาสหนึ่ง ปี 2567 เพิ่มขึ้นจากปีก่อน โดยต้องติดตามและเฝ้าระวังผลกระทบของคว้นบุหรืมือสอง และการเกิดโรคมะเร็งที่มีสาเหตุมาจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รวมทั้งประเด็นเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจากกันบุหรื

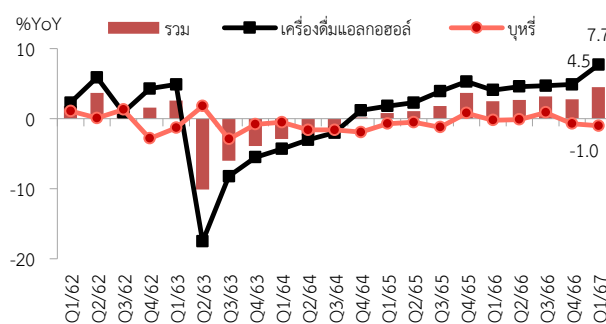
ไตรมาสหนึ่ง ปี 2567 การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรืเพิ่มขึ้น ร้อยละ 4.5 โดยเป็นการเพิ่มขึ้นของการบริโภคแอลกอฮอล์ร้อยละ 7.7 เนื่องจากประชาชนมีการทำกิจกรรมเฉลิมฉลองในช่วงเทศกาลปีใหม่ที่ผ่านมา ขณะที่การบริโภคบุหรืลดลงร้อยละ 1.0

สำหรับประเด็นที่ต้องเฝ้าระวัง คือ

1. **ผลกระทบของคว้นบุหรืมือสอง** จากข้อมูลการเสียชีวิตจากคว้นบุหรืมือสองที่วิเคราะห์โดย Institute for Health Metrics and Evaluation พบว่า มีคนไทยเสียชีวิตจากคว้นบุหรืมือสองจำนวน 9,433 คนต่อปี สูงกว่าประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีผู้เสียชีวิตจำนวน 7,300 คนต่อปี ทั้งนี้ การศึกษาของประเทศสิงคโปร์¹³ ที่ทำการทดสอบระดับฝุ่น PM 2.5 ของคร้วเรือน 2 กลุ่ม คือ คร้วเรือนที่รับคว้นบุหรืมือสองจากเพื่อนบ้าน และคร้วเรือนที่สูบบุหรืพร้อมทั้งรับคว้นบุหรืมือสองจากเพื่อนบ้าน พบว่า คร้วเรือนทั้ง 2 ประเภทมีค่า PM 2.5 ในระดับใกล้เคียงกัน โดยคร้วเรือนที่ได้รับคว้นบุหรืมือสองจากเพื่อนบ้านเพียงอย่างเดียวมีค่าฝุ่น PM 2.5 ที่ 13.6 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ ขณะที่คร้วเรือนที่สูบบุหรืพร้อมทั้งรับคว้นบุหรืมือสองจากเพื่อนบ้าน มีค่าฝุ่น PM 2.5 ที่ 15.9 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ สะท้อนให้เห็นถึงความรุนแรงของคว้นบุหรืมือสอง ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรรณรงค์และประชาสัมพันธ์ให้ไม่สูบบุหรืในพื้นที่สาธารณะ อาทิ ป้ายรถเมล์ สวนสาธารณะ ชายหาด รวมทั้งกวดขันในการบังคับใช้กฎหมาย และการสร้างพื้นที่สูบบุหรืที่เฉพาะเจาะจง เพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบจากคว้นบุหรืมือสอง

2. **การเกิดโรคมะเร็งที่มีสาเหตุมาจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์** จากข้อมูลขององค์การนาชาติเพื่อการวิจัยด้านมะเร็ง International Agency for Research on Cancer (IARC) เปิดเผยว่า ในปี 2563 มีผู้ป่วยมะเร็งรายใหม่ประมาณ 741,000 คนทั่วโลก โดยสาเหตุหลักเกิดจากการดื่มแอลกอฮอล์เกินค่า 2 หน่วยดื่มมาตรฐาน¹⁴ หรือมีสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 86 เช่นเดียวกับประเทศไทย ข้อมูลจากกรมการแพทย์ พบว่า คนไทยป่วยด้วยโรคมะเร็งตับมากที่สุดในกลุ่มโรคมะเร็ง โดยปัจจัยส่วนหนึ่งเกิดจากการบริโภคแอลกอฮอล์เป็นประจำ ทั้งนี้ ปัจจุบันในต่างประเทศเริ่มมีการใช้มาตรการด้านฉลากในการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ไม่เหมาะสม อาทิ ไอร์แลนด์ มีการติดฉลากระบุเนื้อหาเกี่ยวกับความเสี่ยงต่อโรคมะเร็ง โรคตับ และอันตรายจากการดื่มขณะตั้งครรภ์ โดยจะเริ่มบังคับใช้ตั้งแต่

แผนภาพ 14 อัตราการเปลี่ยนแปลงของค่าใช้จ่ายการบริโภคของคร้วเรือนหมวดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรื (มูลค่าที่แท้จริง)

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

¹³ Second-hand smoke and fine particulate matter exposures among multi-unit housing residents in Singapore. 2023.

¹⁴ ปริมาณการดื่ม 2 หน่วยดื่มมาตรฐาน เทียบเท่ากับ ไวน์ที่มีดีกรีแอลกอฮอล์ร้อยละ 12.0 -13.0 จำนวน 200 มิลลิลิตร หรือเบียร์ที่มีดีกรีแอลกอฮอล์ร้อยละ 4.5 - 5.0 ประมาณ 2 กระป๋อง

วันที่ 22 พฤษภาคม 2569 ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ มีการเตือนผู้บริโภคเกี่ยวกับความเสี่ยงและอาการผิดปกติจากการดื่มแอลกอฮอล์ของมารดาขณะตั้งครรภ์ (Fetal Alcohol Spectrum: FASD) โดยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ผลิตตั้งแต่ต้นเดือนสิงหาคม 2566 ที่มีปริมาณแอลกอฮอล์มากกว่า 1.15 ดิกรี ต้องติดฉลากดังกล่าว

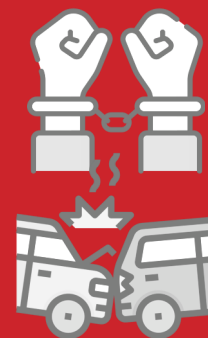
บุหรี่ไม่เพียงส่งผลต่อสุขภาพ แต่ยังส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

นอกจากควันบุหรี่จะมีสารพิษเป็นจำนวนมากและการสูบบุหรี่เป็นการสร้างฝุ่น PM 2.5 แล้ว ในปัจจุบัน ก้นบุหรี่ยังกลายเป็นอีกหนึ่งปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมหาศาล จากการประเมินขององค์การอนามัยโลก (WHO) ปี 2565 พบว่า ทั่วโลกมีขยะก้นบุหรี่ 4.5 ล้านล้านชิ้นต่อปี ซึ่งเป็นของไทย 2.5 พันล้านชิ้นต่อปี โดยก้นบุหรี่ประกอบด้วยสารที่เป็นอันตรายหลายชนิด อาทิ นิโคติน สารหนู ทำให้แหล่งน้ำเป็นพิษและส่งผลกระทบต่อสัตว์น้ำ ขณะที่การกำจัด จากงานศึกษาของ Global Center for Good Governance in Tobacco Control (GGTC)¹⁵ โดยใช้ข้อมูลจาก OECD พบว่า ต้นทุนการกำจัดขยะที่เกิดจากก้นบุหรี่และการสูญเสียของระบบนิเวศทางทะเล มีค่าใช้จ่ายกำจัดขยะเฉลี่ย 110 ดอลลาร์สหรัฐต่อตัน ซึ่งกรณีของไทยที่มีขยะประมาณ 2.5 พันล้านชิ้นต่อปี หรือคิดเป็น 2 – 5 แสนตันต่อปี ทำให้ต้องใช้เงินในการกำจัดเฉพาะขยะก้นบุหรี่ทั้งสิ้นกว่า 220 – 550 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสร้างความตระหนักถึงผลกระทบของการทิ้งบุหรี่ต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ รวมถึงเพิ่มพื้นที่ทิ้งขยะประเภทบุหรี่ เพื่อนำไปจัดการได้อย่างเหมาะสม

¹⁵ Global Center for Good Governance in Tobacco Control. 2023. “Tobacco industry accountability for marine pollution: country and global estimates”.

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ไตรมาสหนึ่ง ปี 2567 คดีอาญารวมเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.8 เนื่องจากการเพิ่มขึ้นทั้งจาก คดียาเสพติด คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน และคดีชีวิต ร่างกาย และเพศ ในส่วนการรับแจ้ง อุบัติเหตุทางถนน พบผู้ประสบภัยสะสมเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.8 โดยประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญ ได้แก่ การตกเป็นเหยื่อถูกล่วงละเมิดทางเพศ การหลอกลวงทางโทรศัพท์ ที่ยังคงเพิ่มสูงขึ้น และความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุของผู้ใช้บริการรถโดยสารสาธารณะ

คดีอาญาในไตรมาสหนึ่ง ปี 2567 มีการรับแจ้งทั้งหมดจำนวน 112,094 คดี เพิ่มขึ้นจากไตรมาสเดียวกันของปี 2566 ร้อยละ 7.9 โดยเป็นการรับแจ้งคดียาเสพติด จำนวน 89,811 คดี เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.2 คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน จำนวน 17,197 คดี เพิ่มขึ้นร้อยละ 16.5 และคดีชีวิต ร่างกาย และเพศ จำนวน 5,086 คดี เพิ่มขึ้นร้อยละ 9.8

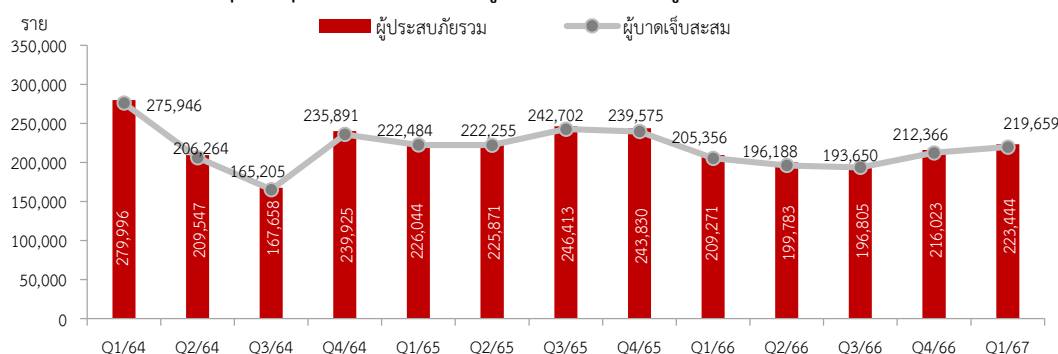
ตาราง 12 คดีอาญาประเภทยาเสพติด ประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน และชีวิต ร่างกาย และเพศ รายไตรมาส ปี 2565 - 2567 (คดี)

ประเภทคดี	ปี 2565				ปี 2566				ปี 2567
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
อาญารวม	101,739	107,933	104,413	112,809	103,935	89,149	90,733	101,836	112,094
%YoY	-29.6	-22.5	-16.5	-5.9	2.1	-17.4	-13.1	-9.7	7.9
ยาเสพติด	86,493	92,224	87,189	95,384	84,543	70,154	69,391	79,905	89,811
%YoY	-32.4	-25.2	-18.9	-7.3	-2.2	-23.9	-20.4	-16.2	6.2
ประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน	11,549	12,014	13,404	13,471	14,762	14,218	16,758	17,249	17,197
%YoY	-5.0	-0.6	-4.0	3.9	27.8	18.3	25	28	16.5
ชีวิต ร่างกาย และเพศ	3,697	3,695	3,820	3,954	4,630	4,777	4,584	4,682	5,086
%YoY	-15.5	-4.9	6.8	0.2	25.2	29.2	20	18.4	9.8

ที่มา : ระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ข้อมูล ณ วันที่ 22 เมษายน 2567)

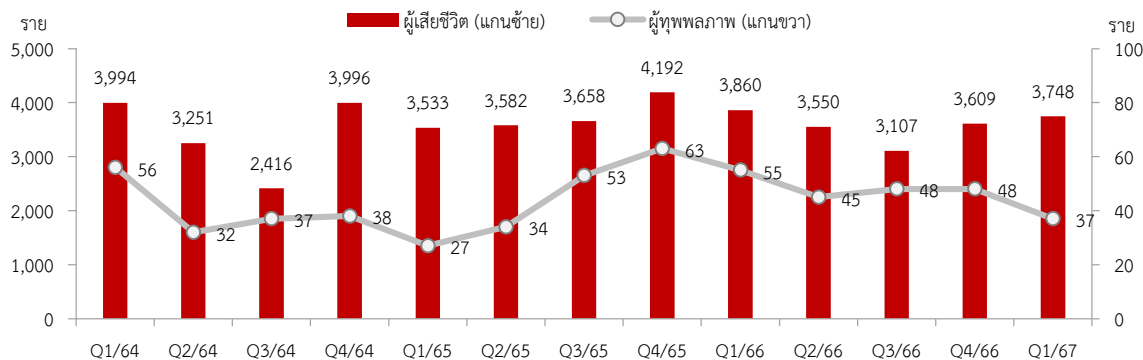
ด้านการรับแจ้งอุบัติเหตุทางถนน จากข้อมูลของศูนย์ข้อมูลอุบัติเหตุ เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยทางถนน (THAI RSC) ไตรมาสหนึ่ง ปี 2567 (ข้อมูล ณ วันที่ 29 เมษายน 2567) มีการรับแจ้งอุบัติเหตุผู้ประสบภัยสะสมรวมจำนวน 223,444 ราย เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.8 จากไตรมาสเดียวกันของปี 2566 โดยแบ่งเป็นผู้บาดเจ็บสะสมจำนวน 219,659 ราย เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.0 ขณะที่ผู้เสียชีวิตสะสมจำนวน 3,748 ราย ลดลงร้อยละ 2.9 และผู้ทุพพลภาพสะสมจำนวน 37 ราย ลดลงร้อยละ 32.7 โดยประเภทรถที่เกิดอุบัติเหตุสูงสุด คือ รถจักรยานยนต์ที่ร้อยละ 90.7 รองลงมาเป็นรถยนต์ ร้อยละ 9.3 และเมื่อจำแนกตามช่วงอายุ จะพบว่า ส่วนใหญ่ผู้ประสบภัยกว่าร้อยละ 30.0 อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 36 – 60 ปี

แผนภาพ 15 สถิติการเกิดอุบัติเหตุจราจรทางบก จำนวนผู้ประสบภัยรวม และผู้บาดเจ็บสะสม ปี 2564 - 2567

ที่มา : ศูนย์ข้อมูลอุบัติเหตุ เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยทางถนน (THAI RSC) (ข้อมูล ณ วันที่ 29 เมษายน 2567)

แผนภาพ 16 สถิติการเกิดอุบัติเหตุจราจรทางบก จำนวนผู้เสียชีวิต และผู้พิการสาหัส ปี 2564 - 2567

ที่มา : ศูนย์ข้อมูลอุบัติเหตุ เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยทางถนน (THAI RSC) (ข้อมูล ณ วันที่ 29 เมษายน 2567)

ตาราง 13 การเกิดอุบัติเหตุจราจรทางถนน จำนวนผู้ประสบภัย ผู้เสียชีวิต และผู้พิการสาหัส รายไตรมาสปี 2565 - 2567 (ราย)

ประเภท	ปี 2565				ปี 2566				ปี 2567
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
การรับแจ้งอุบัติเหตุ									
ผู้ประสบภัยสะสม	226,044	225,871	246,413	243,830	209,271	199,783	196,805	216,023	223,444
%YoY	-19.3	7.8	47	1.6	-7.4	-11.5	-20.1	-11.4	6.8
ผู้บาดเจ็บสะสม	222,484	222,255	242,702	239,575	205,356	196,650	193,650	212,366	219,659
%YoY	-19.4	7.8	46.9	1.6	-7.7	-11.7	-20.2	-11.4	7.0
ผู้เสียชีวิต	3,533	3,582	3,658	4,192	3,860	3,550	3,107	3,609	3,748
%YoY	-11.5	10.2	51.4	4.9	9.3	-0.9	-15.1	-13.9	-2.9
ผู้พิการสาหัส	27	34	53	63	55	45	48	48	37
%YoY	-51.8	6.3	43.2	65.8	103.7	32.4	-9.4	-23.8	-32.7

ที่มา : ศูนย์ข้อมูลอุบัติเหตุ เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยทางถนน (THAI RSC) (ข้อมูล ณ วันที่ 29 เมษายน 2567)

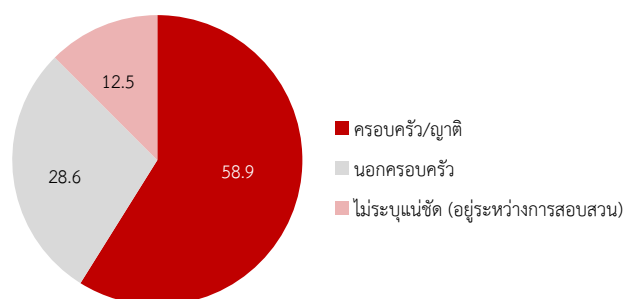
ทั้งนี้ ประเด็นความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินที่ต้องให้ความสำคัญ ได้แก่

1. การตกเป็นเหยื่อล่วงละเมิดทางเพศ (Sexual Harassment) โดยข้อมูลจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 พบว่า มีผู้ถูกล่วงละเมิดทางเพศจำนวน 574 ราย เพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 41.4 จากปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 โดยเด็กเป็นกลุ่มที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศมากที่สุดที่ร้อยละ 78.9 ของจำนวนกลุ่มผู้ถูกล่วงละเมิดทางเพศทั้งหมด ซึ่งผู้กระทำส่วนใหญ่เป็นคนภายในครอบครัวหรือคนสนิทใกล้ชิด¹⁶ มากถึงร้อยละ 58.9 ได้แก่ ญาติ พ่อเลี้ยง และพ่อแท้ นอกจากนี้ จากสถิติการรับเรื่องราวร้องทุกข์ของมูลนิธิปวีณา หงสกุลเพื่อเด็กและสตรี ไตรมาสหนึ่ง ปี 2567¹⁷ พบว่า มีผู้ตกเป็นเหยื่อถูกข่มขืน/อนาจารทางเพศแล้ว 215 ราย ก่อให้เกิดความเสียหายโดยเฉพาะด้านสภาพจิตใจ

ของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ และส่งผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง ดังนั้น การป้องกันการถูกล่วงละเมิดทางเพศที่อาจเกิดขึ้นในทุกรูปแบบ อาทิ วิธีการสังเกตผู้ที่มีพฤติกรรมแสดงออกทางเพศ การหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อ จึงเป็นประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญ พร้อมทั้งรณรงค์ให้ผู้คนในสังคมบางส่วนเปลี่ยนความคิดหรือทัศนคติในการกล่าวโทษเหยื่อ (Victim Blaming) ที่มักตั้งคำถามหรือกล่าวโทษผู้เสียหายว่าเป็นสาเหตุที่ทำให้เหตุการณ์เกิดขึ้น อาทิ การโทษ

แผนภาพ 17 สัดส่วนผู้กระทำความผิดฐานล่วงละเมิดทางเพศ

ระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 - 2566 (ร้อยละ)

ที่มา : กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

¹⁶ ข้อมูลระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 - 2566 จำแนกผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลในครอบครัว จำนวน 646 คน และบุคคลภายนอก จำนวน 314 คน

¹⁷ ข้อมูล ณ วันที่ 3 มกราคม - 31 มีนาคม พ.ศ. 2567

ผู้เสียหายว่าแต่งตัวโป้ การตั้งคำถามว่าสมยอมหรือแกล้งไม่รู้ ซึ่งเป็นการกระทำความรุนแรงต่อย้ำความรู้สึก ทำให้เหยื่อไม่กล้าร้องเรียนดำเนินคดี ซึ่งอาจทำให้เกิดการล่วงละเมิดทางเพศเพิ่มขึ้นต่อเนื่องซ้ำ ๆ โดยที่ไม่ได้รับความช่วยเหลือเยียวยาอย่างเหมาะสม

2. **การหลอกลวงทางโทรศัพท์ยังคงเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง** จากรายงานของ Whocalls¹⁸ ปี 2566 ในภาพรวมของภูมิภาคเอเชีย พบการหลอกลวงทางโทรศัพท์จำนวน 347.3 ล้านครั้ง ลดลงร้อยละ 14.0 จากปี 2565 อย่างไรก็ตาม พบว่าคนไทยได้รับสายโทรเข้าและข้อความ (SMS) หลอกลวงมากที่สุดใเอเชียถึง 78.8 ล้านครั้ง เพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 18.0 จาก 66.7 ล้านครั้ง ในปี 2565 จำแนกเป็น สายโทรเข้าจำนวน 20.8 ล้านครั้ง เพิ่มขึ้นร้อยละ 22.0 จาก 17 ล้านครั้ง และข้อความหลอกลวง (SMS) จำนวน 58.3 ล้านข้อความ เพิ่มขึ้นร้อยละ 17.0 จาก 49.7 ล้านข้อความในปี 2565 โดยส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการพนันออนไลน์ การหลอกลให้กู้ยืม และการแอบอ้างเป็นบริษัทขนส่งและหน่วยงานรัฐ ซึ่งมักพบใจความประโยค อาทิ พัสตตกหล่น/เสียหาย ยืนยันสิทธิการกู้เงิน เว็บใหม่ฟรี 500 บาท การค้างชำระค่าไฟ การได้รับเงินภาษีคืน โดยสำหรับการหลอกลวงผ่านทางข้อความ (SMS) พบว่าเฉลี่ยคนไทย 1 คน จะได้รับข้อความหลอกลวงจำนวน 20.3 ข้อความ มากที่สุดในเอเชีย รองลงมาคือ ฟิลิปปินส์ จำนวน 19.3 ข้อความ และฮ่องกง จำนวน 16.2 ข้อความ ซึ่งมีฉฉาชีพมักใช้ข้อความ (SMS) ในการติดต่อครั้งแรก และหลอกลให้เหยื่อกดลิงก์เพื่อขโมยข้อมูลส่วนตัว ดังนั้น จึงต้องเฝ้าระวังและป้องกันมิให้ประชาชนตกเป็นเหยื่อถูกหลอกลวง เนื่องจากมีฉฉาชีพอาจมีเทคนิคกลยุทธ์รูปแบบใหม่ ๆ ที่สลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

ตัวอย่างข้อความ (SMS) หลอกลวง

เนื่องจากผู้ใช้ไฟค้างชำระค่าไฟสองเดือน
เจ้าหน้าที่ต้องเข้าไปถอดมิเตอร์ หากชำระแล้ว
แจ้งหลักฐานที่
www.srzgo.com

3. **ความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุของผู้ใช้บริการรถโดยสารสาธารณะ** ข้อมูลจากกรมการขนส่งทางบก ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 พบว่า มีจำนวนผู้เสียชีวิตและผู้ได้รับบาดเจ็บจากอุบัติเหตุรถโดยสารสาธารณะรวมกันจำนวน 392 คน เพิ่มขึ้นร้อยละ 105.2 เมื่อเทียบกับปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 โดยประเภทที่เกิอุบัติเหตุสูงสุดคือ รถโดยสารประจำทาง ที่สัสดส่วนร้อยละ 72.6 รองลงมาคือ รถโดยสารไม่ประจำทาง ร้อยละ 24.5 รถโดยสารส่วนบุคคล ร้อยละ 1.9 และรถโดยสารระหว่างประเทศและไมเข้าชาย (ม.79)/ไมระบุ¹⁹ ร้อยละ 0.4 ขณะเดียวกันเมื่อพิจารณาข้อร้องเรียนรถตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบกในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 พบว่า ข้อหาข้องเกี่ยวกับความปลอดภัยที่มีการร้องเรียนมากที่สุด 3 อันดับ คือ การขับรถประมาทนำหาวาดเสีย มีจำนวนสูงสุด 5,138 ข้อหา เพิ่มขึ้นร้อยละ 10.3 รองลงมาคือ การไมหยุดรับ – ส่งผู้โดยสารที่ป้ายหยุดรถจำนวน 4,125 ข้อหา เพิ่มขึ้นร้อยละ 52.9 และการบรรทุกผู้โดยสารเกินจำนวนที่นั่งจำนวน 654 ข้อหา เพิ่มขึ้นร้อยละ 57.2 เมื่อเทียบกับจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ซึ่งอาจทำให้เกิดอุบัติเหตุต่อผู้โดยสาร จึงจำเป็นจะต้องตระหนักถึงความปลอดภัยทั้งจากพฤติกรรมรถขับขึ้ และรณรงค้ให้คำแนะนำสำหรับการเดินทางโดยรถโดยสารสาธารณะ อาทิ การคาดเข็มขัดนิรภัย การเลือกเดินทางกับบริษัทที่มีความน่าเชื่อถือ รวมถึงขณะเดินทางควรสังเกตพนักงานขับรถ หากพบอาการผิดปกติ อาทิ มึนเมา ง่วงหาว หรือแม้กระทั่งการขับรถเร็วเกินกฎหมายกำหนด ควรเตือนหรือแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจเจ้าหน้าที่ขนส่งตามจุดตรวจ หรือบริษัทเจ้าของรถทันที เพื่อลดความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ

¹⁸ แอปพลิเคชันป้องกันการหลอกลวงทางดิจิทัลส่วนบุคคล

¹⁹ พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 มาตราที่ 79 คือ การแจ้งเลิกใช้รถที่จดทะเบียนแล้ว ซึ่งกรณีรถที่ใช้ประกอบการขนส่งประจำทางและการขนส่งโดยรถขนาดเล็กต้องได้รับอนุญาตให้ถอนรถออกจากบัญชีรายละเอียด (ข.ส.บ.11)

การคุ้มครองผู้บริโภค

ไตรมาสหนึ่ง ปี 2567 การร้องเรียนผ่าน สคบ. และสำนักงาน กสทช. ลดลงร้อยละ 54.2 และ 12.7 แต่ยังมีประเด็นที่ต้องติดตามและให้ความสำคัญเกี่ยวกับความเสี่ยงจากการถูกหลอกลวงให้รับ/จ่ายบิลออนไลน์ และปัญหาบริการทัวร์ท่องเที่ยวไม่ตรงปก หรือผิดกฎหมาย

การรับร้องเรียนสินค้าและบริการในไตรมาสหนึ่ง ปี 2567 ของ สคบ. มีจำนวน 5,786 เรื่อง ลดลงจากช่วงเดียวกันของปีที่ผ่านมาร้อยละ 54.2 โดยประเด็นที่มีการร้องเรียนสูงสุด คือ ด้านโฆษณา รองลงมาเป็นด้านขายตรงและตลาดแบบตรง²⁰ ด้านฉลาก และด้านสัญญา ตามลำดับ²¹ ทั้งนี้ กลุ่มสินค้าและบริการที่ได้รับร้องเรียนสูงสุด คือ สินค้าออนไลน์ 2,162 เรื่อง ส่วนใหญ่มาจากการไม่ได้รับความเป็นธรรมจากร้านค้า รองลงมาเป็นสินค้ากลุ่มรถยนต์ 361 เรื่อง โดยการร้องเรียนส่วนมากเป็นเรื่องการชำรุด และกลุ่มอาคารชุด/คอนโดมิเนียม 331 เรื่อง จากการขอให้มีการตรวจสอบโครงการ/การยกเลิกสัญญาและขอเงินคืน เป็นต้น

ตาราง 14 การรับเรื่องร้องเรียนรายไตรมาส (เรื่อง)

เรื่องร้องเรียน	2565					2566					2567	%YoY
	Q1	Q2	Q3	Q4	รวม	Q1	Q2	Q3	Q4	รวม	Q1	Q1/67
สคบ.	2,540	4,902	6,045	6,749	20,236	12,631	7,504	6,305	5,724	32,164	5,786	-54.2
ด้านโฆษณา	740	1,995	1,220	754	4,709	2,474	330	360	470	3,634	807	-67.4
ด้านสัญญา	432	796	1,202	385	2,815	477	561	455	431	1,924	467	-2.1
ด้านขายตรงและตลาดแบบตรง	538	1,093	1,971	1,177	4,779	741	513	588	536	2,378	609	-17.8
ด้านฉลาก	830	1,018	1,652	868	4,368	793	508	474	646	2,421	584	-26.4
เรื่องอื่น ๆ	-	-	-	3,565	3,565	8,146	5,592	4,428	3,641	21,807	3,319	-59.3
สำนักงาน กสทช.	1,780	624	502	525	3,431	474	371	161	451	1,593	414	-12.7
โทรศัพท์เคลื่อนที่	1,477	427	318	342	2,564	318	236	131	298	1,013	335	5.3
อินเทอร์เน็ต	285	164	168	172	789	149	132	2	144	556	74	-50.3
สถานีวิทยุคมนาคม/เสาสัญญาณ	-	27	8	5	40	3	2	3	7	14	5	66.7
โทรศัพท์ประจำที่	18	6	8	6	38	4	1	297	2	10	-	-100.0
รวม	4,320	5,526	6,547	7,274	23,667	13,105	7,875	6,602	6,175	33,757	6,200	-52.7

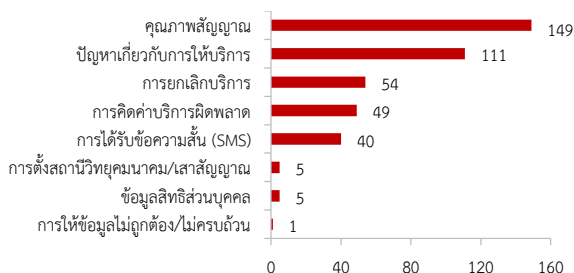
ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) และสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (สำนักงาน กสทช.)

แผนภาพ 18 สินค้าและบริการที่มีการร้องเรียนสูงสุด
ไตรมาสหนึ่ง ปี 2567 (เรื่อง)

ที่มา : สคบ.

แผนภาพ 19 ประเด็นร้องเรียนในกิจการโทรคมนาคม
ในไตรมาสหนึ่ง ปี 2567 (เรื่อง)

ที่มา : สำนักงาน กสทช.

²⁰ ตลาดแบบตรง หมายถึง การทำตลาดสินค้าหรือบริการในลักษณะของการสื่อสารข้อมูลของผู้ประกอบการธุรกิจในการเสนอขายสินค้าหรือบริการโดยตรงต่อผู้บริโภค ซึ่งมีระยะทางโดยระยะทาง ตัวอย่างธุรกิจตลาดแบบตรง เช่น Lazada Shopee เป็นต้น

²¹ ไม่รวมเรื่องอื่น ๆ อาทิ ข้อมูลจากศูนย์รับเรื่องร้องทุกข์ผู้บริโภค สคบ. ส่วนภูมิภาค กองกฎหมายและคดี ศูนย์ปฏิบัติการพิเศษ สคบ.

ขณะที่การร้องเรียนในกิจการโทรคมนาคมของสำนักงาน กสทช. มีการร้องเรียนทั้งสิ้น 414 เรื่อง ลดลงจากไตรมาสเดียวกันของปีที่ผ่านมาร้อยละ 12.7 โดยด้านที่ได้รับการร้องเรียนมากที่สุดยังคงเป็นด้านโทรศัพท์เคลื่อนที่ 335 เรื่อง ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาตามประเด็นปัญหา พบว่า ส่วนใหญ่มาจากปัญหาคุณภาพสัญญาณ รองลงมา เป็นปัญหาการให้บริการ อาทิ การให้บริการที่ไม่เป็นไปตามโฆษณา การถูกเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขการให้บริการ โดยไม่ได้รับความยินยอมหรือไม่แจ้งให้ทราบล่วงหน้า เป็นต้น

นอกจากนี้ มีประเด็นที่ต้องติดตามและให้ความสำคัญ ดังนี้

1. **ความเสี่ยงจากการถูกหลอกลวงให้รับ/จ่ายบิลออนไลน์** ปัจจุบันมีบริการรับจ่ายบิลออนไลน์ อาทิ ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าโทรศัพท์ ค่าบัตรเครดิต ผ่านแอปพลิเคชันขายสินค้าออนไลน์ ที่มักมีการโฆษณาจูงใจ โดยให้ส่วนลดถึงร้อยละ 10 – 20 จากยอดที่ต้องชำระ ซึ่งผู้รับจ่ายจะได้เงินสดมาใช้ก่อนเสมือนเป็นเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ ขณะที่ผู้ใช้บริการจะมียอดบิลที่ต้องชำระลดลงทำให้บริการดังกล่าวได้รับความนิยมอย่างมาก อย่างไรก็ตาม แม้บริการดังกล่าวจะเป็นการกระทำที่ไม่ผิดกฎหมาย แต่ผู้ใช้บริการจะมีความเสี่ยงต่อการถูกหลอกให้โอนเงิน หรือถูกนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์อื่นได้

2. **ปัญหาบริการทัวร์ท่องเที่ยวไม่ตรงปกหรือผิดกฎหมาย** ปัจจุบันพบการร้องเรียนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวมากขึ้น จากข้อมูลของสภาองค์กรของผู้บริโภค (ตุลาคม 2565 - มกราคม 2567) พบว่า ร้อยละ 85.9 ของเรื่องร้องเรียนเป็นปัญหาเกี่ยวกับบริการนำเที่ยว อาทิ การยกเลิกการเดินทางท่องเที่ยวหรือบริการในโปรแกรมท่องเที่ยวโดยไม่แจ้งล่วงหน้า การโฆษณาเสนอขายโปรแกรมการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิด/ไม่เป็นไปตามที่โฆษณา โดยมีมูลค่าความเสียหายประมาณ 67 ล้านบาท นอกจากนี้ บริการนำเที่ยวบางรายยังไม่มีใบอนุญาตอีกด้วย ทั้งนี้ หากประชาชนได้รับความเสียหายจากบริการดังกล่าวสามารถร้องเรียนได้ที่สายด่วน สคบ. 1166 และ www.ocpb.go.th หรือสภาองค์กรของผู้บริโภคผ่าน www.tcc.or.th

มาตรฐาน คุณภาพ และความครอบคลุมของน้ำประปาดื่มได้

แม้ว่าระบบน้ำประปาของการประปานครหลวงและการประปาส่วนภูมิภาคมีการรับประกันคุณภาพว่าสามารถดื่มได้ แต่ผู้บริโภคส่วนใหญ่ยังขาดความเชื่อมั่นในน้ำประปาดื่มได้ จากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนในปี 2566 พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ร้อยละ 77.8 เลือกบริโภคน้ำดื่มประเภทบรรจุขวด/น้ำดื่มจากตู้หยอดเหรียญ โดยมีเพียงร้อยละ 17.3 ที่เลือกบริโภคน้ำประปา สอดคล้องกับผลการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมกรดื่มน้ำ (อนามัยโพล) ของกรมอนามัยในเดือนกุมภาพันธ์ ปี 2567 ที่พบว่า กว่าร้อยละ 54.2 ของผู้ตอบแบบสอบถามไม่เชื่อว่า

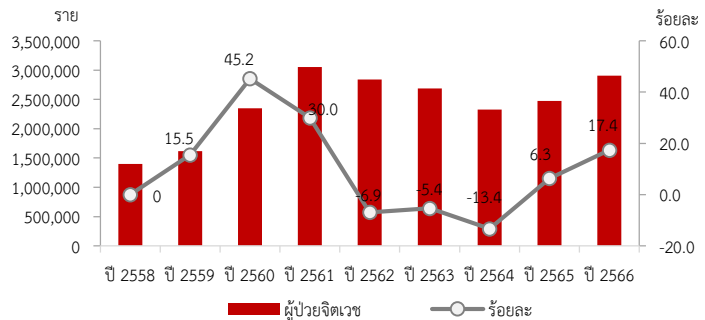
น้ำประปาสามารถดื่มได้ เนื่องจากมีความกังวลในเรื่องความสะอาดและระบบมาตรฐานการผลิต นอกจากนี้ระบบน้ำประปาบางพื้นที่ โดยเฉพาะน้ำประปาหมู่บ้านมักมีปัญหาด้านคุณภาพและมาตรฐานการผลิต ซึ่งจากผลการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำประปาหมู่บ้าน กรมอนามัย ปี 2566 พบว่า น้ำประปาหมู่บ้านกว่าร้อยละ 68.0 ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานดื่มได้เนื่องจากมีการปนเปื้อน มีเพียงร้อยละ 32.0 เท่านั้นที่สามารถดื่มได้ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องผลักดันให้น้ำประปาดื่มได้มีมาตรฐานและความครอบคลุม ตลอดจนมีการตรวจสอบคุณภาพอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่ผู้บริโภค

Mental Health ปัญหาสำคัญที่ต้องพิจารณา

ปัญหาสุขภาพจิตที่ยังคงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อเนื่องในสังคมไทย เนื่องจากสภาพปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบให้แต่ละกลุ่มวัยต้องเผชิญกับปัญหาทางจิตใจที่แตกต่างกัน ก่อให้เกิดความเสียหายทั้งต่อตนเองและบุคคลในสังคมรอบข้าง และอาจนำไปสู่ความสูญเสียทางเศรษฐกิจอย่างมหาศาล จึงเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องได้รับการยกระดับประสิทธิภาพในการแก้ไขอย่างจริงจังและต่อเนื่องจากทุกภาคส่วน

ในปี 2562 องค์การอนามัยโลกระบุว่า 1 ใน 8 ของคนทั่วโลกมีปัญหาด้านสุขภาพจิต หรือคิดเป็นจำนวนกว่า 970 ล้านคนทั่วโลก²² สถานการณ์ดังกล่าวรุนแรงขึ้นเมื่อโลกเผชิญกับวิกฤต COVID-19 ที่ส่งผลให้ประชาชนทั่วโลกเกิดความวิตกกังวลและได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจ เช่นเดียวกับประเทศไทยที่พบผู้ป่วยจิตเวชมารับบริการมากขึ้น จากจำนวน 1.3 ล้านคนในปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 เป็น 2.8 ล้านคนในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 และ 2.9 ล้านคนในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 หากพิจารณาเฉพาะตัวเลขดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่าสถานการณ์ด้านสุขภาพจิตของประเทศไทยมีความรุนแรงขึ้น แต่อาจไม่ได้เป็นปัญหามากนัก เนื่องจากสัดส่วนผู้ป่วยต่อประชากร คือ 1 ต่อ 24 เท่านั้น แตกต่างจากสัดส่วนระดับโลกค่อนข้างมาก อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาสถานการณ์ในรายละเอียดกลับพบประเด็นที่มีความน่ากังวล ดังนี้

แผนภาพ 20 จำนวนผู้ป่วยที่เข้ารับบริการด้านจิตเวช ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 - 2566

ที่มา : กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

1. แม้ว่าประเทศไทยจะมีผู้ป่วยเข้ารับการรักษา 2.9 ล้านคน แต่ผู้มีปัญหาอาจมากถึง 10 ล้านคน ทำให้สัดส่วนผู้มีปัญหาสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับโลก จากรายงานการศึกษาความชุกของโรคจิตเวชและปัญหาสุขภาพจิต : การสำรวจระดับชาติสุขภาพจิตของประเทศไทยของผู้มีสุขภาพจิตของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ในปี 2556 พบว่า ผู้มีสุขภาพจิตเวชมีจำนวนทั้งสิ้น 7 ล้านคน ซึ่งสูงกว่าผู้ที่ได้รับการรักษาค่อนข้างมาก ขณะที่ในปัจจุบัน ปี 2566 อาจพบผู้มีปัญหาจำนวนสูงถึง 10 ล้านคน²³ สะท้อนให้เห็นว่ายังมีผู้ที่ไม่ได้เข้ารับการรักษาจำนวนมาก

2. นอกจากผู้ป่วยจำนวนมากแล้ว ผู้มีความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิตยังมีสัดส่วนสูงเช่นกัน ข้อมูลจากการประเมินสุขภาพจิตตนเอง (Mental Health Check In) ของกรมสุขภาพจิต ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ซึ่งมีผู้เข้ารับการประเมินกว่า 8.5 แสนคน พบว่า สัดส่วนผู้มีความเครียดสูงอยู่ที่ร้อยละ 4.5 เสี่ยงซึมเศร้าร้อยละ 5.8 เสี่ยงฆ่าตัวตายร้อยละ 3.2 ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวแย่ลงในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2567²⁴ ที่มีผู้เข้ารับการประเมิน 7.5 แสนคน และพบผู้มีความเครียดสูงถึงร้อยละ 15.5 เสี่ยงซึมเศร้าร้อยละ 17.2 และเสี่ยงฆ่าตัวตายร้อยละ 10.6

²² WHO. 2022. Fact sheets “Mental disorders”.

²³ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

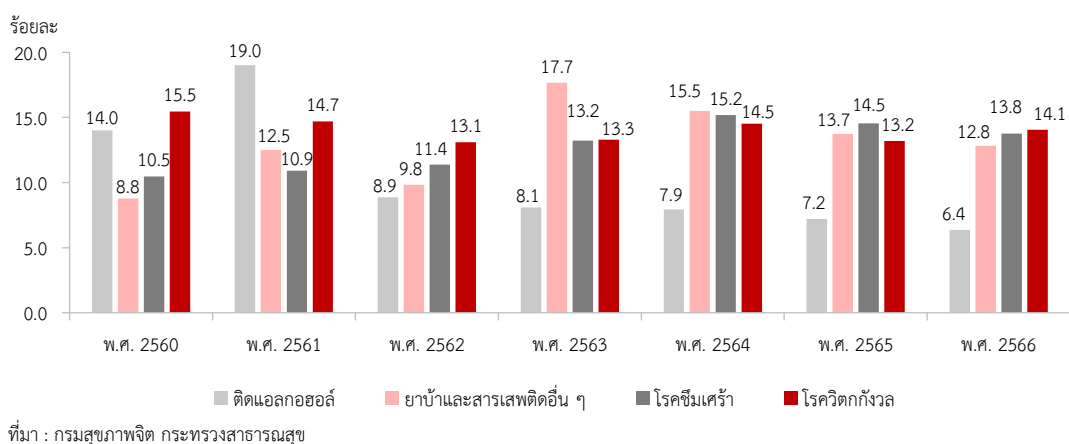
²⁴ ข้อมูลระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2566 ถึง 22 เมษายน 2567

3. ปัญหาสุขภาพจิตไม่เพียงกระทบต่อตนเอง แต่ยังส่งผลต่อเศรษฐกิจมากกว่าที่คาดคิด ปัญหาสุขภาพจิตนอกจากจะกระทบต่อตนเองแล้ว ยังเกิดความสูญเสียต่อสุขภาพกายด้วย โดยองค์การอนามัยโลก (WHO) พบว่า มีการสูญเสียปีสุขภาวะ (Disability Adjusted Life Years: DALYs) ในกลุ่มโรคด้านสุขภาพจิต คิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 13.0 ของความสูญเสียที่เกิดจากความเจ็บป่วยและการบาดเจ็บทั้งหมด อีกทั้งยังส่งผลต่อเศรษฐกิจคิดเป็นมูลค่ามหาศาล โดยในปี 2565 WHO พบว่า เฉพาะภาวะซึมเศร้าและความวิตกกังวลของประชากรทั่วโลก ทำให้วันทำงานหายไปประมาณ 12 พันล้านวัน ซึ่งสร้างความสูญเสียทางเศรษฐกิจคิดเป็นมูลค่ากว่า 1 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ²⁵ เช่นเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกา ที่พบว่า การมีสุขภาพจิตที่ไม่ดี (Poor Mental Health Days) เพิ่มขึ้น 1 วัน ส่งผลให้รายได้ที่แท้จริงลดลงร้อยละ 1.84 ต่อปี²⁶

4. เกือบ 1 ใน 5 ของผู้มีปัญหาสุขภาพจิตไม่สามารถดูแลตนเองได้ ทำให้ครัวเรือนต้องจัดหาผู้ดูแล ซึ่งเป็นการสูญเสียทรัพยากรบุคคลเป็นจำนวนมาก จากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี 2566 พบว่า ร้อยละ 18 ของผู้มีปัญหาสุขภาพจิตไม่สามารถดูแลตนเองได้ ทำให้ครัวเรือนต้องจัดหาผู้ดูแลเป็นการสูญเสียทรัพยากรบุคคล นอกจากนี้ หากพิจารณาจากกลุ่มผู้ป่วยจิตเวชที่มีแนวโน้มใช้ความรุนแรง ซึ่งเป็นกลุ่มสำคัญที่ต้องได้รับการติดตามอย่างใกล้ชิด ยังพบว่า มีเพียงไม่ถึง 1 ใน 4 ที่ได้รับการติดตามดูแลและเฝ้าระวังตามแนวทางที่กำหนด โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 มีผู้ป่วยจิตเวชที่มีความเสี่ยงสูงต่อการก่อความรุนแรง (Serious Mental Illness with High Risk to Violence: SMI-V)²⁷ ที่ต้องได้รับการติดตามจำนวน 27,737 คน แต่ได้รับการติดตามเพียงแค่ร้อยละ 23.34 ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อตนเองและสังคมได้ นอกจากนี้ ยังพบว่าผู้ป่วยจิตเวชเคยก่ออาชญากรรมรุนแรง (ฆ่า พยายามฆ่า ข่มขืน และวางเพลิง) ถึงร้อยละ 22.83²⁸ ซึ่งหากไม่ได้รับการติดตามที่ถูกต้องต่อเนื่อง อาจนำไปสู่การกระทำความผิดซ้ำ

5. สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีความกดดันส่งผลให้คนไทยเป็นโรคซึมเศร้าและโรควิตกกังวลมากขึ้น ในอดีตผู้มีปัญหาสุขภาพจิตมักเป็นกลุ่มผู้ป่วยที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันข้อมูลจากกรมสุขภาพจิต ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 พบสัดส่วนของผู้ป่วยกลุ่มโรควิตกกังวลและกลุ่มโรคซึมเศร้ามีสัดส่วนสูงที่สุดเป็น 2 อันดับแรก สูงกว่าสัดส่วนผู้ป่วยติดยาและยาเสพติดอื่น ๆ รวมกัน สะท้อนให้เห็นถึงสภาพความกดดันทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีความรุนแรงขึ้น

แผนภาพ 21 สัดส่วนของผู้เข้ารับบริการด้านจิตเวช จำแนกตามกลุ่มโรค ระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 - 2566

²⁵ WHO. 2565. รายงาน Mental health at work.

²⁶ Texas A&M University. 2018. The Effect of Mental Health on US County Economic Growth.

²⁷ หมายถึง ผู้ป่วยด้วยโรคจิตเวชที่มีความผิดปกติทางความคิด อารมณ์ หรือพฤติกรรม ซึ่งความเจ็บป่วยทางจิตเวชดังกล่าว ส่งผลต่อความเสี่ยงต่อพฤติกรรมรุนแรงหรือทำให้ทุพพลภาพรุนแรง มีผลรบกวนต่อการใช้ชีวิตปกติ จำเป็นต้องได้รับการเฝ้าระวังและดูแลเพื่อป้องกันการกำเริบซ้ำมากกว่าผู้ป่วยที่วินิจฉัยด้วยโรคเดียวกัน

²⁸ ระบบคลังข้อมูลด้านการแพทย์และสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข และสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

6. การฆ่าตัวตายสูงใกล้เคียงกับช่วงวิกฤตต้มยำกุ้ง จากข้อมูลของศูนย์เฝ้าระวังป้องกันการฆ่าตัวตายของกระทรวงสาธารณสุข ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 พบว่า มีผู้เสียชีวิตจากการฆ่าตัวตายจำนวน 5,172 คน หรือเท่ากับ 7.9 ต่อประชากรแสนคน เฉลี่ยวันละ 14 คน หรือเสียชีวิต 1 คน ในทุก 2 ชั่วโมง ซึ่งใกล้เคียงกับสถิติในช่วงวิกฤตต้มยำกุ้ง²⁹ อีกทั้งยังมีผู้พยายามฆ่าตัวตายจำนวน 31,110 คน หรือเท่ากับ 47.7 ต่อประชากรแสนคน เฉลี่ยวันละ 85 คน หรือมีผู้พยายามฆ่าตัวตาย 7 คน ในทุก 2 ชั่วโมง

7. ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อสุขภาพจิตภายใน จากการศึกษาในหลายประเทศพบว่า สภาวะโลกร้อนและฝุ่นขนาดเล็ก PM 2.5 มีผลกระทบต่อทั้งสภาพร่างกายและจิตใจ โดยเฉพาะกรณีปัญหาฝุ่น PM 2.5 โดยการศึกษาในสหราชอาณาจักร³⁰ พบว่า มลพิษทางอากาศส่งผลให้เกิดภาวะซึมเศร้าในเยาวชนอายุ 18 ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้นสูงถึงร้อยละ 20.0 ซึ่งกรณีของไทยจะต้องให้ความสำคัญกับปัญหาดังกล่าวมากยิ่งขึ้น เนื่องจากปัจจุบันปัญหาฝุ่น PM 2.5 ในบางพื้นที่ของประเทศไทยมีความรุนแรงมากเป็นอันดับต้น ๆ ของโลก

สถานการณ์ข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า ปัญหาสุขภาพจิตของไทยมีความรุนแรงกว่ายอดจำนวนผู้ป่วยที่เห็นมาก ซึ่งหากพิจารณาตามช่วงวัยซึ่งมีสภาพปัญหาที่แตกต่างกัน พบสาเหตุของปัญหาในแต่ละช่วงวัยที่น่าสนใจ ดังนี้

วัยเด็กและเยาวชน มีปัญหาสุขภาพจิตที่น่ากังวลหลายเรื่อง โดยเฉพาะความเครียด ปัญหาสุขภาพจิตของเด็กและเยาวชนเกิดขึ้นได้จากหลายปัจจัย ทั้งปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาการกลั่นแกล้ง (Bully) ในโรงเรียน และปัญหาอาชญากรรม อย่างไรก็ดีตาม ปัญหาสำคัญที่ระยะหลังมีแนวโน้มขยายตัวขึ้นมาก คือ ปัญหาความเครียด จากข้อมูลการประเมินสุขภาพจิตตนเอง (Mental Health Check In) ของกรมสุขภาพจิต ในปี 2566 พบว่า เยาวชนร้อยละ 18.0 มีความเครียดสูง เสี่ยงตกอยู่ในภาวะซึมเศร้าร้อยละ 26.0 และเสี่ยงที่จะฆ่าตัวตายร้อยละ 12.5 และในส่วนของการประเมิน 3 เดือนแรก แผนภาพ 22 ผลการประเมินสุขภาพจิตตนเองของเยาวชนอายุ 15 - 23 ปี ระหว่างปี 2565 - 2567

ปัญหาสุขภาพจิต	ปี 2565	ปี 2566	ปี 2567 (ถึง 21 เมษายน)
ภาวะหมดไฟ	24.05	26.07	26.77
เครียดสูง	15.64	18.05	18.33
เสี่ยงซึมเศร้า	21.47	25.96	24.53
เสี่ยงฆ่าตัวตาย	8.84	12.51	10.51

ที่มา : Mental Health Check กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

ทั้งนี้ สาเหตุของความเครียดของเยาวชนจากผลสำรวจเยาวชนของคิด for คิดส์ ในปี 2565 พบว่า การเรียนและความคาดหวังด้านการทำงานในอนาคต และสถานะทางการเงินของครอบครัว เป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เด็กไทยเกิดความเครียดสูง โดยกลุ่มอายุ 15 - 18 ปี และ 19 - 22 ปี มีความเครียดด้านการเรียนและความคาดหวังถึงงานในอนาคตมากที่สุดที่ร้อยละ 38.4 และร้อยละ 60.9 ตามลำดับ ขณะที่กลุ่มอายุ 23 - 25 ปี พบว่า ด้านการเงินของครอบครัว เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียดมากที่สุดที่ร้อยละ 67.1 รองลงมา คือ การเรียนและการทำงาน ร้อยละ 66.1 ซึ่งแตกต่างกันไม่มากนัก ขณะเดียวกัน การกลั่นแกล้ง (Bully) ยังเป็นอีกหนึ่งสาเหตุที่ทำให้เด็กและเยาวชนเกิดภาวะซึมเศร้า โดยข้อมูลจากกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ ในปี 2566 พบว่า เด็กและเยาวชนไทยเคยถูกกลั่นแกล้งร้อยละ 44.3³¹ และส่วนใหญ่เกิดขึ้นภายในโรงเรียนมากถึงร้อยละ 86.9 ซึ่งเป็นการกระทำที่สร้างความรุนแรงรูปแบบหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจ อาทิ เกิดความเครียด

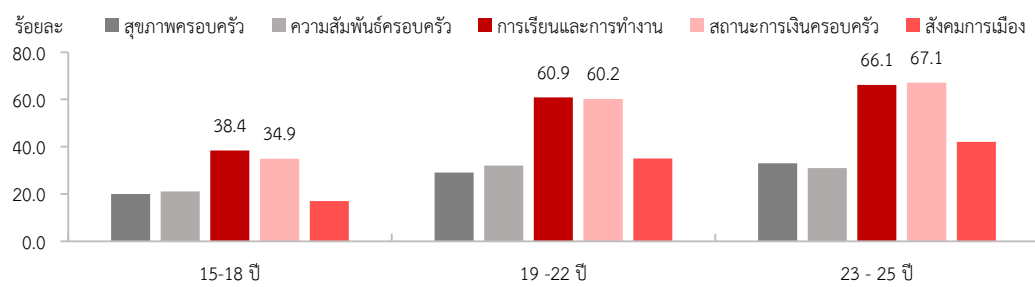
²⁹ ช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2540 - 2542 มีอัตราการฆ่าตัวตายสูงสุดอยู่ที่ 8.59 ต่อประชากรแสนคน

³⁰ Susanna Roberts. 2562. รายงานเรื่อง Exploration of NO2 and PM 2.5 air pollution and mental health problems using high-resolution data in London-based children from a UK longitudinal cohort study.

³¹ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ ร่วมกับสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร และสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด โดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 37,271 คน เก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 21 กรกฎาคม - 10 สิงหาคม 2566

ความรู้สึกรับอับอาย และมีความมั่นใจในตนเองต่ำลง ซึ่งปัญหาเหล่านี้ไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบในช่วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น แต่อาจเป็นอุปสรรคต่อเป้าหมายชีวิตในอนาคต

แผนภาพ 23 สัดส่วนของปัญหาที่เยาวชนรายงานว่าทำให้เกิดความเครียดมากที่สุด จำแนกตามกลุ่มอายุ

ที่มา : ผลการสำรวจเยาวชนของ คิด for คิดส์ ปี 2565

วัยทำงาน ความรับผิดชอบสูง และหลายปัญหารุมเร้า วัยทำงานเป็นวัยที่มีสาเหตุของปัญหาสุขภาพจิตจากหลายปัจจัย ทั้งความเครียดจากการทำงาน ติดสุรา การใช้สารเสพติด และปัญหาจากการดำรงชีพ อาทิ หนี้สิน ครัวเรือน การว่างงาน การขาดรายได้ ซึ่งทำให้วัยแรงงานเผชิญสภาวะกดดันหลายด้าน โดยปัจจัยสำคัญที่ทำให้วัยแรงงานอาจต้องเผชิญปัญหาสุขภาพจิต คือ การทุ่มเทเวลาส่วนใหญ่ในชีวิตไปกับการทำงาน โดยข้อมูลจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ในปี 2566 พบว่า คนวัยทำงานใช้เวลาถึง 1 ใน 3 ของแต่ละวันไปกับการทำงาน ซึ่งสภาพการทำงานจากการจัดอันดับของบริษัท Kisi ในปี 2565 พบว่า กรุงเทพฯ จัดอยู่ในอันดับที่ 5 จาก 100 เมืองของประเทศทั่วโลก ที่มีผู้คนทำงานหนักเกินไป (Most Overworked Cities) และมีพนักงานประจำกว่าร้อยละ 15.1 ทำงานล่วงเวลามากกว่า 48 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ การทำงานหนัก ส่งผลให้เกิดปัญหาความเครียด ซึมเศร้า และหมดไฟในการทำงานได้ง่าย จากข้อมูลของวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า คนกรุงเทพฯ 7 ใน 10 มีอาการหมดไฟในการทำงาน³² ซึ่งในปัจจุบันข้อมูลจากสายด่วน 1323 ของกรมสุขภาพจิต ปี 2566 พบว่า วัยแรงงานขอรับบริการเรื่องความเครียด วิตกกังวล ไม่มีความสุขในการทำงานมากถึง 5,989 สาย จากทั้งหมด 8,009 สาย ซึ่งหากภาวะเหล่านี้ไม่ได้รับการรักษาอย่างถูกต้องต่อเนื่อง จะทำให้ปัญหาสุขภาพร่างกายรุนแรงมากขึ้นตาม³³ รวมทั้งอาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์กับคนรอบข้างอีกด้วย

ผู้สูงอายุต้องอยู่กับความเหงาและโดดเดี่ยว สูญเสียคุณค่าในตนเอง ปัญหาสุขภาพจิตของผู้สูงอายุส่วนใหญ่เกิดจากความเหงาและโดดเดี่ยวจากการอยู่คนเดียว โดยในปี 2566 พบว่า ผู้สูงอายุร้อยละ 84.9 มีความสุขในระดับที่ดี แต่ความสุขของผู้สูงอายุจะลดน้อยลงตามวัย ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากการขาดกิจกรรมและบทบาททางสังคม ซึ่งจากข้อมูลการสำรวจผู้สูงอายุของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ในปี 2565 มีสัดส่วนของผู้สูงอายุที่ไม่ได้ทำกิจกรรมใด ๆ เลย ถึงร้อยละ 49.0 ของผู้สูงอายุทั้งหมด ขณะที่จำนวนผู้สูงอายุที่ต้องอยู่คนเดียวมีจำนวนเพิ่มขึ้นมาก โดยมีสัดส่วนร้อยละ 28.1 ของผู้สูงอายุทั้งหมด ทั้งนี้ นอกจากการขาดกิจกรรมและการอยู่คนเดียวแล้ว ยังมีผู้สูงอายุจำนวนอีก 8 แสนคน หรือคิดเป็นสัดส่วน 10.2 ต่อประชากรแสนคน ที่ต้องใช้ชีวิตอยู่กับภาวะความจำเสื่อม ซึ่งในจำนวนนี้กว่าร้อยละ 90.0 มีปัญหาสุขภาพจิตด้านอื่นร่วมด้วย ทั้งนี้ แม้ผู้สูงอายุจะมีอัตราการพยายามฆ่าตัวตายเพียง 14.4 ต่อประชากรแสนคน แต่กลับพบอัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จสูงกว่าช่วงวัยอื่นอยู่ที่ 9.5 ต่อประชากรแสนคน

จากสถานการณ์ข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า ปัญหาสุขภาพจิตเป็นประเด็นท้าทายสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไข ปัญหาอย่างจริงจัง ภายใต้ข้อจำกัดโดยเฉพาะการขาดแคลนบุคลากรด้านสุขภาพจิตและจิตเวช ซึ่งจากข้อมูลล่าสุด

³² มหาวิทยาลัยมหิดล. 2562. ผลการศึกษาเรื่อง BURNOUT IN THE CITY, กลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,280 คน อายุระหว่าง 22 – 73 ปี ที่ทำงานในกรุงเทพมหานคร.

³³ Dovepress. 2023. Unveiling the Global Surge: Unraveling the Factors Fueling the Spread of Karoshi Syndrome.

ในปี 2565 พบว่า ประเทศไทยมีจำนวนจิตแพทย์รวมทั้งหมดจำนวน 845 คน คิดเป็นอัตราส่วนจิตแพทย์ 1.3 ต่อประชากรแสนคน และมีนักจิตวิทยา (คลินิก) จำนวน 1,037 คน คิดเป็น 1.6 ต่อประชากรแสนคน และพยาบาลจิตเวชจำนวน 4,064 คน คิดเป็น 6.1 ต่อประชากรแสนคน เท่านั้น โดยจังหวัดที่มีจิตแพทย์สูงสุด คือ กรุงเทพมหานคร (5.0 ต่อประชากรแสนคน) ขณะที่บางจังหวัดไม่มีจิตแพทย์เลย โดยภาพรวมอัตราส่วนจิตแพทย์ของไทยต่ำกว่าค่ามาตรฐานขององค์การอนามัยโลก (WHO) ที่กำหนดอัตราส่วนจำนวนจิตแพทย์ไว้ที่ 1.7 ต่อประชากรแสนคน และต่ำเมื่อเทียบกับประเทศอื่น อาทิ เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น และสวิตเซอร์แลนด์ ที่มีสัดส่วน 7.9 12.6 และ 47.5 ต่อประชากรแสนคน ตามลำดับ ดังนั้น จำเป็นต้องยกระดับประสิทธิภาพการแก้ไขปัญหาคือครอบคลุมรอบด้าน ทั้งในด้านการป้องกัน การรักษา การติดตาม และฟื้นฟูเยียวยา ให้ผู้ป่วยกลับคืนสู่สังคมได้อย่างปกติสุข ซึ่งต้องให้ความสำคัญกับประเด็นดังต่อไปนี้

1. **การป้องกัน** ต้องสร้างความเข้มแข็งให้สถาบันทางสังคม โดยเฉพาะ**สถาบันครอบครัว** ต้องเร่งเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดี เช่น การพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้สึก การแสดงอารมณ์อย่างเหมาะสม การเลี้ยงดูเชิงสร้างสรรค์ ขณะที่**สถาบันการศึกษา** ต้องให้ความสำคัญในการสร้างเสริมความรู้ด้านสุขภาพจิตผ่านการเรียนการสอน รวมถึงการเฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยงและให้ความช่วยเหลือเยียวยาแก่นักเรียน อาทิ การส่งเสริมให้นักจิตวิทยาคอยให้คำปรึกษาวิธีการรับมือกับปัญหาต่าง ๆ สำหรับ**สถานที่ทำงาน** จำเป็นต้องสร้างสภาพแวดล้อมและระบบการทำงานที่เอื้อต่อการมีสุขภาพจิตที่ดีและลดความเสี่ยงด้านสุขภาพจิต อาทิ การให้สถานประกอบการจัดบริการสุขภาพจิตประจำปีแก่พนักงาน การยืดหยุ่นตารางเวลาการทำงาน และ**สถาบันชุมชน** ต้องส่งเสริมการพัฒนาและจัดบริการสุขภาพจิตในชุมชน อาทิ ส่งเสริมสุขภาพจิตโดยการจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ การเฝ้าระวังป้องกันการฆ่าตัวตาย การบูรณาการเครือข่ายในระดับชุมชน

2. **การรักษา** เร่งเพิ่มและพัฒนาบุคลากรด้านสุขภาพจิตให้เพียงพอต่อจำนวนผู้ป่วยและสอดคล้องกับทุกช่วงวัย และส่งเสริมให้มีคลินิกจิตเวชระดับชุมชนเชิงรุกมากขึ้น รวมทั้งขยายบริการการรักษาผู้ป่วยจิตเวชในสถาบันบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด อีกทั้งต้องนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการบริการด้านสุขภาพจิตให้มากขึ้นกว่าเดิม อาทิ การพัฒนาแพลตฟอร์มในการตรวจจับปัญหาสุขภาพจิตแต่แรกเริ่ม การส่งเสริมให้มีการจัดการบริการสุขภาพจิตทางไกล เพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการบริการให้ครอบคลุมทุกพื้นที่

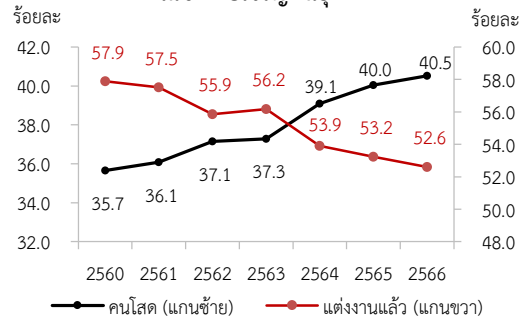
3. **การติดตามและฟื้นฟูเยียวยา** ต้องมีการจัดทำฐานข้อมูลกลางด้านสุขภาพจิตที่ครอบคลุม เร่งรัดติดตามผู้ป่วยที่มีความเสี่ยงก่อความรุนแรงให้ได้รับการรักษาและฟื้นฟูสุขภาพจิตอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนการมีงานทำของผู้ป่วย รวมทั้งพัฒนาระบบสวัสดิการชุมชนและสังคมในการสร้างเสริมความเข้มแข็งด้านสุขภาพจิต อาทิ วัดหรือองค์กรศาสนาต่าง ๆ ในการส่งเสริมการพัฒนาฟื้นฟูสภาพทางจิตใจ และศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ที่มีการขับเคลื่อนทั้งครอบครัวพลังบวก ชุมชนคุณธรรม ซึ่งสามารถนำไปต่อยอดและช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งในการขับเคลื่อนงานด้านสุขภาพจิต อันเป็นการส่งเสริมให้ผู้ป่วยได้มีโอกาสเข้าสู่สังคม สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้นอกจากนี้ ต้องรณรงค์ให้ความรู้แก่ภาคประชาชน เพื่อปรับทัศนคติเชิงลบต่อผู้มีปัญหาสุขภาพจิตอีกด้วย

ตัวอย่างโรเบิร์ตประเทศไทยเป็นสังคมคนโสด ?

ท่ามกลางสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปส่งผลให้ประชากรไทยมีแนวโน้มครองตัวเป็นโสดมากขึ้น ซึ่งถือเป็นประเด็นท้าทายที่สำคัญต่อเป้าหมายการเพิ่มประชากรของไทย ดังนั้น หากไทยต้องการส่งเสริมให้คนมีลูกอาจต้องให้ความสำคัญการมีคู่ของคนโสดด้วย

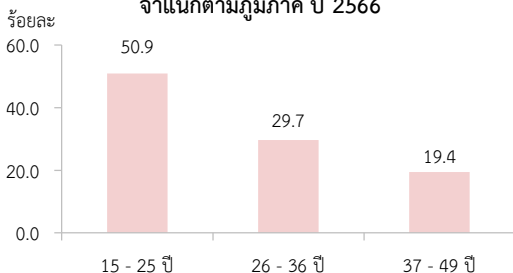
ปัจจุบันประเทศไทยอยู่ระหว่างการเร่งผลักดันนโยบายส่งเสริมการมีลูกโดยมีเป้าหมายไปที่คนมีคู่ เพื่อแก้ปัญหาเด็กเกิดน้อย ซึ่งมีแนวทางที่สำคัญ คือ การปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการมีลูก การสร้างความสมดุลระหว่างการทำงานและการดูแลครอบครัว การแบ่งเบาค่าใช้จ่ายและภาระในการเลี้ยงดูลูก การเสริมสร้างความรู้และปรับเปลี่ยนทัศนคติ โดยให้คุณค่า “ทุกการเกิดมีความสำคัญ” และการสนับสนุนให้ผู้ที่มีจิตใจมีลูกได้รับการดูแลอย่างครบวงจรและมีคุณภาพ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาสถานภาพของคนในสังคม จากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี 2566 พบว่า 1 ใน 5 ของคนไทย เป็นคนโสด³⁴ โดยมีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 23.9 ทั้งนี้ หากพิจารณาเฉพาะช่วงวัยเจริญพันธุ์ (อายุ 15 – 49 ปี)³⁵ พบว่ามีคนโสดอยู่ที่ร้อยละ 40.5 สูงกว่าภาพรวมประเทศเกือบเท่าตัว และเพิ่มขึ้นจากปี 2560 ที่มีสัดส่วนร้อยละ 35.7 ซึ่งคนโสดส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตเมือง โดยกรุงเทพฯ มีสัดส่วนคนโสดต่อประชากรในพื้นที่สูงที่สุดเมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่น ๆ ถึงร้อยละ 50.4 ทั้งนี้ คนโสดส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 15 – 25 ปี และส่วนมากจบการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่าคนโสดเพศหญิงมีสัดส่วนคนจบปริญญาตรีอยู่ที่ร้อยละ 42.0 สูงกว่าเพศชายเกือบเท่าตัว (เพศชายอยู่ที่ร้อยละ 25.7) นอกจากนี้ หากพิจารณาในกลุ่มคนมีคู่ ยังพบว่า มีความกังวลเกี่ยวกับการใช้ชีวิตร่วมกันมากขึ้น สะท้อนได้จากคนที่แต่งงานแล้วที่มีสัดส่วนลดลงจากร้อยละ 57.9 มาอยู่ที่ร้อยละ 52.6 และจำนวนการหย่าร้างเพิ่มขึ้นร้อยละ 22.0 จากปี 2560

แผนภาพ 24 สัดส่วนสถานภาพของคนไทยในช่วงวัยเจริญพันธุ์

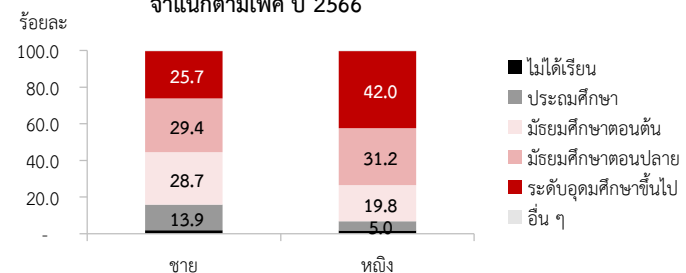
ที่มา : การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ

แผนภาพ 25 สัดส่วนคนโสดวัยเจริญพันธุ์ จำแนกตามภูมิภาค ปี 2566

ที่มา : การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ

แผนภาพ 26 ระดับการศึกษาของคนโสดวัยเจริญพันธุ์ จำแนกตามเพศ ปี 2566

ที่มา : การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ

³⁴ คนโสด หมายถึง ผู้ที่ยังไม่เคยสมรส

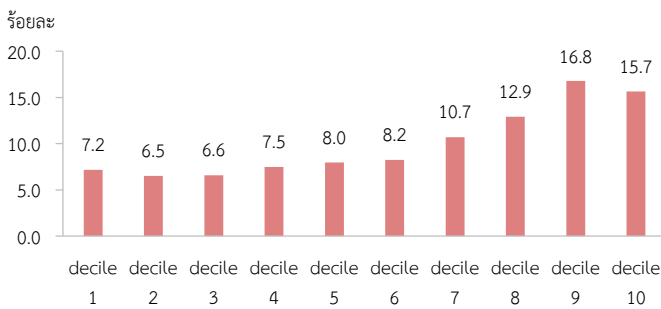
³⁵ เป็นช่วงชีวิตที่บุคคลเริ่มมีการเจริญเติบโตทั้งทางกายภาพและจิตใจอย่างสมบูรณ์ สามารถที่จะสืบพันธุ์ และพร้อมที่จะมีครอบครัว

จะเห็นว่า สถานการณ์ข้างต้นเป็นประเด็นท้าทายที่สำคัญต่อเป้าหมายการเพิ่มประชากร ดังนั้น หากไทยต้องการส่งเสริมให้คนมีลูกเพิ่มขึ้น จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการมีคู่ของคนโสดด้วย จากการทบทวนงานศึกษาและวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อการเป็นคนโสดประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ค่านิยมทางสังคม 2) ปัญหาความต้องการ/ความคาดหวังที่ไม่สอดคล้องกัน 3) โอกาสในการพบปะผู้คน และ 4) นโยบายส่งเสริมการมีคู่ของภาครัฐ โดยในกรณีของไทย พบว่า

1. **ค่านิยมทางสังคม** ปัจจุบันค่านิยมในการใช้ชีวิตคู่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตมาก โดยมีค่านิยมใหม่เกิดขึ้นในสังคมไทยเพื่อตอบสนองต่อความต้องการและพฤติกรรมของบุคคลที่หลากหลาย และส่งผลให้มีแนวโน้มการใช้ชีวิตเป็นโสดเพิ่มขึ้น อาทิ

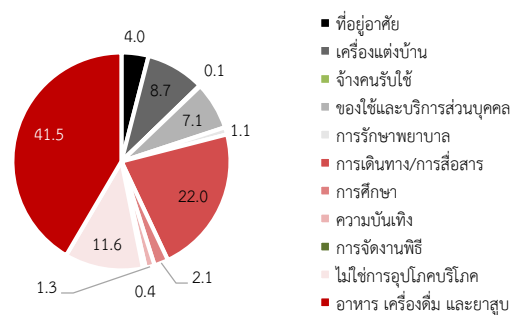
1) **“SINK (Single Income, No Kids) หรือคนโสดที่มีรายได้และไม่มีลูก”** โดยกลุ่มนี้เน้นใช้จ่ายเพื่อเติมเต็มความสุขให้ตนเองเป็นหลัก อาทิ การท่องเที่ยว สุขภาพ/ความงาม ที่อยู่อาศัย โดยในปี 2566 จากข้อมูล SES เมื่อจำแนกประชากรช่วงวัยเจริญพันธุ์ตามระดับรายได้ 10 กลุ่มและสถานภาพสมรส พบว่า สัดส่วนคนโสดสูงขึ้นตามระดับรายได้ โดยเฉพาะในกลุ่ม Decile ที่ 8 – 10 มีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 12.9 16.8 และ 15.7 ตามลำดับ ทั้งนี้ หากพิจารณาสัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านตัวเงินประเภทต่าง ๆ ของคนโสด ยังพบว่า ส่วนใหญ่เป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาหาร การเดินทางและการติดต่อสื่อสาร และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ (อาทิ ภาษี เบี้ยประกันภัย การบริจาค/ทำบุญ)

แผนภาพ 27 สัดส่วนคนโสด จำแนกตามระดับรายได้ ปี 2566

ที่มา : การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ

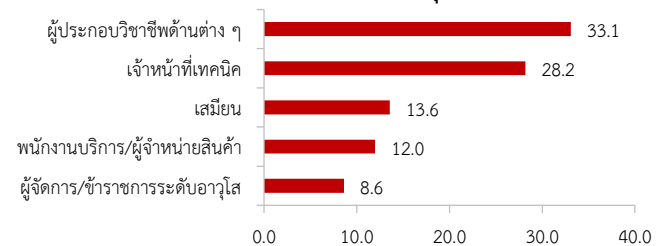
แผนภาพ 28 สัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านตัวเงินของคนโสด ปี 2566 (ร้อยละ)

ที่มา : การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ

2) **“PANK (Professional Aunt, No Kids) หรือกลุ่มผู้หญิงโสดอายุ 30 ปีขึ้นไป ที่มีรายได้/อาชีพการงานดีและไม่มีลูก”** ซึ่งเน้นไปที่การดูแลหลาน/เด็กในครอบครัวรอบตัว จากข้อมูล SES ปี 2566 พบว่า คนโสด PANK มีจำนวนทั้งหมด 2.8 ล้านคน โดยส่วนใหญ่เป็นผู้มีรายได้ดีและจบการศึกษาสูง กล่าวคือ กว่าร้อยละ 26.6 ของคนโสด PANK อยู่ในกลุ่มผู้มีรายได้สูงสุด (Decile 10) และจบการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไปมากถึงร้อยละ 46.5 ทั้งนี้ หากพิจารณาจากการประกอบอาชีพของคนโสด PANK (กลุ่ม Decile 10 ที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป) พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบวิชาชีพด้านต่าง ๆ อาทิ นักฟิสิกส์ ดาราศาสตร์ ศิลปิน นักแสดง เจ้าหน้าที่เทคนิค เช่น ช่างเทคนิคด้านเคมี/วิทยาศาสตร์กายภาพ ช่างเทคนิควิศวกรโทรคมนาคม เป็นต้น พนักงานเสมียน โดยมีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 33.1 28.2 และ 13.6 ตามลำดับ

แผนภาพ 29 5 อาชีพที่คนโสด PANK ทำมากที่สุด ปี 2566 (ร้อยละ)

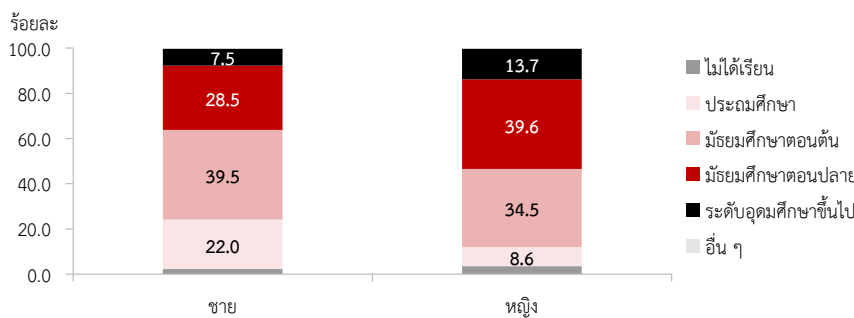

หมายเหตุ : เฉพาะกลุ่ม Decile 10 ที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป (ไม่รวมผู้ว่างงาน)

ที่มา : การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ

3) “Waithood” กลุ่มคนโสดที่เลือกจะรอคอยการมีความรักต่อไป เนื่องจากความไม่พร้อม/ไม่มั่นคงในสถานะทางเศรษฐกิจ จึงมองว่าการแต่งงานในขณะที่ยังไม่พร้อมจะเป็นการลดโอกาสด้านอื่น ๆ ที่อาจเข้ามาอีกทั้ง ยังจะเป็นภาระทางการเงินอีกด้วย ซึ่งส่วนหนึ่งสะท้อนได้จากคนโสดร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุด (Bottom 40) โดยมีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 37.7 ของประชากรช่วงวัยเจริญพันธุ์ทั้งหมดที่มีรายได้ต่ำกว่าร้อยละ 40 ทั้งนี้ คนโสด Bottom 40 ส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากถึงร้อยละ 62.6 อีกทั้ง ยังมีระดับการศึกษาที่ไม่สูงนัก ส่งผลให้ความสามารถในการหารายได้จำกัด โดยอาชีพส่วนใหญ่ของคนโสด Bottom 40 คือ ผู้ปฏิบัติงานที่มีฝีมือด้านการเกษตร ป่าไม้ และประมง และผู้ประกอบการด้านงานพื้นฐาน อาทิ คนงาน ผู้ช่วยทำความสะอาดที่พักอาศัย นอกจากนี้ ร้อยละ 52.9 ยังเป็นผู้ไม่ได้ทำงานหารายได้อีกด้วย

แผนภาพ 30 ระดับการศึกษาสูงสุดของคนโสดกลุ่ม Bottom 40 จำแนกตามเพศ ปี 2566

ที่มา : การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ

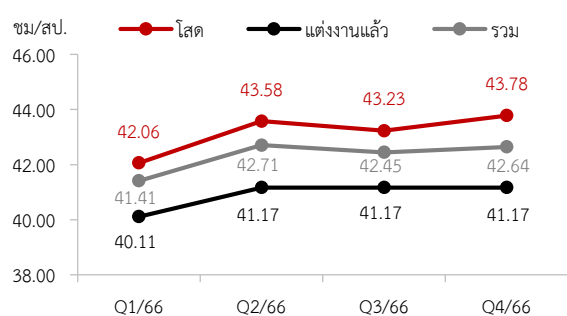
2. ปัญหาความต้องการ/ความคาดหวังที่ไม่สอดคล้องกัน (The Mismatch Problem)

การเปลี่ยนแปลงบทบาททางเพศ อาทิ การเข้ามามีบทบาทในตลาดแรงงานที่มากขึ้นของเพศหญิง และการศึกษาที่สูงขึ้นของเพศหญิง ทำให้การมองหาคู่ของคนโสดเปลี่ยนไปจากอดีต โดยคนโสดบางส่วนมีมาตรฐานในการเลือกคู่สูงขึ้น ทำให้มีโอกาสน้อยลงของคนโสดที่มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการได้ยาก จึงต้องเป็นโสดต่อไป จากการสำรวจความต้องการของคนโสดของบริษัทมีทแอนด์ลันซ์ สาขาประเทศไทย (2021)³⁶ พบว่า มีผู้หญิงไทยกว่าร้อยละ 76.0 จะไม่เดทกับผู้ชายที่มีรายได้น้อยกว่า และร้อยละ 83.0 ไม่ยอมคบผู้ชายที่มีส่วนสูงน้อยกว่า ขณะเดียวกัน ผู้ชายกว่าร้อยละ 59.0 ไม่เปิดใจคบกับผู้หญิงตัวสูงกว่า และอีกกว่าร้อยละ 60.0 จะไม่ออกเดทกับผู้หญิงที่เคยหย่าร้าง นอกจากนี้ ปัญหาความคาดหวังทางสังคมที่มีต่อผู้หญิงยังทำให้ผู้หญิงบางส่วนเลือกจะครองตัวเป็นโสดมากขึ้น โดย Hwang (2016) ระบุว่า ประเทศในทวีปเอเชียส่วนใหญ่มีรากฐานวัฒนธรรมของความคาดหวังต่อผู้หญิงสูง โดยเฉพาะภายหลังการแต่งงานที่ผู้หญิงควรต้องมียุทธศาสตร์ทั้งในบ้านและนอกบ้าน กล่าวคือ ผู้หญิงต้องเป็นแม่บ้านที่มีหน้าที่เลี้ยงลูกและทำงานบ้าน และควรต้องเป็นหนึ่งในแรงงานหลักที่ต้องหาเงินเข้าบ้านและเลี้ยงครอบครัว

3. โอกาสในการพบปะผู้คน จากข้อมูลการสำรวจ

ภาวะการทำงานของประชากรของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในปี 2566 พบว่า คนโสดมีชั่วโมงการทำงานเฉลี่ยอยู่ที่ 43.2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ สูงกว่าชั่วโมงการทำงานเฉลี่ยรวมของทั้งประเทศ ที่อยู่ที่ 42.3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ขณะที่คนมีคู่ (แต่งงานแล้ว) มีชั่วโมงการทำงานเฉลี่ย 40.9 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ นอกจากนี้ จากผลการจัดอันดับ Best and Worst Cities for Work - Life Balance ปี 2565 ของบริษัท Kisi³⁷ พบว่า กรุงเทพฯ อยู่ใน

แผนภาพ 31 ชั่วโมงการทำงานเฉลี่ย

ที่มา : การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ

³⁶ เป็นบริษัทเกี่ยวกับการจัดหา โดยในปี 2021 ได้มีการสำรวจความต้องการของคนโสดในประเทศไทย โดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 630 คน

³⁷ บริษัทด้านเทคโนโลยีที่ให้บริการด้านการดำเนินงานที่ได้รับรวบรวมข้อมูลของ 51 เมืองใหญ่ในสหรัฐอเมริกา และ 49 เมืองใหญ่ของโลก

อันดับที่ 5 ของเมืองที่แรงงานทำงานหนักที่สุดในโลก ซึ่งสภาพการณ์ดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่า การที่คนโสดต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการทำงานทำให้ไม่มีโอกาสในการมองหาคู่อย่างจริงจัง จึงเลือกที่จะอยู่เป็นโสดและมองหาเป้าหมายอื่น สอดคล้องกับทิวรรณ ศิริสัมพันธ์ (2562) ที่ระบุว่า สาเหตุที่ผู้หญิงเลือกครองตัวเป็นโสดมากขึ้นมาจากความไม่สมดุลระหว่างเวลาการทำงานและการสร้างครอบครัวซึ่งไม่สามารถให้ความสำคัญไปพร้อมกันได้

4. นโยบายส่งเสริมการมีคู่ของภาครัฐยังไม่ต่อเนื่องและครอบคลุมความต้องการของคนโสด โดยการดำเนินกิจกรรมในช่วงที่ผ่านมา อาทิ ในปี 2564 กระทรวงสาธารณสุข ได้มีการจัดกิจกรรม “โสดมีที่ตั้ง” เพื่อเปิดโอกาสให้คนโสดได้เรียนรู้และพัฒนาความสัมพันธ์กัน และในปี 2566 จัดกิจกรรม “Sod Smart” เพื่อพัฒนาศักยภาพคนโสดรุ่นใหม่ สร้างทัศนคติเชิงบวกต่อการใช้ชีวิตคู่และการมีลูก ซึ่งผลการจัดกิจกรรมส่วนหนึ่งพบว่า คนโสดที่เข้าร่วมกิจกรรมกว่าร้อยละ 87.0 อยากรู้คู่ แต่เหตุผลที่ยังเป็นโสด คือ ยังไม่เจอคนที่ใช่ ไม่มีเวลา ไม่มีโอกาสได้พบเพื่อนใหม่ และมีภาระมาก ขณะที่ในปี 2563 และปี 2566 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ร่วมกับ Tinder และบริษัท ไดรฟ์ ดิจิทัล จำกัด ได้จัดทำโครงการ “เส้นทางคนโสด Single Journey” เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจการท่องเที่ยวในประเทศและเปิดโอกาสให้คนโสดได้มีโอกาสพบกัน ขณะที่ ในต่างประเทศมีแนวทางการส่งเสริมการมีคู่ที่ครอบคลุมไปถึงการบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายและการสร้างโอกาสในการมีคู่ อาทิ สิงคโปร์ ในปี 2561 มีการจัดทำโครงการลดคนโสด โดยสนับสนุนเงินอย่างน้อย 2,500 บาท เพื่อให้ประชาชนนำไปใช้ในกิจกรรมนอกเขต/บริการหาคู่ เพื่อส่งเสริมให้คนโสดได้มีโอกาสพบรักกัน ขณะที่จีน ในปี 2566 รัฐบาลท้องถิ่นของมณฑลเจียงซี ให้การสนับสนุนแอปพลิเคชันหาคู่ โดยใช้ฐานข้อมูลของคนโสดที่อาศัยอยู่ในเมืองมาพัฒนาจัดทำแพลตฟอร์มบริการจัดหาคู่ ที่เรียกว่า Palm Guixi เช่นเดียวกับญี่ปุ่นที่ในปี 2567 จัดทำแอปพลิเคชันหาคู่ สำหรับคนโสดที่อายุมากกว่า 18 ปี ที่อาศัย ทำงาน หรือเรียนอยู่ในกรุงโตเกียว โดยใช้ระบบ AI เพื่อช่วยวิเคราะห์หาคนที่มีความชอบใกล้เคียงกัน รวมทั้งยังมีระบบการยืนยันตัวตนเพื่อเพิ่มความปลอดภัยให้แก่ผู้ใช้งานอีกด้วย

ทั้งนี้ จากนโยบายส่งเสริมการมีคู่ของไทยในช่วงที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าเน้นไปที่กลุ่มคนโสดที่มีความพร้อม อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากจำนวนคนโสดในไทยที่เพิ่มขึ้นสูงร่วมกับปัจจัยต่อการเป็นโสดข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่า ยังมีคนโสดอีกมากที่อาจอยากรู้คู่ แต่มีอุปสรรคและข้อจำกัดที่ทำให้ต้องเป็นโสด ซึ่งไทยยังมีโอกาสในการดำเนินการสนับสนุนให้คนมีคู่ได้ อาทิ 1) การสนับสนุนเครื่องมือการ Matching คนโสด โดยภาครัฐอาจร่วมมือกับผู้ให้บริการ/พัฒนาแพลตฟอร์ม เพื่อส่งเสริมให้คนโสดสามารถเข้าถึงได้มากขึ้น เนื่องจากแอปพลิเคชันหาคู่ในตลาดมีต้นทุน ขึ้นอยู่กับฟังก์ชันและความปลอดภัยที่ตอบโจทย์ความต้องการของผู้ใช้งาน 2) การส่งเสริมการมี Work - Life Balance ทั้งในภาครัฐและเอกชน ซึ่งจะช่วยให้คนโสดมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อีกทั้งยังช่วยเพิ่มโอกาสให้คนโสดมีเวลาทำกิจกรรมที่ชอบและพบเจอคนที่มีความชอบลักษณะเดียวกันมากขึ้น 3) การยกระดับทักษะที่จำเป็นในการทำงาน เพิ่มโอกาสความก้าวหน้าในอาชีพการงานและรายได้ อาทิ คอร์สเรียนเพิ่มทักษะ Soft & Hard Skills นอกจากนี้ จากผลสำรวจคิด for คิดส์ ปี 2022³⁸ พบว่า ร้อยละ 58.9 ของคนโสดยังไม่มีโอกาสพบรักจากสถานศึกษาได้อีกด้วย และ 4) การส่งเสริมกิจกรรมและการมีส่วนร่วมทางสังคมอย่างต่อเนื่อง อาทิ กิจกรรมทำอาหาร ออกกำลังกาย อาสาสมัคร ทำงานศิลปะ ทำบุญ เพื่อส่งเสริมให้คนโสดได้มีโอกาสพบปะพูดคุย และสร้างความสัมพันธ์ใหม่ ๆ ผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย

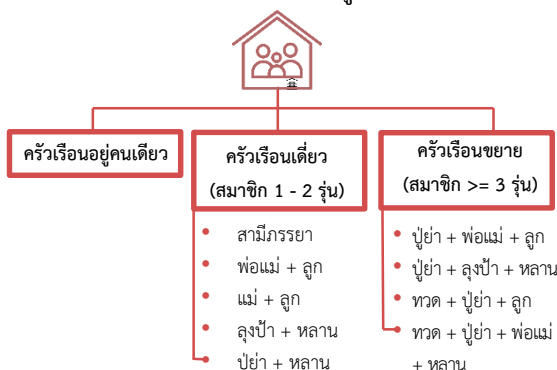
³⁸ คิดส์ for คิดส์ ร่วมกับศูนย์ความรู้นโยบายสาธารณะเพื่อการเปลี่ยนแปลง (101 PUB) และ สสส. สำรวจความคิดเห็นของเยาวชนอายุระหว่าง 15 – 25 ปี ในพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑล จำนวน 2,709 คน

Sandwich Generation กับภาระดูแลหลายรุ่น

สถานการณ์สังคมสูงวัยและวัยแรงงานที่ลดลงส่งผลให้ “แซนด์วิช เจเนอเรชัน” หรือคนที่ต้องดูแลสมาชิกในครัวเรือนรุ่นอื่น ๆ มีภาระและเผชิญปัญหาหลายด้าน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อตนเองและสังคม จึงควรมีแนวทางในการสนับสนุนและลดภาระที่เกิดขึ้นกับครัวเรือน Sandwich

“แซนด์วิช เจเนอเรชัน (Sandwich Generation)” โดยทั่วไปมักใช้เรียกคนที่อยู่ตรงกลางที่ต้องรับผิดชอบดูแลทั้งพ่อแม่สูงอายุและลูกของตนเอง ทั้งทางการเงิน ร่างกาย และทรัพยากรด้านอื่น ๆ ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากประชากรสูงวัยทั่วโลกเพิ่มขึ้น ขณะที่วัยแรงงานมีจำนวนลดลงหรือเท่าเดิม ทำให้ประชากรของหลายประเทศตกเป็นกลุ่ม Sandwich Generation โดยจากผลการศึกษากลุ่ม Sandwich Generation ในสหรัฐอเมริกาของมหาวิทยาลัยมิชิแกน (University of Michigan)³⁹ พบว่า มีประชากรเกือบ 1 ใน 4 ของประเทศที่ต้องดูแลผู้สูงอายุที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไป และเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีในเวลาเดียวกัน ส่งผลให้ประชากรกลุ่มนี้มีแนวโน้มมีปัญหาทางการเงินเพิ่มเป็นสองเท่าของประชากรทั่วไป รวมถึงมีแนวโน้มเผชิญกับปัญหาสุขภาพจิตมากกว่าคนที่ดูแลแค่ผู้สูงอายุที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปเท่านั้น สำหรับประเทศไทย การศึกษาถึงคนกลุ่มนี้ในปัจจุบันยังมีไม่มากนัก ส่วนใหญ่เป็นการสำรวจในระดับพื้นที่และไม่ครอบคลุมทั้งประเทศ ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากการขาดข้อมูลที่เฉพาะเจาะจง แต่จากบริบทสังคมไทยที่ให้ความสำคัญกับครอบครัวในฐานะสถาบันหลักที่ทำหน้าดูแลคุ้มครองสมาชิกในครัวเรือนหรือมีค่านิยมการพึ่งพาอาศัยกัน และมีการดูแลระหว่างรุ่นที่หลากหลาย ทำให้ไทยอาจมีกลุ่ม Sandwich Generation เป็นจำนวนมาก

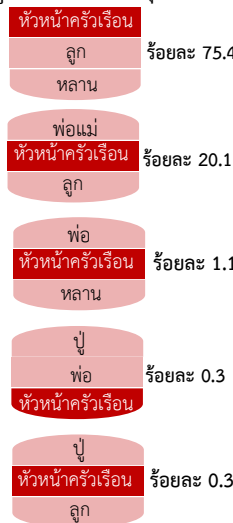
แผนภาพ 32 ลักษณะและตัวอย่างการอยู่อาศัยของครัวเรือนไทย

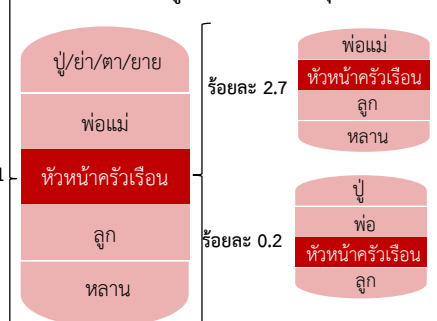
ที่มา : รวบรวมโดยกองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.

แผนภาพ 33 รูปแบบและสัดส่วนครัวเรือน Sandwich Generation ของไทย จำแนกตามจำนวนรุ่น ปี 2566

รูปแบบครัวเรือน 3 รุ่น : ร้อยละ 97.1

รูปแบบครัวเรือน 4 รุ่น : ร้อยละ 2.9

หมายเหตุ : ชั้นหัวหน้าครัวเรือน คือ หัวหน้าครัวเรือน สามี/ภรรยา พี่น้อง
ชั้นพ่อแม่ ประกอบด้วย พ่อแม่ พ่อแม่ของคู่สมรส ลูกพี่นางสาว
ชั้นลูก ประกอบด้วย ลูก ลูกติดสามี/ภรรยา ลูกที่ขอมาเลี้ยง และลูกเขย/ลูกสะใภ้

ที่มา : การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ ประมวลผลโดย สศช.

³⁹ Michigan Medicine - University of Michigan. 2022. “Sandwich Generation” study shows challenges of caring for both kids and aging parents

เมื่อพิจารณาตามนิยามของครัวเรือน ซึ่งมี 3 ลักษณะใหญ่ คือ 1) ครัวเรือนอยู่คนเดียว 2) ครัวเรือนเดี่ยว หรือครัวเรือนที่ประกอบด้วยสมาชิกไม่เกิน 2 รุ่น และ 3) ครัวเรือนขยาย หรือที่มีสมาชิก 3 รุ่นขึ้นไป อาจกล่าวได้ว่า ครัวเรือน Sandwich มีความใกล้เคียงกับครัวเรือนขยาย หรือมีการอยู่อาศัยในครัวเรือนเดียวกันตั้งแต่ 3 รุ่นขึ้นไป ซึ่งจากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบลักษณะที่น่าสนใจของครัวเรือนดังกล่าว ดังนี้

1. **ครัวเรือนไทยที่มีลักษณะเป็น Sandwich มีจำนวนทั้งสิ้น 3.4 ล้านครัวเรือน ในปี 2566** หรือคิดเป็น สัดส่วนร้อยละ 14.0 ของครัวเรือนทั้งหมด อย่างไรก็ตาม ครัวเรือนลักษณะนี้มีสัดส่วนลดลง โดยในปี 2560 มีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 18.2 ของครัวเรือนทั่วประเทศ และเมื่อพิจารณาลักษณะของครัวเรือน พบว่า ครัวเรือน Sandwich ส่วนใหญ่เป็นครัวเรือน 3 รุ่น คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 97.1 ขณะที่ครัวเรือน 4 รุ่น มีสัดส่วนร้อยละ 2.9 อีกทั้ง ส่วนใหญ่เป็นความสัมพันธ์ที่หัวหน้าครัวเรือนอาศัยอยู่กับลูกและหลาน โดยมีสัดส่วนมากถึงร้อยละ 75.4 ของครัวเรือน Sandwich ทั้งหมด รองลงมาเป็น ครัวเรือนที่หัวหน้าครัวเรือนต้องดูแลพ่อแม่และลูกของตนเอง หรือมีสัดส่วนร้อยละ 20.1 ทั้งนี้ ครัวเรือนที่หัวหน้าครัวเรือนอาศัยอยู่กับลูกและหลาน กว่าร้อยละ 63.3 มีหัวหน้า ครัวเรือนเป็นผู้สูงอายุ

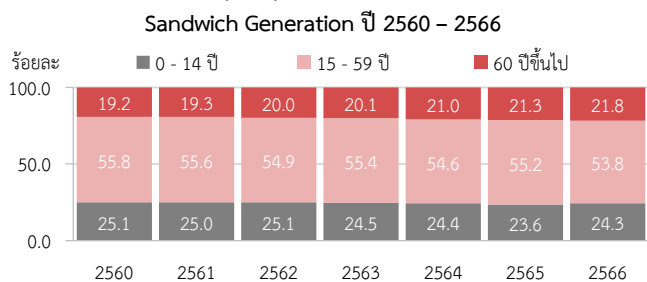
2. **ครัวเรือน Sandwich แม้สมาชิกส่วนใหญ่จะเป็นวัยแรงงาน แต่มีอัตราการพึ่งพิงสูง** โดยในปี 2566 วัยแรงงานมีสัดส่วนร้อยละ 53.8 ขณะที่วัยสูงอายุมีสัดส่วนร้อยละ 21.8 และเด็กมีสัดส่วนร้อยละ 24.3 ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาโครงสร้างตามช่วงวัยของครัวเรือน Sandwich พบว่า วัยสูงอายุมีสัดส่วนเพิ่มขึ้น ขณะที่วัยแรงงาน มีสัดส่วนลดลง ส่งผลให้อัตราการพึ่งพิงของครัวเรือน

Sandwich มีสัดส่วนสูง คือ วัยแรงงาน 100 คน ต้องดูแลเด็กและผู้สูงอายุรวม 86 คน ขณะที่ครัวเรือน ประเภทอื่น (ครัวเรือนคนเดียวและครัวเรือนเดี่ยว) วัยแรงงาน 100 คน ต้องดูแลเด็กและผู้สูงอายุรวมเพียง 59 คนเท่านั้น ขณะเดียวกัน เมื่อพิจารณาหัวหน้า ครัวเรือนของครัวเรือน Sandwich ยังพบว่า ส่วนใหญ่ เป็นผู้สูงอายุ โดยร้อยละ 48.6 เป็นผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่เหลือเป็นวัยแรงงาน แบ่งเป็นอายุ 45 - 59 ปี

ที่ร้อยละ 37.3 และอายุ 35 - 44 ปี ที่ร้อยละ 10.2 โดยคนที่ เป็น Sandwich Generation มีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 58.6 ปี นอกจากนี้ **ครัวเรือน Sandwich บางส่วนอาจต้องสูญเสียกำลังแรงงานเพื่อดูแลวัยอื่น** โดยสมาชิกในครัวเรือน Sandwich ที่เป็นเด็กหรือผู้สูงอายุ ที่ไม่สามารถดูแลตัวเองได้ในชีวิตประจำวันโดยปราศจากคนช่วยเหลือ และไม่สามารถเดินทางไปนอกพื้นที่ได้ด้วยตัวเอง มีสัดส่วนถึงร้อยละ 15.2 และ 24.5 ของจำนวนเด็กหรือผู้สูงอายุ ทั้งหมดในครัวเรือน Sandwich ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าภาพรวมของประเทศที่อยู่ที่ร้อยละ 9.9 และ 17.2 ของกลุ่มเด็ก หรือผู้สูงอายุทั่วประเทศ ตามลำดับ

3. **สมาชิกในครัวเรือน Sandwich ส่วนใหญ่เป็นแรงงานนอกระบบ** โดยร้อยละ 47.2 ประกอบอาชีพ เกษตรกรรมและเป็นแรงงานทั่วไป (คนทำความสะอาด รับจ้างทั่วไป) ขณะที่หัวหน้าครัวเรือนร้อยละ 31.9 ทำงานส่วนตัว รองลงมาเป็น พนักงานเอกชน และผู้ช่วยธุรกิจในครัวเรือน ที่ร้อยละ 15.9 และ 11.7 ตามลำดับ ทำให้ส่วนใหญ่กว่า ร้อยละ 80 ขาดหลักประกันรายได้ที่มั่นคงในยามเกษียณ ขณะเดียวกัน ครัวเรือน Sandwich ยังเป็นกลุ่ม ที่มีทรัพย์สินทางการเงินเพื่อการออมน้อย โดยร้อยละ 41.8 ของครัวเรือน Sandwich มีเงินออมมูลค่าน้อยกว่า 20,000 บาทต่อครัวเรือน ทำให้เมื่อสูงวัยจะต้องพึ่งพาสวัสดิการจากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเพียงอย่างเดียว ซึ่งอาจ ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพ

แผนภาพ 34 สัดส่วนกลุ่มอายุของสมาชิกในครัวเรือน

ที่มา : การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ
ประมวลผลโดย สศช.

4. **ครัวเรือน Sandwich มีสัดส่วนค่าใช้จ่ายต่อรายได้สูงกว่าคนกลุ่มอื่น** โดยครัวเรือน Sandwich มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 31,452 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ขณะที่มีรายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 39,414 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน หรือมีค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 90.1 ของรายได้ ซึ่งสูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับครัวเรือนลักษณะอื่น และค่าเฉลี่ยของประเทศ ทั้งนี้ การที่แรงงานในครัวเรือน Sandwich มีรายได้ไม่สูงนัก ส่วนหนึ่งเกิดจากส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำ โดยร้อยละ 57.7 ของสมาชิกในครัวเรือน Sandwich จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า และมีเพียงร้อยละ 12.7 ที่จบการศึกษาระดับอนุปริญญาขึ้นไป

จากสถานการณ์ข้างต้น แม้ว่าแนวโน้มครัวเรือน Sandwich จะลดลง แต่คนที่เป็ Sandwich Generation ยังมีภาระที่ต้องแบกรับ ดังนี้

1. **ความเปราะบางทางการเงิน** สะท้อนได้จากรายได้สุทธิต่อเดือน (รายได้หักค่าใช้จ่าย) ปี 2566 ที่พบว่า ครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 49.1 ของครัวเรือน Sandwich มีรายได้สุทธิคงเหลือน้อยกว่าร้อยละ 10 ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจาก อัตราการพึ่งพิงที่ค่อนข้างสูง รวมทั้งแรงงานในครัวเรือนที่มีทักษะต่ำ เป็นแรงงานนอกระบบ อีกทั้งยังต้องดูแล วยสูงอายุที่มีอายุยืนยาวขึ้น ทำให้มีภาระค่าใช้จ่ายโดยเฉพาะอย่างยิ่งค่ารักษาพยาบาลที่สูงขึ้นอีกด้วย จากข้อจำกัดดังกล่าวทำให้ครัวเรือน Sandwich ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 69.8 มีภาระหนี้สิน โดยภาระหนี้สินต่อรายได้ต่อเดือนของ ครัวเรือนมีสัดส่วนร้อยละ 16.6 สูงกว่าภาพรวมครัวเรือนทั้งประเทศที่อยู่ที่ร้อยละ 13.8 ซึ่งให้เห็นถึงความไม่มั่นคง ทางการเงิน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความสามารถทางการเงินในระยะยาว รวมถึงการสะสมทรัพย์สินและความมั่งคั่ง อาจไม่สามารถทำได้อย่างที่ควรจะเป็น เมื่อเทียบกับกลุ่มคนที่ไม่มีภาระการดูแล

2. **ผลกระทบต่อสุขภาพ** กอบกาญจน์ ชุณหสวัสดิกุล (2567)⁴⁰ ระบุว่า กลุ่มคน Sandwich Generation นอกจากจะมีปัญหาความเครียดและสุขภาพจิตแล้ว ยังต้องเสี่ยงต่อการเป็นโรคเรื้อรัง อาทิ ความดันโลหิตสูง เบาหวาน โรคอ้วนลงพุง โรคตับแข็ง และโรค NCDs ต่าง ๆ ด้วย ซึ่งเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบการเป็นโรค NCDs จากข้อมูลการสำรวจอนามัยและสวัสดิการของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในปี 2566 พบว่า คน Sandwich มีสัดส่วน การเป็นหรือเคยเป็นโรค NCDs (อาทิ โรคเบาหวาน ไทรอยด์ ความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ โรคไขมันในเส้นเลือด/ คอเลสเตอรอลสูง และโรคมะเร็ง) ถึงร้อยละ 33.9 สูงกว่าค่าเฉลี่ยของหัวหน้าครัวเรือนทั้งประเทศที่อยู่ที่ร้อยละ 23.0

ขณะที่การศึกษาของต่างประเทศ⁴¹ ซึ่งศึกษาผลกระทบต่อพฤติกรรมทางสุขภาพ การประเมินสุขภาพ ของตนเอง และความพึงพอใจในชีวิต ของผู้หญิงชาวรัสเซียที่ดูแลครัวเรือน Sandwich พบว่า ร้อยละ 7.0 มีโอกาสพบแพทย์ตามนัดน้อยลง รวมถึงมีโอกาที่จะเป็นภาวะอ้วน ร้อยละ 6.2 ซึ่งสาเหตุเกิดจากการขาดเวลา ในการดูแลตนเอง อาทิ ออกกำลังกาย ทำอาหาร เข้าพบแพทย์ตามนัด นอกจากนี้ ยังมี**ปัญหาสุขภาพจิต** จากการที่ คน Sandwich Generation ต้องมีภาระการดูแลสมาชิกคนอื่น โดยข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ สหราชอาณาจักร⁴² ซึ่งเก็บข้อมูลระหว่างปี 2016 – 2017 พบว่า 1 ใน 4 ของคน Sandwich Generation ประสบปัญหาสุขภาพจิต รวมถึงความวิตกกังวล ภาวะซึมเศร้า และการมีความรู้สึกพอใจกับชีวิตน้อยลง มากกว่าคนทั่วไป (ร้อยละ 22.0) อีกทั้ง ปัญหาสุขภาพจิตจะรุนแรงขึ้นตามระยะเวลาที่ต้องดูแลสมาชิกคนอื่น ซึ่งกรณีของไทย จากข้อมูลการสำรวจอนามัย และสวัสดิการของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในปี 2566 พบปัญหาในลักษณะนี้เช่นกัน โดยวัยแรงงานในครัวเรือน Sandwich มีภาวะเครียด/นอนไม่หลับ ร้อยละ 0.8 เมื่อเทียบกับวัยแรงงานทั้งประเทศที่มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 0.6 ทั้งนี้ สาเหตุที่ทำให้คน Sandwich Generation มีปัญหาดังกล่าว ส่วนหนึ่งเกิดจากการ**ต้องจัดสรรเวลาในการทำงาน**

⁴⁰ บทความเรื่อง “Sandwich Generation กับปัญหาสุขภาพ”.

⁴¹ Kartseva MA, Peresetsky AA. 2023. Sandwiched women: Health behavior, health, and life satisfaction. Russian Journal of Economics 9(3): 306-328.

⁴² Office for National Statistic (United Kingdom). 2019. More than one in four sandwich carers report symptoms of mental ill-health.

และดูแลสมาชิกในครัวเรือนไปพร้อมกัน โดยการศึกษาในสหรัฐอเมริกา คน Sandwich Generation โดยเฉลี่ย จะใช้เวลาในการดูแลเด็กและผู้สูงอายุประมาณ 28 และ 22 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ตามลำดับ สำหรับกรณี ของไทย หากใช้เวลาในการดูแลเด็กและผู้สูงอายุเท่ากัน เมื่อรวมกับชั่วโมงการทำงานของคน Sandwich Generation ที่ใช้เวลาประมาณ 42.7 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ดังนั้น คน Sandwich Generation จะต้องใช้เวลาเฉลี่ยกว่า 13 ชั่วโมงต่อวัน ในการทำงาน รวมถึงดูแลเด็กและผู้สูงอายุ ซึ่งอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ส่งผลให้คนกลุ่มนี้เกิดความเครียด และเสี่ยงต่อ การเป็นโรคเรื้อรัง และ NCDs ได้

จะเห็นได้ว่าปัญหาและภาระที่คน Sandwich Generation ต้องเผชิญค่อนข้างหนักเมื่อเทียบกับ คนกลุ่มอื่น นอกจากจะส่งผลต่อตนเองแล้ว ยังอาจส่งผลกระทบต่อสังคมภาพรวมได้ จึงต้องมีแนวทางในการลดภาระ ที่เกิดขึ้นกับครัวเรือน Sandwich ดังนี้

1. **การส่งเสริมทักษะทางการเงิน (Financial Literacy)** ตั้งแต่ก่อนวัยเกษียณ ทั้งการมีทักษะความรู้ และการบริหารจัดการทางการเงิน รวมถึงการป้องกันความเสี่ยง อาทิ การออมเงินเพื่อยามเกษียณ ที่ควรเริ่มเก็บออม ตั้งแต่เนิ่น ๆ และในทุกช่วงวัย โดยเฉพาะแรงงานนอกระบบ ซึ่งอาจจูงใจให้เข้าร่วมกองทุนการออมแห่งชาติ ส่วนแรงงานในระบบ ควรมีรูปแบบการออมเพิ่มเติมนอกเหนือจากภาคบังคับ เพื่อลดปัญหาทางการเงินจากฐานสู่ฐาน รวมทั้งต้องส่งเสริมทักษะ การบริหารจัดการเมื่อมีหนี้สิน เพื่อให้สามารถปลดหนี้ได้เร็วหรือไม่ติดกับดักหนี้ และ การซื้อประกันสุขภาพและประกันชีวิต สำหรับวางแผนเตรียมการดูแลคนในครอบครัวต่อไป และป้องกันเหตุฉุกเฉิน ไม่ว่าจากโรคร้ายหรือจากอุบัติเหตุ ซึ่งการดำเนินการข้างต้น จะช่วยลดความกดดัน/ความตึงเครียดภายในครัวเรือน และนำไปสู่การมีความมั่นคงทางการเงินในระยะยาว

2. **การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีงานทำ** โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ต้องการทำงาน โดยมีกลไกสำคัญ คือ การส่งเสริมการฝึกอบรมทักษะแรงงานผู้สูงอายุพร้อมกับการจับคู่งานเชิงรุก เพื่อให้ตรงกับความต้องการของนายจ้าง รวมถึงการส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งทุนหรือสินเชื่อเพื่อการประกอบอาชีพ⁴³ ด้าน นายจ้าง ภาครัฐอาจให้สิทธิประโยชน์ เพิ่มเติมเพื่อกระตุ้นให้นายจ้างเข้าร่วมมาตรการจูงใจทางภาษีเพื่อส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุ⁴⁴ ให้มีเพิ่มขึ้น

3. **การใช้บริการผู้ช่วยดูแล (Care Assistant) และเทคโนโลยีในการดูแลสมาชิกในครัวเรือน** สำหรับ ครัวเรือนที่ไม่มีปัญหาทางการเงิน อาจเลือกใช้บริการจ้างผู้ช่วยดูแล ทั้งผู้ที่ผ่านการฝึกอบรม และผู้ดูแลทั่วไป มาช่วยดูแลบางหน้าที่ เช่น ดูแลเรื่องอาหารและยา ช่วยพาไปหาหมอตามเวลานัด พาไปทำกิจกรรม เป็นต้น รวมถึง การใช้เทคโนโลยี อาทิ หุ่นยนต์อัตโนมัติ อุปกรณ์ Smart Home ต่าง ๆ ที่ช่วยดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน หรือกล้องอัจฉริยะ Wi-Fi (Smart Camera) และเครื่องเซนเซอร์ตรวจจับความเคลื่อนไหว (Motion Sensor) ที่เชื่อมต่อกับโทรศัพท์ เพื่อช่วยอำนวยความสะดวก แบ่งเบาความกังวล และลดภาระการดูแล โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและผู้สูงอายุ อีกทั้ง ยังช่วยสร้างสมดุลระหว่างชีวิตครอบครัวและการทำงานให้กับแรงงาน

4. **การสนับสนุนศูนย์ดูแลเด็กและผู้สูงอายุ** โดยเน้นที่การปรับปรุงศูนย์พัฒนาเด็กและศูนย์บริการ ผู้สูงอายุของภาครัฐหรือการสนับสนุนภาคธุรกิจสำหรับการดำเนินกิจการ เพื่อลดค่าใช้จ่ายของภาครัฐ โดยอาจให้ สิทธิประโยชน์ทางด้านกฎหมาย เพื่อกระตุ้นให้เกิดขยายตัวของธุรกิจรับดูแลเด็กและผู้สูงอายุในพื้นที่เดียวกันมากขึ้น โดยการดูแลในลักษณะการรับฝากดูแลผู้สูงอายุและเด็กชั่วคราวในช่วงระหว่างเวลาทำงานของวัยแรงงาน กลุ่ม Sandwich Generation

⁴³ กรมกิจการผู้สูงอายุ เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป กู้ยืมเงินทุนเพื่อการประกอบอาชีพจากกองทุนผู้สูงอายุ ด้วยวงเงินไม่เกิน 30,000 บาท ต่อคน หรือ 100,000 บาทต่อกลุ่ม 5 คนขึ้นไป โดยผ่อนชำระคืนเป็นรายงวด ภายใน 3 ปี ไม่มีดอกเบี้ยเงินกู้

⁴⁴ ตั้งแต่ปี 2559 กระทรวงการคลังมีมาตรการจูงใจทางภาษีเพื่อส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุ โดยกำหนดให้บริษัทที่จ้างงานผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไปสามารถ นำค่าจ้าง มาหักรายจ่ายได้เป็นจำนวนสองเท่าของรายจ่ายประเภทเงินเดือนและค่าจ้าง

บทความเรื่อง “มุมมองการยื่นและเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของคนไทย”

การหลบเลี่ยงภาษีเป็นสาเหตุอันดับแรกที่คุณทั่วไปมักนึกถึงเมื่อมีการกล่าวถึงผู้ที่อยู่นอกระบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา อย่างไรก็ตาม ยังมีอีกจำนวนหนึ่งที่หลุดออกจากระบบภาษีเนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีดังกล่าว อีกทั้งบางส่วนอาจไม่ได้ตระหนักถึงประโยชน์ของการอยู่ในระบบภาษี ทำให้ไม่ต้องการยื่นแบบฯ และเสียภาษี ซึ่งหากสามารถสร้างความเข้าใจ ให้ความรู้ และแก้ไขอุปสรรคต่าง ๆ ในการเข้าสู่ระบบภาษีให้แก่ประชาชนได้ อาจส่งผลให้การจัดเก็บภาษีเงินได้ฯ ของไทยมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งจะเป็นผลดีต่อสภาพทางการคลังของประเทศ และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศในมิติต่าง ๆ ต่อไป

เป็นที่รู้กันดีว่าการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของไทยยังมีข้อจำกัดด้านความครอบคลุมและครบถ้วน ซึ่งปัจจัยสำคัญเนื่องมาจากแรงงานไทยมากกว่าครึ่ง หรือร้อยละ 52.3 เป็นแรงงานนอกระบบ⁴⁵ ทำให้การตรวจสอบรายได้มีข้อจำกัด และกลายเป็นช่องโหว่ให้ผู้มีเงินได้จำนวนหนึ่งเลือกที่จะไม่ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา แม้ว่าจะมีเงินได้พึงประเมินถึงเกณฑ์ขั้นต่ำที่ต้องยื่น ซึ่งในปี 2564 สศช. คาดว่ามีแรงงานที่มีรายได้ถึงเกณฑ์ต้องยื่นแบบฯ จำนวนกว่า 19.0 ล้านคน แต่มีผู้ยื่นแบบฯ เพียง 10.7 ล้านคน และเหลือผู้ที่มีรายได้สุทธิที่อยู่ในเกณฑ์ต้องเสียภาษีเพียง 4.2 ล้านคน อย่างไรก็ตาม ไม่ใช่คนทั้งหมดที่มีเจตนาไม่ยื่นแบบฯ แต่อาจมีสาเหตุจากปัจจัยอื่น อาทิ การขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบฯ การไม่ทราบหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขต่าง ๆ ซึ่งการศึกษาของ วิริยะศิตา พิมพ์สุวรรณ และพรทิศา แสงเขียว (2564) พบว่า ความรู้และความเข้าใจในการเสียภาษี การได้รับข้อมูล และข่าวสาร รวมถึงปัจจัยด้านทัศนคติ ทั้งความมั่นใจในการนำภาษีไปใช้ในการพัฒนาประเทศของรัฐ และความเห็นเกี่ยวกับความเสมอภาคในการจัดเก็บภาษี มีอิทธิพลต่อความสมัครใจในการเสียภาษีเงินได้ฯ เช่นเดียวกับการศึกษาของ พุทธิยา อธิระธัญศิริกุล และสุพรรณิ พุทธรัตน์ (2559) ที่ระบุว่า ระดับความรู้มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับทัศนคติในการยื่นแบบฯ อย่างมีนัยสำคัญ

ดังนั้น สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติร่วมกับบริษัท ศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและธุรกิจ จำกัด (SAB) จึงได้ดำเนินการสำรวจและศึกษาทัศนคติของประชาชนต่อหน้าที่การยื่นแบบฯ และการจ่ายภาษี ในกลุ่มประชาชนอายุ 25 ปีขึ้นไป จำนวน 3,846 คน ใน 14 จังหวัด ทุกภูมิภาค เพื่อศึกษาถึงสาเหตุของการยื่น/ไม่ยื่นแบบฯ รวมถึงปัจจัยที่จะจูงใจให้เกิดการยื่นแบบฯ ในอนาคต อันจะนำไปสู่แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อไป โดยผลการสำรวจพบประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

⁴⁵ สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2567. การสำรวจแรงงานนอกระบบ พ.ศ. 2566.

สถานการณ์การยื่นแบบฯ ของคนไทย

คนไทยร้อยละ 64.3 ไม่ได้ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยในปี 2565 มีสัดส่วนของผู้ที่ยื่นแบบฯ เพียงร้อยละ 35.7 จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ขณะที่กลุ่มที่ไม่ได้ยื่นแบบฯ แบ่งเป็นผู้ที่อยู่ในเกณฑ์ต้องยื่น⁴⁶ มากถึงร้อยละ 50.5 และไม่เข้าข่ายต้องยื่นภาษีร้อยละ 13.8 เนื่องจากเป็นกลุ่มที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม หรือเป็นผู้ว่างงาน/อยู่ระหว่างการศึกษาค่าที่ไม่มีเงินได้ โดยหากพิจารณาจากกลุ่มที่มีการยื่นแบบฯ ในปี 2565 และกลุ่มที่อยู่ในเกณฑ์ต้องยื่นแบบฯ แต่ไม่ยื่น พบลักษณะที่แตกต่างกัน คือ **กลุ่มที่ยื่นแบบฯ ในปี 2565** ร้อยละ 60.0 เป็นกลุ่ม Gen Y และมากกว่าครึ่งจบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป อีกทั้ง ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพที่มีเงินเดือนประจำ โดยทำงานอยู่ในบริษัทเอกชนมากที่สุด รองลงมาเป็นอาชีพที่อยู่ในองค์กรของภาครัฐ ซึ่งกลุ่มนี้มีรายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 27,827 บาทต่อคนต่อเดือน และกว่าร้อยละ 80.8 มีสถานะทางการเงินที่รายได้เพียงพอกับรายจ่าย ขณะที่ **กลุ่มที่เข้าข่ายอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องยื่นแบบฯ แต่ไม่ยื่น**⁴⁷ กระจายอยู่ในกลุ่ม Gen X Gen Y และ Baby Boomer ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาไม่เกินมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. โดยเกือบทั้งหมดเป็นแรงงานนอกระบบ มีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่ากลุ่มแรก โดยอยู่ที่ 12,115 บาทต่อคนต่อเดือน อีกทั้ง ยังมีสถานะการเงินที่ไม่มั่นคง กล่าวคือ ร้อยละ 55.5 มีรายได้เท่ากับรายจ่าย และร้อยละ 31.3 มีรายจ่ายสูงกว่ารายได้

แผนภาพ 35 สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการยื่นแบบฯ

ที่มา : โครงการสำรวจและศึกษาทัศนคติของประชาชนต่อหน้าที่การยื่นแบบฯ และการจ่ายภาษี โดย สศช. และ SAB

แผนภาพ 36 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มที่ยื่นแบบฯ และกลุ่มที่ไม่ได้ยื่นแบบฯ แต่อยู่ในเงื่อนไขที่ต้องยื่น

	กลุ่มที่ยื่นแบบฯ ในปี 2565			กลุ่มที่อยู่ในเกณฑ์ที่ต้องยื่นแบบฯ แต่ไม่ยื่น		
Generation	Gen_Y	Gen_X	Gen_Z	Gen_X	Gen_Y	Baby Boomer
ระดับการศึกษา	ป.ตรีขึ้นไป	ม.ปลาย/ปวช.	อนุปริญญา/ปวส.	ประถม	ม.ต้น	ม.ปลาย/ปวช.
อาชีพ	พจน.เอกชน	ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงานรัฐ	ธุรกิจส่วนตัว	ค้าขายรายย่อย	รับจ้างทั่วไป	อาชีพอิสระ
เงินเดือนประจำ	มีเงินเดือนประจำ	ไม่มีเงินเดือนประจำ		มีเงินเดือนประจำ	ไม่มีเงินเดือนประจำ	
ระดับรายได้	< 10,000	10,000 – 25,000	> 25,000	< 10,000	10,000 – 25,000	> 25,000
สถานะทางการเงิน	รายได้ > รายจ่าย	รายได้ < รายจ่าย	รายได้ = รายจ่าย	รายได้ > รายจ่าย	รายได้ < รายจ่าย	รายได้ = รายจ่าย
	37.6%	19.0%	43.2%	12.9%	31.3%	55.5%

ที่มา : โครงการสำรวจและศึกษาทัศนคติของประชาชนต่อหน้าที่การยื่นแบบฯ และการจ่ายภาษี โดย สศช. และ SAB

ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของคนไทย

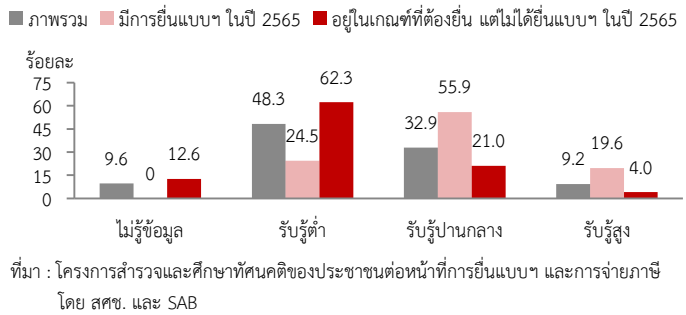
เมื่อพิจารณาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา พบว่า ภาพรวมคนไทยมีความรู้เกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในระดับต่ำ โดยผู้ที่มีความรู้ระดับต่ำและไม่รู้ข้อมูลเลยมีสัดส่วนรวมกันมากถึงร้อยละ 57.9 ซึ่งกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นกลุ่ม Gen X และ Baby Boomer ที่ร้อยละ 34.3 และ 32.6 ตามลำดับ และเกือบร้อยละ 70

⁴⁶ พิจารณาจากอาชีพและรายได้เฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง ในปี 2566 ซึ่งเป็นปีที่ดำเนินการสำรวจ เทียบกับ เกณฑ์เงินได้พึงประเมินขั้นต่ำที่ผู้มีเงินได้ต้องยื่นแบบแสดงรายการภาษี ของกรมสรรพากร

⁴⁷ เปรียบเทียบกับประสบการณ์การยื่นแบบฯ ในปีภาษี 2565 ซึ่งจะยื่นในช่วง 1 มกราคม – 31 มีนาคม 2566

เป็นแรงงานนอกระบบ อีกทั้ง ประมาณร้อยละ 80 ของกลุ่มนี้อยู่ในเกณฑ์ที่ต้องยื่นแบบฯ โดยข้อมูลในกลุ่มนี้รับรู้้น้อยมาก อาทิ การยื่นแบบฯ รวมของคู่สมรสภาระทางภาษีเพิ่มเติมหากไม่จ่ายตามกำหนด โทษปรับหรือจำคุกในกรณีที่ไมยื่นแบบฯ เพื่อเลี่ยงภาษีนอกจากนี้ หากพิจารณาระดับความรู้ตามประสบการณ์ในการยื่นแบบฯ พบว่า แม้จะเป็นกลุ่มที่มีการยื่นแบบฯ ในปี 2565 แต่กลับมีความรู้เกี่ยวกับการยื่นแบบฯ ในระดับปานกลางเท่านั้น ขณะที่กลุ่มที่อยู่ในเกณฑ์ที่ต้องยื่นแบบฯ แต่ไม่ได้ยื่น มากถึงร้อยละ 74.9 มีความรู้ในระดับต่ำหรือไม่รู้เลย ซึ่งในกลุ่มนี้ มีข้อมูลที่ไม่ทราบเพิ่มเติมจากกลุ่มก่อนหน้านี้ อาทิ กรมสรรพากรเปิดให้ยื่นออนไลน์แม้เลยเวลากำหนด หากไม่ยื่นในเวลาที่กำหนด มีค่าปรับ 2,000 บาท

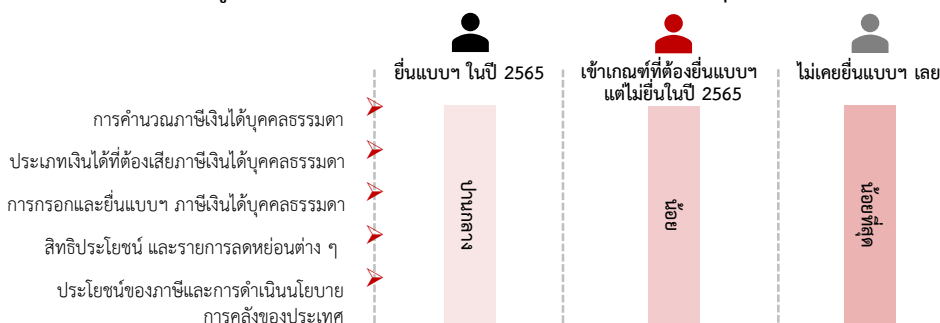
แผนภาพ 37 สัดส่วนของผู้ที่อยู่ในเกณฑ์ที่ต้องยื่นแบบฯ แต่ไม่ได้ยื่น และภาพรวม จำแนกตามระดับการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับภาษีเงินได้

ทั้งนี้ หากพิจารณาเป็นรายประเด็น มีข้อสังเกตที่น่าสนใจ คือ คนไทยบางส่วนไม่รู้ว่าการยื่นแบบฯ และเสียภาษีเป็นหน้าที่ตามกฎหมาย โดยผลสำรวจ พบว่า กว่าร้อยละ 16.2 ของผู้ตอบแบบสอบถามไม่ทราบว่า การยื่นแบบฯ และเสียภาษีเป็นหน้าที่ตามกฎหมาย ขณะเดียวกัน ร้อยละ 65.6 ไม่ทราบว่ากรยื่นแบบฯ ไม่ได้หมายความว่าต้องเสียภาษี ซึ่งสัดส่วนผู้ไม่ทราบจะเพิ่มขึ้นในกลุ่มผู้ที่มีรายได้น้อยหรือมีสถานะทางการเงินที่ไม่ดี อีกทั้ง กว่าร้อยละ 53.6 ไม่ทราบว่า หากมีเงินได้สุทธิไม่เกิน 150,000 บาท จะได้รับการยกเว้นการเสียภาษี นอกจากนี้ เมื่อสอบถามถึงประเภทเงินได้ที่ต้องยื่นภาษี พบว่า คนไทยส่วนใหญ่ไม่ทราบว่ารายได้ประเภทใดบ้างที่ต้องนำมายื่น โดยรายได้จากเงินเดือน/ค่าตอบแทนจากงานประจำ เป็นรายได้ประเภทเดียวที่คนไทยเกินครึ่งหนึ่งรับรู้ว่าจะต้องนำมาใช้ในการยื่นแบบฯ หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 63.2 และรองลงมา คือ รายได้จากการรับจ้าง/จากการประกอบอาชีพฟรีแลนซ์ ที่ร้อยละ 39.1

ขณะที่ เมื่อพิจารณาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบฯ และจ่ายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จากการประเมินตนเองของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า มีความสอดคล้องกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบฯ และเสียภาษีฯ ข้างต้น โดยภาพรวมคนไทยประเมินว่าตนเองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีในระดับน้อยในทุกเรื่อง ทั้งการกรอกและยื่นแบบฯ สิทธิประโยชน์ รายการลดหย่อนต่าง ๆ รวมทั้งประโยชน์ของภาษี และการดำเนินนโยบายทางการคลังของประเทศ ซึ่งเมื่อจำแนกตามการประสบการณ์การยื่นแบบฯ พบว่า กลุ่มที่ยื่นแบบฯ มีความรู้ความเข้าใจมากกว่ากลุ่มอื่น แต่ยังคงอยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่กลุ่มที่อยู่ในเกณฑ์ที่ต้องยื่นแบบฯ แต่ไม่ได้ยื่น มีความรู้ที่ระดับน้อย และกลุ่มที่ไม่เคยยื่นแบบฯ มีระดับความรู้ที่น้อยที่สุด สะท้อนให้เห็นว่ายังมีคนเป็นจำนวนมากที่ขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ซึ่งอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้คนไทยบางส่วนไม่มีส่วนร่วมในระบบภาษี

แผนภาพ 38 การประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบฯ และการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามการยื่นแบบฯ

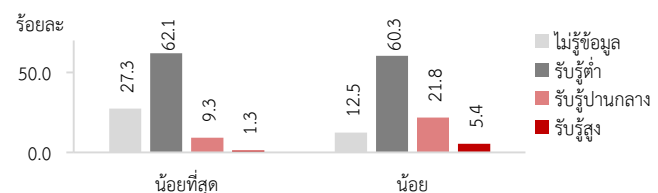
หมายเหตุ : ระดับความรู้ความเข้าใจแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ 1. น้อยที่สุด 2. น้อย 3. ปานกลาง 4. มาก และ 5. มากที่สุด

ที่มา : โครงการสำรวจและศึกษาทัศนคติของประชาชนต่อการยื่นแบบฯ และการจ่ายภาษี โดย สศช. และ SAB

ความเป็นธรรมของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

เมื่อพิจารณาทัศนคติต่อการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้ตอบแบบสำรวจว่าภาษีในปัจจุบันมีความเป็นธรรมหรือไม่ พบว่า คนไทยส่วนใหญ่มองว่าระบบการจัดเก็บภาษีเงินได้ฯ ในปัจจุบันมีความเป็นธรรมในระดับปานกลางถึงค่อนข้างต่ำ โดยร้อยละ 51.7 เห็นว่าภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีความเป็นธรรมในระดับปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 24.1 เห็นว่ามีความเป็นธรรมในระดับน้อย และมีเพียงไม่ถึง 1 ใน 4 ที่มองว่าเป็นธรรมมากถึงมากที่สุด ทั้งนี้ จากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมในกลุ่มที่มองว่าไม่เป็นธรรม พบว่า มีสาเหตุมาจากระบบการตรวจสอบยังไม่ครอบคลุม ทำให้ผู้มีรายได้ถึงเกณฑ์ไม่ต้องยื่นแบบฯ และเสียภาษี ขณะที่ผู้มีรายได้สูงบางกลุ่มมีการหลบเลี่ยงภาษี โดยอาศัยช่องโหว่ทางกฎหมาย เพื่อให้มีภาระในการจ่ายภาษีน้อยลง รวมถึงบางส่วนเห็นว่าเกณฑ์เงินได้ขั้นต่ำที่ต้องเสียภาษีต่ำเกินไป ไม่สอดคล้องกับค่าครองชีพในปัจจุบัน นอกจากนี้ เมื่อเชื่อมโยงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจ่ายภาษีกับความรู้ความเข้าใจในภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา พบว่า กลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในระดับต่ำหรือไม่รู้เลย ส่วนใหญ่มองว่าการจัดเก็บภาษีในปัจจุบันมีความเป็นธรรมน้อยและน้อยที่สุด โดยมีสัดส่วนมากถึงร้อยละ 72.8 และ 89.4 ตามลำดับ ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากการไม่ทราบรายละเอียดที่แท้จริงหรือรับรู้ข้อมูลที่ผิดพลาด โดยกลุ่มที่มองว่าไม่เป็นธรรม ร้อยละ 80.4 ไม่ทราบว่าอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นแบบอัตราก้าวหน้า และร้อยละ 79.4 ไม่ทราบว่าการยื่นแบบฯ ไม่ได้หมายความว่าผู้ยื่นจะต้องเสียภาษี

แผนภาพ 39 สัดส่วนของผู้ที่ให้ความเห็นด้านความเป็นธรรมของการจัดเก็บภาษีเงินได้ฯ ระดับน้อยและน้อยที่สุด จำแนกตามระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการยื่นแบบฯ และเสียภาษี

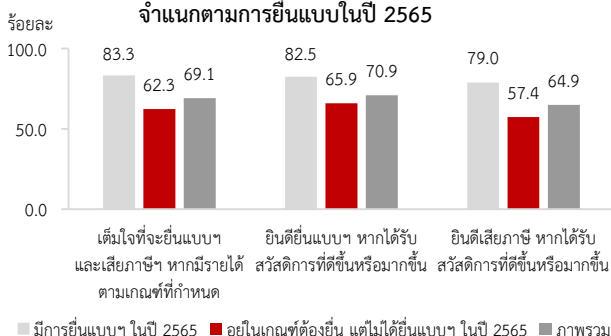

ที่มา : โครงการสำรวจและศึกษาทัศนคติของประชาชนต่อหน้าที่การยื่นแบบฯ และการจ่ายภาษี โดย สศช. และ SAB

ความเต็มใจในการยื่นแบบฯ และเสียภาษีของคนไทย

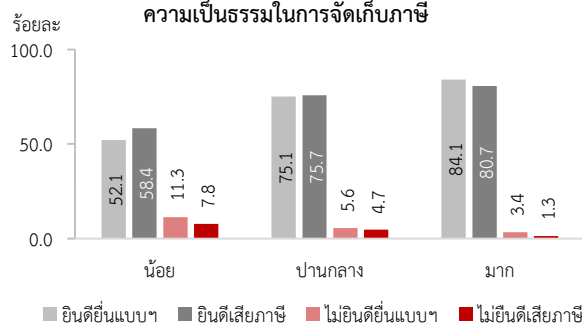
ผลสำรวจ พบว่า คนไทยร้อยละ 70.9 เต็มใจที่จะยื่นแบบฯ หากได้รับสวัสดิการที่ดีขึ้นหรือมากขึ้น ขณะที่ร้อยละ 69.1 เต็มใจที่จะยื่นแบบฯ และเสียภาษีหากมีรายได้ถึงเกณฑ์ โดยหากพิจารณาตามประสบการณ์การยื่นแบบฯ พบว่า กลุ่มที่ยื่นแบบฯ มีสัดส่วนผู้ที่เต็มใจสูงกว่ากลุ่มอื่นในทุกเรื่อง ขณะที่ กลุ่มที่อยู่ในเกณฑ์ที่ต้องยื่นแบบฯ แต่ไม่ได้ยื่น ให้ความสำคัญกับการได้รับสวัสดิการที่ดีขึ้นหรือมากขึ้นมากที่สุด โดยร้อยละ 65.9 ของคนกลุ่มนี้มีความเต็มใจยื่นแบบฯ หากได้สวัสดิการสูงขึ้น ทั้งนี้ ส่วนหนึ่งเกิดจากร้อยละ 57.5 ของคนกลุ่มนี้มองว่าสวัสดิการที่รัฐจัดให้ในปัจจุบันยังไม่คุ้มค่ากับภาษีที่ต้องจ่าย อย่างไรก็ตาม แม้ว่าคนไทยส่วนใหญ่จะเต็มใจยื่นแบบฯ และเสียภาษี แต่กว่า 1 ใน 3 ของกลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยที่จะกำหนดให้ทุกคนที่มีรายได้ต้องยื่นแบบฯ โดยไม่ต้องมีเกณฑ์รายได้ขั้นต่ำ ซึ่งสาเหตุอาจเป็นเพราะกลุ่มนี้ยังมีระดับรายได้ไม่สูงนัก โดยร้อยละ 46.1 มีรายได้เฉลี่ยไม่เกิน 10,000 บาทต่อเดือน และส่วนใหญ่ทำงานที่มีรายได้ไม่แน่นอน

แผนภาพ 40 สัดส่วนของผู้ที่เห็นด้วยถึงเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับความเต็มใจยื่นแบบฯ และเสียภาษีเงินได้ฯ จำแนกตามการยื่นแบบในปี 2565

ที่มา : โครงการสำรวจและศึกษาทัศนคติของประชาชนต่อหน้าที่การยื่นแบบฯ และการจ่ายภาษี โดย สศช. และ SAB

แผนภาพ 41 ความยินดีในการยื่นแบบฯ และเสียภาษี หากมีรายได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด จำแนกตามระดับความเห็นเกี่ยวกับความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษี

ที่มา : โครงการสำรวจและศึกษาทัศนคติของประชาชนต่อหน้าที่การยื่นแบบฯ และการจ่ายภาษี โดย สศช. และ SAB

นอกจากนี้ หากพิจารณาความเต็มใจในการยื่นแบบฯ และเสียภาษี กับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา พบว่า กลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีเงินได้ฯ มีแนวโน้มยินดีที่จะยื่นแบบฯ และเสียภาษี สูงกว่ากลุ่มที่ไม่รู้ข้อมูล โดยมากกว่า 4 ใน 5 ของกลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจในระดับสูง มีความเต็มใจที่จะยื่นแบบฯ และเสียภาษี หากมีเงินได้ถึงเกณฑ์ขั้นต่ำหรือได้รับสวัสดิการที่ดีขึ้นหรือมากขึ้น ขณะที่ในกลุ่มที่มีความรู้ระดับต่ำ หรือไม่มีความรู้เลย มีสัดส่วนของผู้ที่เต็มใจเหลือเพียง 2 ใน 5 เท่านั้น ในทำนองเดียวกัน เมื่อเปรียบเทียบความเต็มใจ กับความเป็นธรรมของภาษี พบว่า กลุ่มที่เห็นว่าการจัดเก็บภาษีเงินได้ฯ มีความเป็นธรรม มีแนวโน้มที่จะเต็มใจ ยื่นแบบฯ และเสียภาษีมากกว่าคนที่คิดว่าภาษีเงินได้ฯ ไม่เป็นธรรม

ปัจจัยที่จูงใจให้คนไทยยื่น/ไม่ยื่นแบบฯ และเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

เมื่อพิจารณาปัจจัยที่อาจส่งผลให้มีการยื่นภาษี พบว่า ปัจจัยที่สามารถจูงใจให้ประชาชนยื่นแบบฯ ได้มากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ยื่นแล้วไม่เสียภาษีเพิ่ม 2) ความสะดวกในการกรอกข้อมูล การไม่ขอข้อมูลเพิ่มเติม และการไม่ถูกตรวจสอบย้อนหลัง และ 3) ได้รับภาษีที่ชำระไว้คืน ขณะที่ปัจจัยที่สามารถจูงใจให้เสียภาษี ได้แก่ 1) การมีรายได้มากกว่ารายจ่าย 2) รัฐจัดหาสวัสดิการได้อย่างทั่วถึง และ 3) อัตราภาษีที่จัดเก็บไม่สูงเกินไป

สำหรับปัจจัยที่กลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มคิดว่าสามารถจูงใจให้เกิดการยื่นแบบฯ ประกอบด้วย กลุ่มที่ไม่ได้ ยื่นแบบฯ แม้จะมีรายได้ถึงเกณฑ์ ระบุปัจจัยที่จูงใจคือ การไม่ตรวจสอบข้อมูลภาษีย้อนหลัง รวมถึงไม่ขอเอกสาร/หลักฐานเพิ่มเติม ขณะที่กลุ่มที่เคยยื่นแบบฯ ให้ความสำคัญกับความสะดวกในการกรอกข้อมูลมากที่สุด และ ยื่นแบบฯ แล้วไม่ต้องเสียภาษีเพิ่ม ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากคนกลุ่มนี้ร้อยละ 66.6 เป็นผู้ประกอบอาชีพประเภทค้าขาย/ บริการรายย่อย และผู้ใช้แรงงาน/รับจ้างทั่วไป ซึ่งอาจมีความยุ่งยากในการรวบรวมเอกสารข้อมูลและกรอกลงระบบ มากกว่ากลุ่มที่ประกอบอาชีพที่มีเงินเดือนประจำ

ด้านปัจจัยที่สามารถจูงใจให้เสียภาษี พบว่า ความเพียงพอของรายได้เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อ การจ่ายภาษีของกลุ่มที่ไม่ได้ยื่นแบบฯ ซึ่งสอดคล้องกับระดับรายได้เฉลี่ยที่ไม่สูงนัก และสถานะทางการเงิน ที่ไม่ค้ำคองมั่นคงของคนกลุ่มดังกล่าว ขณะที่กลุ่มที่ยื่นแบบฯ จะให้ความสำคัญกับการจัดสวัสดิการของรัฐมากกว่า เนื่องจากเกือบร้อยละ 70 ของกลุ่มนี้ประกอบอาชีพที่มีเงินเดือนประจำที่ทำให้ถูกตรวจสอบได้ง่าย จำเป็นต้อง ยื่นแบบฯ และเสียภาษี จึงต้องการให้ภาษีที่เสียไปเกิดประโยชน์สูงสุด

ตาราง 15 ปัจจัยที่จูงใจให้คนไทยยื่นแบบฯ และเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามประสบการณ์การยื่นแบบฯ

กลุ่มที่ยื่นแบบฯ ในปี 2565	กลุ่มที่เข้าเงื่อนไขต้องยื่นแบบฯ แต่ไม่ยื่นในปี 2565	กลุ่มที่เคยยื่นแบบฯ แต่ไม่ได้ยื่นในปี 2565
ปัจจัยที่มีส่วนจูงใจให้ประชาชนยื่นแบบฯ		
- ยื่นแล้วไม่เสียภาษีเพิ่ม - ไม่ต้องกรอกข้อมูลเอง มีระบบ/เจ้าหน้าที่ช่วยกรอก - ได้รับภาษีที่ชำระไว้คืน - ข้อมูลส่วนตัวถูกจัดเก็บอย่างปลอดภัย - ไม่มีการขอเอกสาร/หลักฐาน เพิ่มเติม	- ยื่นแล้วไม่เสียภาษีเพิ่ม - ไม่ต้องกรอกข้อมูลเอง มีระบบ/เจ้าหน้าที่ช่วยกรอก - ไม่มีการตรวจสอบข้อมูลภาษีย้อนหลัง - ไม่มีการขอเอกสาร/หลักฐาน เพิ่มเติม - ได้รับภาษีที่ชำระไว้คืน	- ไม่ต้องกรอกข้อมูลเอง มีระบบ/เจ้าหน้าที่ช่วยกรอก - ยื่นแล้วไม่เสียภาษีเพิ่ม - ไม่มีการขอเอกสาร/หลักฐาน เพิ่มเติม - ได้รับภาษีที่ชำระไว้คืน - ไม่มีการตรวจสอบข้อมูลภาษีย้อนหลัง
ปัจจัยที่มีส่วนจูงใจให้ประชาชนเสียภาษี		
- รัฐจัดหาสวัสดิการได้อย่างทั่วถึง - มีรายได้มากกว่ารายจ่าย - รัฐนำเงินภาษีไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ - อัตราภาษีที่จัดเก็บไม่สูงเกินไป - ผู้มีรายได้น้อยได้รับประโยชน์จากภาษีมากขึ้น	- มีรายได้มากกว่ารายจ่าย - รัฐจัดหาสวัสดิการได้อย่างทั่วถึง - อัตราภาษีที่จัดเก็บไม่สูงเกินไป - รัฐนำเงินภาษีไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ - ผู้มีรายได้น้อยได้รับประโยชน์จากภาษีมากขึ้น	- มีรายได้มากกว่ารายจ่าย - รัฐจัดหาสวัสดิการได้อย่างทั่วถึง - อัตราภาษีที่จัดเก็บไม่สูงเกินไป - ผู้มีรายได้น้อยได้รับประโยชน์จากภาษีมากขึ้น - รัฐนำเงินภาษีไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

ที่มา : โครงการสำรวจและศึกษาทัศนคติของประชาชนต่อการยื่นแบบฯ และการจ่ายภาษี โดย สศช. และ SAB

อย่างไรก็ตาม ผลสำรวจยังพบข้อท้าทายในการจูงใจกลุ่มที่ไม่ได้ยื่นแบบฯ กล่าวคือ ผู้ตอบแบบสอบถามบางส่วนระบุว่า ไม่มีปัจจัยใดเลยที่มีผลจูงใจให้ยื่นแบบฯ โดยเฉพาะกลุ่มที่ไม่ได้ยื่นแบบฯ แม้จะอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องยื่น ที่มีสัดส่วนมากถึงร้อยละ 42.7 อย่างไรก็ตาม สัดส่วนดังกล่าวยังสะท้อนให้เห็นถึงโอกาสในการดึงคนกลุ่มนี้อ่าน้อยมากกว่าครึ่งหนึ่งให้กลับเข้าสู่ระบบภาษี

สาเหตุที่ทำให้ไม่ได้ยื่นแบบฯ แม้ว่าจะมีรายได้ถึงเกณฑ์จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเพิ่มเติม

ทำงานอิสระ
ทำให้รายได้ไม่แน่นอน

กลัวถูกตรวจสอบย้อนหลัง

ไม่เห็นประโยชน์ของการเสียภาษี

เสียภาษีหัก ณ ที่จ่าย
ไปจำนวนมากแล้ว

จากปัจจัยที่มีผลในการจูงใจในการยื่นแบบฯ และเสียภาษีข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่ามีหลายประเด็นที่สามารถปรับปรุงหรือพัฒนาเพื่อให้การจัดเก็บภาษีเงินได้ฯ ของไทยมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้ หากพิจารณาแนวทางในการส่งเสริมการยื่นแบบฯ และชำระภาษีของผู้มีเงินได้ในต่างประเทศ จะพบว่า หลายประเทศให้ความสำคัญกับการสร้างความรู้ตั้งแต่ในวัยเด็ก รวมถึงมีการสร้างแรงจูงใจให้คนอยากยื่นแบบฯ และเสียภาษีผ่านการให้รางวัลกับผู้เสียภาษีที่ดี ตลอดจนมีการให้สิทธิประโยชน์ที่นอกเหนือจากสิทธิในการหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนทางภาษีต่าง ๆ อีกทั้ง ยังมีการรณรงค์ทางภาษีเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ที่ไม่หลุดออกจากระบบภาษีได้กลับเข้ามาอยู่ในระบบ ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการคลังของรัฐ

ตาราง 16 แนวทางในการส่งเสริมให้มีการยื่นแบบฯ และชำระภาษีของผู้มีเงินได้ในต่างประเทศ

ด้าน	กรณีตัวอย่าง
การให้ความรู้ด้านภาษีและสร้างความตระหนักเกี่ยวกับหน้าที่ความเป็นพลเมือง	- ญี่ปุ่น กำหนดให้มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับระบบภาษีทั้งทฤษฎีและปฏิบัติตั้งแต่ชั้นประถมศึกษา - สหรัฐอเมริกา มีการกำหนดวิชา “Understanding Taxes” เป็นวิชาในหลักสูตรการเรียนการสอนในโรงเรียน เพื่อให้ความรู้พื้นฐานทางด้านเศรษฐศาสตร์และระบบภาษีตั้งแต่ระดับประถมศึกษา - มาเลเซียและแอฟริกาใต้ มีการจัดทำหลักสูตรเกี่ยวกับภาษีสำหรับการเรียนการสอนในโรงเรียน
การสร้างแรงจูงใจ	- บังกลาเทศและภูฏาน มีการให้รางวัลแก่ผู้เสียภาษีที่ดี - ปากีสถาน มีการให้รางวัลแก่ผู้เสียภาษีที่ดี และสิทธิพิเศษอื่น อาทิ บริการ Duty free และ VIP Lounge ที่สนามบินแห่งชาติ โดยมุ่งหวังให้เป็นตัวอย่างและสร้างจิตสำนึกในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี
การยกย่องทางภาษีอากร	- สหรัฐอเมริกา 33 จาก 50 มลรัฐ เปิดโอกาสให้ชำระภาษีย้อนหลังโดยไม่เสียส่วนหรือลงโทษทางอาญา - ออสเตรเลีย อังกฤษ เม็กซิโก และโปแลนด์ มีการยกเว้นและลดหย่อนเบี้ยปรับให้แก่ผู้เสียภาษีที่ต้องการเข้าสู่ระบบโดยสมัครใจ - ออสเตรเลีย เดนมาร์ก ฟินแลนด์ อิตาลี และญี่ปุ่น มีการยกเว้นโทษจำคุกให้แก่ผู้เสียภาษีที่ต้องการเข้าสู่ระบบโดยสมัครใจ
การใช้บทลงโทษ	- ฟินแลนด์และฝรั่งเศส ใช้การจำแนกความผิดตามความตั้งใจ โดยหากมีเจตนากระทำความผิดจะได้รับโทษสูงกว่าความผิดที่ไม่ตั้งใจ - จีน สิงคโปร์ เบลเยียม และเดนมาร์ก มีการกำหนดเบี้ยปรับในอัตราที่สูงมาก หากแจ้งข้อมูลที่เป็นเท็จหรือไม่ครบถ้วน - ฝรั่งเศส มีสิทธิในการเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ หรือห้ามประกอบธุรกิจสูงสุด 3 ปี หากแจ้งข้อมูลที่เป็นเท็จหรือไม่ครบถ้วน

ที่มา : โครงการสำรวจและศึกษาทัศนคติของประชาชนต่อหน้าที่การยื่นแบบฯ และการจ่ายภาษี โดย สศช. และ SAB

แนวทางส่งเสริมและพัฒนากิจการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

สำหรับประเทศไทย แม้จะมีการสร้างแรงจูงใจเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมในการชำระภาษีเช่นเดียวกัน โดยจะมีการมอบรางวัลรัฐภาพการพิพจน์เพื่อยกย่องผู้เสียภาษีที่ดี อีกทั้ง ยังมีการกำหนดบทลงโทษ สำหรับบุคคลใดที่ชำระภาษีไม่ครบถ้วน ยื่นแบบฯ ล่าช้า หรือหลีกเลี่ยงการยื่นแบบฯ โดยจะต้องเสียเงินเพิ่มหรือมีเบี้ยปรับ หากฝ่าฝืนไม่ชำระ จะได้รับโทษทางอาญา แต่ไทยอาจนำแนวทางอื่น ๆ ของต่างประเทศมาประยุกต์ใช้ รวมถึงพิจารณาประเด็นอื่น ๆ เพิ่มเติมจากข้อค้นพบข้างต้น โดยการส่งเสริมและพัฒนากิจการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของไทยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น อาจดำเนินการได้ ดังนี้

1. การสร้างความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาให้แก่ประชาชน เนื่องจากคนไทยจำนวนมากยังมีความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับภาษีเงินได้ฯ ไม่มากนัก ซึ่งความรู้ความเข้าใจนั้นมีผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมการยื่นแบบฯ โดยการดำเนินการอาจพิจารณานำเอาองค์ความรู้เกี่ยวกับภาษีเงินได้ฯ เข้าไป

อยู่ในระบบการเรียนการสอนตั้งแต่วัยเด็ก รวมถึงต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับนักเรียนแต่ละระดับชั้น เพื่อปูพื้นฐาน สร้างความคุ้นชิน และการตระหนักรู้ถึงหน้าที่ของพลเมืองที่ต้องเข้าสู่ระบบภาษี นอกจากนี้ ควรให้มีการสื่อสารเพื่อสร้างความรู้แก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง ทั้งข้อเท็จจริง เงื่อนไขและเกณฑ์ต่าง ๆ รวมถึงบทลงโทษ หากปฏิบัติไม่ถูกต้อง ด้วยวิธีการและรูปแบบข้อมูลที่เข้าใจได้ง่าย เพื่อให้คนทุกระดับสามารถรับรู้ได้อย่างถูกต้อง

2. **การสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการนำภาษีไปใช้ของรัฐ รวมถึงประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับจากการเสียภาษี** ซึ่งจากข้อค้นพบจะเห็นได้ว่าคนบางกลุ่มไม่เต็มใจที่จะเสียภาษี เนื่องจากไม่เห็นถึงประโยชน์ ดังนั้น ภาครัฐจึงควรประชาสัมพันธ์ถึงผลการดำเนินนโยบายและการจัดสวัสดิการต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน ทั้งในรูปแบบที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน รวมถึงควรมีการชี้แจงการใช้จ่ายอย่างโปร่งใส โดยเน้นการนำเสนอข้อมูลที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน นอกจากนี้ การดำเนินนโยบายต่าง ๆ ควรเป็นนโยบายที่เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อป้องกันข้อครหาและทำให้ประชาชนมีความมั่นใจว่ารัฐจะนำภาษีไปใช้อย่างเกิดประโยชน์ อีกทั้ง อาจต้องมีการสื่อสารสถานการณ์การเงินการคลังของประเทศ เพื่อสร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญในการยื่นแบบฯ และเสียภาษี

3. **การมีแนวทางส่งเสริมการเข้าระบบภาษีโดยสมัครใจ** โดยสาเหตุหนึ่งที่คนไทยเลือกที่จะไม่ยื่นแบบฯ คือ การกลัวโดนตรวจสอบย้อนหลังซึ่งอาจทำให้ต้องเสียเบี้ยปรับและจ่ายภาษีเพิ่มจำนวนมาก ตลอดจนกลัวบทลงโทษที่ปัจจุบันมีทั้งโทษปรับและโทษจำคุก จึงอาจพิจารณาการยกเว้นหรือลดบทลงโทษต่าง ๆ ให้เบาลง ยกเว้นการตรวจสอบย้อนหลัง รวมถึงมีมาตรการจูงใจอื่น อาทิ ให้รางวัลแก่ผู้ยื่นภาษี เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้าสู่ระบบภาษีอย่างถูกต้อง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการคลังในระยะยาว

4. **การตรวจสอบและลงโทษผู้ที่ปฏิบัติไม่ถูกต้องอย่างเข้มงวด** ผลการสำรวจ พบว่า การเห็นผู้ที่มีรายได้ถึงเกณฑ์ แต่ไม่เข้าสู่ระบบภาษี ส่งผลให้เกิดความรู้สึกไม่เป็นธรรม ซึ่งมีผลต่อความเต็มใจยื่นแบบฯ และเสียภาษี หน่วยงานผู้รับผิดชอบในแต่ละด้านจึงควรมีการพัฒนากระบวนการตรวจสอบให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อป้องกันการใช้ช่องโหว่ของระบบในการหลบเลี่ยงภาษี นอกจากนี้ อาจมีการกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ตั้งใจทำผิดเพื่อให้เกิดความเกรงกลัว ทั้งนี้ นอกจากจะช่วยให้การจัดเก็บภาษีรั่วไหลน้อยลงแล้ว ยังมีส่วนช่วยป้องกันพฤติกรรมเลียนแบบของคนอื่นในอนาคตอีกด้วย

5. **การอำนวยความสะดวกให้ผู้ยื่นแบบฯ** ซึ่งคนจำนวนมากรู้สึกว่าการกรอกข้อมูลในขั้นตอนการยื่นแบบฯ มีความซับซ้อนยุ่งยาก โดยเฉพาะกับกลุ่มที่ไม่ได้มีรายได้ประจำที่มีหลักฐานเอกสารที่ชัดเจน รวมถึงกลุ่มที่มีรายได้จากหลายแหล่ง ซึ่งหากสามารถพัฒนาระบบให้สามารถประมวลผลข้อมูลรายได้จากแหล่งต่าง ๆ ได้มากขึ้น รวมถึงมีบุคลากรคอยสนับสนุนและช่วยเหลือในแต่ละกระบวนการ จะทำให้ประชาชนรู้สึกว่าการยื่นแบบฯ ไม่ซับซ้อนและเต็มใจที่จะยื่นมากขึ้น

ทั้งนี้ ภาครัฐอาจต้องให้ความสำคัญกับการสร้างและกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจ รวมถึงดำเนินการต่าง ๆ ที่จะส่งเสริมให้ประชาชนมีรายได้ที่เพียงพอ เพื่อให้กลุ่มที่มีรายได้ใกล้เคียงกับรายจ่าย เกิดความพร้อมและความรู้สึกสบายใจในการยื่นแบบฯ และเสียภาษี อีกทั้ง ยังเป็นการขยายฐานภาษี จากการยกระดับรายได้ของคนที่ปัจจุบันยังมีรายได้ไม่ถึงเกณฑ์ขั้นต่ำที่ต้องยื่นแบบฯ ซึ่งจะเป็นผลดีในระยะยาวในการออกแบบนโยบายและมาตรการต่าง ๆ ในอนาคตจากการมีฐานข้อมูลที่ครบถ้วนมากขึ้น

ตัวชี้วัดภาวะสังคม (รายไตรมาส)

องค์ประกอบหลัก	2563	2564				2565				2566				2567
	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
1. คุณภาพของคน														
การมีงานทำ ^{1/}														
กำลังแรงงาน (พันคน)	39,086	39,866	39,894	39,732	39,759	39,618	39,764	40,089	40,143	40,281	40,302	40,532	40,674	40,226
การมีงานทำ (พันคน)	38,289	38,660	38,905	38,754	38,998	38,716	39,011	39,566	39,592	39,629	39,677	40,091	40,250	39,579
- ภาคเกษตรกรรม	12,433	11,132	11,793	12,707	12,645	11,404	11,656	12,400	12,215	11,587	11,634	12,644	12,333	10,928
- การผลิต	5,910	6,363	6,137	6,146	6,110	6,262	6,231	6,235	6,377	6,290	6,249	6,273	6,228	6,337
- การก่อสร้าง	2,251	2,499	2,394	2,073	2,175	2,395	2,190	2,081	2,154	2,356	2,320	2,142	2,221	2,474
- การขายส่ง การขายปลีก	6,310	6,516	6,326	6,486	6,590	6,649	6,850	6,775	6,724	6,944	6,886	6,761	6,982	6,917
- โรงแรม ภัตตาคาร	2,901	3,012	3,051	2,707	2,772	2,879	2,865	2,932	2,955	3,116	3,200	3,176	3,193	3,445
- การขนส่ง เก็บสินค้า	1,337	1,370	1,443	1,479	1,393	1,534	1,453	1,408	1,457	1,424	1,468	1,437	1,522	1,615
- อื่น ๆ	7,147	7,767	7,761	7,156	7,313	7,594	7,766	7,735	7,709	7,913	7,920	7,658	7,771	7,864
อัตราการมีงานทำ (ร้อยละ)	97.96	96.98	97.53	97.58	98.11	97.72	98.11	98.7	98.60	98.38	98.45	98.91	98.96	98.39
ผู้ว่างงาน (พันคน)	727	792	764	911	661	608	547	491	462	421	429	401	329	408
อัตราการว่างงาน (ร้อยละ)	1.86	1.99	1.92	2.29	1.66	1.53	1.37	1.23	1.15	1.05	1.06	0.99	0.81	1.01
การทำงานต่ำระดับ (พันคน) (ทำงานน้อยกว่า 35 ม./ส.ป.ที่พร้อมจะทำงานเพิ่ม)	510.0	668.9	481.5	803.9	453.2	319.1	263.6	234.5	275.9	227.9	202.6	166.9	210.9	191.5
หนี้สินครัวเรือน ^{2/}														
มูลค่าหนี้สินครัวเรือน (ล้านล้านบาท)	14.8	14.9	15.0	15.1	15.3	15.4	15.5	15.7	15.9	16.0	16.1	16.2	16.4	N.A.
- อัตราการขยายตัวของหนี้สินครัวเรือน (ร้อยละ)	3.9	4.6	4.9	4.0	3.8	3.6	3.4	4.1	3.8	3.7	3.8	3.4	3.0	N.A.
สัดส่วนหนี้ต่อ GDP	94.2	95.5	94.2	94.1	94.6	93.7	92.8	91.5	91.4	90.7	90.8	91.0	91.3	N.A.
หนี้ NPL (พันล้านบาท)	144.4	148.7	150.4	149.7	143.7	146.5	142.7	140.6	140.4	144.0	146.5	151.8	157.7	N.A.
- สัดส่วน NPL ต่อสินเชื่อรวม	2.84	2.92	2.92	2.89	2.73	2.78	2.69	2.62	2.62	2.68	2.71	2.79	2.88	N.A.
สุขภาพ														
จำนวนผู้ป่วยด้วยโรคที่ต้องเฝ้าระวัง (ราย) ^{3/}	96,480	70,287	42,698	52,200	31,014	63,158	70,542	200,626	126,651	141,779	114,498	401,003	341,963	259,672
- อัตราการขยายตัวของจำนวนผู้ป่วยด้วยโรค	-51.87	-63.69	-22.29	-39.62	-67.85	-10.14	65.21	284.34	308.37	124.54	62.31	99.8	169.9	80.1
- ปอดอักเสบ	54,035	47,665	32,500	46,461	26,651	51,849	50,300	68,072	60,884	78,443	56,234	81,054	76,945	96,395
- ไข้เลือดออก	8,601	2,530	3,088	2,677	1,661	1,461	9,485	19,625	14,574	10,948	23,067	76,579	46,548	24,131
- มือ เท้า และปาก	21,642	13,023	3,723	1,360	902	740	4,734	79,223	14,285	11,483	8,928	29,974	13,636	15,957
- ไข้หวัดใหญ่	10,987	5,967	2,537	1,070	1,124	8,247	4,859	31,498	34,770	39,457	24,874	211,103	202,741	121,074
- ฉีฬา	512	245	275	269	361	231	529	1,376	1,465	622	774	1,591	1,473	767
การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรื ^{4/}														
มูลค่าการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรื	77,816	73,619	66,171	56,933	78,542	75,660	68,400	59,365	82,662	78,376	70,873	61,603	85,912	82,197
- อัตราการขยายตัวของการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรื (ร้อยละ)	-3.9	-2.9	-2.4	-1.9	0.2	0.8	1.1	1.8	3.7	2.5	2.7	3.2	2.8	4.5
มูลค่าการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	48,669	46,016	37,948	34,301	49,510	47,122	39,154	36,032	52,871	49,811	41,508	38,150	55,841	54,045
- อัตราการขยายตัวของการบริโภคเครื่องดื่ม (ร้อยละ)	-5.5	-4.3	-3.0	-2.0	1.2	1.8	2.3	3.9	5.3	4.1	4.6	4.7	4.9	7.7
- อัตราการขยายตัวของการบริโภคบุหรื (ร้อยละ)	-0.8	-0.5	-1.6	-1.6	-1.9	-0.7	-0.5	-1.2	0.8	-0.2	-0.1	0.9	-0.7	-1.0
2. ความมั่นคงทางสังคม ^{5/}														
ความสงบสุขในสังคม (ต่อประชากรแสนคน)														
จำนวนผู้ประสบภัยสะสมรวม	N.A.	279,331	208,999	167,562	241,059	226,044	225,871	246,613	243,830	209,271	199,783	196,805	216,023	223,444
- อัตราการขยายตัวของอุบัติเหตุจากรถทางบก (ร้อยละ)	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-19.3	7.8	47.0	1.6	-7.4	-11.5	-20.1	-11.4	6.8
- สัดส่วนการบาดเจ็บและตายด้วยอุบัติเหตุ การจราจรทางบก (ต่อประชากรแสนคน)	N.A.	401.1	299.9	240.3	345.5	323.8	323.3	352.5	348.5	298.9	285.8	280.7	308.0	318.4
จำนวนคดีอาญารวม	82,072	144,453	139,293	125,076	119,864	101,739	107,933	104,413	112,809	103,935	89,149	90,733	101,836	112,094
- อัตราการขยายตัวของคดีอาญา (ร้อยละ)	-23.2	35.1	45.9	46.7	46.0	-29.6	-22.5	-16.5	-5.9	2.1	-17.4	-13.1	-9.7	7.9
- สัดส่วนคดีชีวิต ร่างกาย และเพศ (ต่อประชากรแสนคน)	5.1	6.3	5.6	5.1	5.7	5.3	5.3	5.5	5.7	6.6	6.8	6.5	6.6	7.2
- สัดส่วนคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน (ต่อประชากรแสนคน)	15.9	17.5	17.3	20.0	18.6	16.5	17.2	19.2	19.26	21.0	20.3	23.9	24.6	24.5
- สัดส่วนคดียาเสพติด (ต่อประชากรแสนคน)	97.0	183.7	177.0	154.2	147.6	123.9	132.0	124.7	136.4	120.7	100.1	99.0	113.9	127.9
การคุ้มครองผู้บริโภค ^{6/}														
จำนวนเรื่องร้องเรียน (ราย)	4,198	3,810	3,929	3,667	2,971	2,540	4,902	6,045	6,749	12,631	7,504	6,305	5,724	5,786
- กรณีสัญญา	865	983	1,090	1,031	534	432	796	1,202	385	477	561	455	431	467
- กรณีฉลาก	625	585	622	633	528	830	1,018	1,652	868	793	508	474	646	584
- กรณีโฆษณา	1,578	1,511	1,455	813	973	740	1,995	1,220	754	2,474	330	360	470	807
- กรณีขายตรงและตลาดแบบตรง	1,130	731	762	1,190	936	538	1,093	1,971	1,177	741	513	588	536	609
- เรื่องอื่น ๆ									3,565	8,146	5,592	4,428	3,641	3,319
จำนวนเรื่องร้องเรียนผ่านสำนักงาน กสทช. (ราย) ^{7/}	530	769	528	651	2,018	1,780	624	502	525	474	371	297	451	414

ตัวชี้วัดภาวะสังคม (รายปี)												
องค์ประกอบหลัก	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562	2563	2564	2565	2566
1. คุณภาพของคน												
การมีงานทำ												
ผลิตภาพแรงงาน กรณีแรงงาน (บาท/คน/ปี) ^{8/}	228,623	239,217	242,456	250,457	261,284	273,903	282,407	290,409	271,934	268,096	272,303	280,268
อัตราการมีงานทำ (ร้อยละ) ^{1/}	98.81	98.85	98.71	98.62	98.50	98.32	98.52	98.52	97.76	97.53	98.29	98.68
อัตราการว่างงาน (ร้อยละ) ^{1/}	0.66	0.72	0.84	0.88	0.99	1.18	1.05	0.98	1.69	1.96	1.32	0.98
การทำงานต่ำกว่าระดับ (พันคน) ^{1/} (ทำงานน้อยกว่า 35 ชม./สป.ที่พร้อมจะทำงานเพิ่ม)	347.0	273.7	256.3	272.5	174.9	303.3	292.5	249.6	485.1	601.8	273.3	202.1
หนี้สินครัวเรือน ^{2/}												
มูลค่าหนี้สินครัวเรือน (ล้านล้านบาท)	9.4	10.5	11.2	11.8	12.3	12.8	13.5	14.2	14.8	15.3	15.9	16.4
- อัตราการขยายตัวของหนี้สินครัวเรือน (ร้อยละ)	N.A.	11.4	6.6	5.7	3.8	4.3	5.9	4.9	3.9	3.8	3.8	3.0
สัดส่วนหนี้ต่อ GDP	76.1	81.1	84.4	85.9	84.0	82.5	82.7	84.1	94.2	94.6	91.4	91.3
หนี้เพื่ออุปโภคบริโภคที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ หรือ NPL (พันล้านบาท)	56.6	71.1	82.7	94.9	105.3	110.4	120.5	140.6	144.4	143.7	140.4	157.8
- สัดส่วน NPL ต่อสินเชื่อรวม	1.94	2.20	2.39	2.56	2.71	2.68	2.67	2.90	2.84	2.73	2.62	2.88
สุขภาพ ^{3/}												
อัตราผู้ป่วยนอก (ต่อประชากรพันคน)	3,116	2,917	2,837	3,160	3,733	3,691	3,393	4,031	3,499	2,935	3,387	N.A.
อัตราการป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อ (ต่อประชากรแสนคน)												
- มะเร็ง และเนื้องอกทุกชนิด	862	902	829	1,026	1,083	1,117	1,181	1,228	1,293	1,246.00	1,119.02	N.A.
- หัวใจ	955	887	845	1,012	1,027	810	1,069	1,099	1,116	1,050	958	N.A.
- เบาหวาน	868	1,081	1,033	1,233	1,293	1,345	1,439	1,529	1,542	1,504	1,420	N.A.
- ความดันโลหิต	1,246	1,622	1,561	1,901	2,009	2,091	2,245	2,388	2,413	2,329	2,174	N.A.
ความผิดปกติทางจิต/จิตเภท/ความหลงผิด (ต่อประชากรแสนคน)	63	83	79	92	95	98	101	106	111	106	95	N.A.
ความผิดปกติทางอารมณ์ (ต่อประชากรแสนคน)	35	43	45	55	58	61	70	78	83	83	80	N.A.
ความผิดปกติจากโรคประสาท/ความเครียด (ต่อประชากรแสนคน)	54	46	39	44	42	42	41	41	42	41	48	N.A.
ภาวะแปรปรวนทางจิตและพฤติกรรม (ต่อประชากรพันคน)	62	60	51	72	76	90	88	141	105	96	103	N.A.
อัตราส่วนภาวะพึ่งพิง (ร้อยละ) ^{10/}	49.3	49.5	49.81	50.21	50.71	51.31	52.02	52.83	53.77	54.81	N.A.	N.A.
สัดส่วนคนยากจน (ร้อยละ) ^{11/}	12.65	10.96	10.52	7.19	8.6	7.83	8.3	6.26	6.83	6.32	N.A.	N.A.
การศึกษา												
อัตรานักเรียนต่อประชากรวัยเรียน ^{12/}												
- ประถมศึกษา	104.0	102.7	102.2	102.4	102.7	101.5	101.4	102.4	98.4	99.1	99.2	N.A.
- มัธยมศึกษาตอนต้น	97.7	96.8	97.1	98.7	96.8	96.5	95.8	96.0	95.1	95.6	96.8	N.A.
- มัธยมศึกษาตอนปลาย	73.2	75.1	77.3	78.5	78.6	78.7	79.5	78.5	79.3	81.9	84.0	N.A.
- อุดมศึกษา (ปริญญาตรีและต่ำกว่า)	51.8	46.5	46.2	48.2	47.7	49.1	49.5	49.0	58.0	49.4	54.3	N.A.
จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรกลุ่มอายุ 15 ปีขึ้นไป ^{13/}	8.0	8.0	8.1	8.5	8.5	8.6	8.6	8.7	8.9	8.9	9.2	9.2
จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรกลุ่มอายุ 15-59 ปี ^{14/}	8.8	8.9	9.0	9.3	9.4	9.5	9.6	9.6	9.9	10.0	10.2	10.2
- ชาย	8.9	8.9	9.0	9.3	9.3	9.4	9.5	9.5	9.7	9.8	10	10
- หญิง	8.8	8.9	9.0	9.4	9.5	9.6	9.7	9.8	10.0	10.1	10.4	10.5
จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป ^{14/}	4.5	4.7	4.8	5.0	5.0	5.0	5.1	5.2	5.4	5.5	5.8	5.9
- ชาย	5.1	5.3	5.4	5.6	5.7	5.7	5.7	5.8	6.0	6.1	6.5	6.5
- หญิง	4.1	4.3	4.3	4.5	4.5	4.5	4.6	4.7	4.9	5.1	5.4	5.5
2. ความมั่นคงทางสังคม												
สถาบันครอบครัว												
สัดส่วนครัวเรือนที่มีที่อยู่อาศัยถาวร (ร้อยละ) ^{15/}	99.53	99.71	99.64	99.59	99.62	99.69	99.73	99.81	-	99.75	99.88	99.93
ดัชนีครอบครัวอบอุ่น (ร้อยละ) ^{16/}	68.31	65.58	65.53	65.34	67.98	-	-	-	-	-	-	-
หลักประกันทางสังคม												
ร้อยละของการมีหลักประกันสุขภาพ ^{17/}	99.90	99.87	99.84	99.92	99.95	99.95	99.94	99.92	99.89	99.57	99.56	99.56
- ประกันสังคม	15.99	16.54	16.83	17.18	17.67	17.96	18.48	18.92	18.84	18.73	19.12	19.21
-สวัสดิการข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	7.69	7.79	7.62	7.37	7.21	7.48	7.63	7.74	7.79	7.92	7.94	7.95
- ประกันสุขภาพถ้วนหน้า	75.27	74.61	73.48	73.71	73.44	72.88	72.20	71.45	71.45	71.44	70.74	70.16
- สิทธิสวัสดิการพนักงานส่วนท้องถิ่น	-	0.15	0.87	0.93	0.93	0.92	0.94	0.94	0.96	0.95	0.96	1.02
- สิทธิอื่น ๆ	0.95	0.93	1.03	0.73	0.70	0.76	0.73	0.94	0.95	0.96	N.A.	N.A.
- สิทธิว่าง (ผู้ยังไม่ลงทะเบียนสิทธิ)	0.10	0.13	0.16	0.08	0.05	0.05	0.06	0.08	0.11	0.28	0.29	0.30
สัดส่วนผู้ประกันตนต่อกำลังแรงงาน ^{18/}	29.70	31.56	35.32	35.77	36.69	38.44	41.62	43.42	42.63	61.35	61.14	60.88
ความสงบสุขในสังคม (ต่อประชากรแสนคน)												
อัตราการตายด้วยอุบัติเหตุการจราจรทางบก ^{19/}	33.6	32.8	32.0	30.7	33.5	33.1	30.5	30.4	27.3	25.9	23.0	26.9
สัดส่วนคดีชีวิต ร่างกาย และเพศ ^{5/}	40.0	37.0	37.3	25.9	31.5	27.7	26.7	25.0	22.1	23.9	23.0	28.3
สัดส่วนคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ^{5/}	79.7	77.4	72.7	75.8	96.6	85.2	68.8	69.9	65.4	77.4	76.3	95.4
สัดส่วนคดียาเสพติด ^{5/}	596.2	719.4	558.7	249.4	349.9	424.6	436.2	554.8	471.1	697.8	546.7	460.9
ร้อยละของคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำต่อคดีทั้งหมดที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจฯ ทั่วประเทศ ^{20/} (* ข้อมูล ณ 3 พฤษภาคม 2566)	20.0	20.4	17.5	22.7	22.1	23.4	23.7	25.2	22.3	19.7*	15.2*	15.0

ตัวชี้วัดภาวะสังคม (รายปี) ต่อ

องค์ประกอบหลัก	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562	2563	2564	2565	2566
การคุ้มครองผู้บริโภค^{6/}												
จำนวนเรื่องร้องเรียน (ราย)	9,489	7,093	6,638	7,118	7,409	8,870	7,441	15,565	15,964	14,377	16,671	32,164
- กรณีสัญญา	3,547	2,729	2,571	2,875	2,637	3,707	3,191	4,017	3,188	3,638	2,815	1,924
- กรณีฉลาก	3,876	2,631	2,352	2,552	2,010	2,026	1,871	2,105	2,138	2,368	4,368	2,421
- กรณีโฆษณา	2,013	1,033	1,515	1,119	1,628	2,425	1,439	7,191	6,810	4,752	4,709	3,634
- กรณีขายตรงและตลาดแบบตรง	15	76	131	566	1,097	712	940	2,252	3,828	3,619	4,779	2,378
- กรณีอื่น ๆ												21,807
การให้คำปรึกษาทางสายด่วน 1166 (ราย)	60,982	41,773	38,701	49,708	47,329	45,311	52,504	47,996	51,185	38,736	38,484	42,551
3. ความเป็นอยู่และพฤติกรรมของคน												
พฤติกรรมในการบริโภค												
ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค	88.3	88.1	87.9	87.2	87.1	86.97	86.6	86.5	87.0	87.0	87.3	N.A.
ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค	11.7	11.9	12.1	12.9	12.9	13.0	13.4	13.5	13.0	13.0	13.0	N.A.
อัตราการบริโภคสุราของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป	-	32.2	32.3	34.0	-	28.4	-	-	-	28.0	N.A.	N.A.
อัตราการบริโภคบุหรี่ของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป	-	19.9	20.7	19.9	-	19.1	-	-	-	17.4	N.A.	N.A.
4. สิ่งแวดล้อม												
สารอันตราย^{25/}												
ปริมาณการใช้สารเคมี (ล้านตัน)	68.13	62.38	21.42	20.36	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
ขยะ^{25/}												
การผลิตขยะที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ (ล้านตัน)	24.73	26.77	26.19	26.85	27.06	27.37	27.93	28.71	25.37	24.98	25.70	26.95
การผลิตขยะที่เกิดขึ้นใน กทม. (ล้านตัน)	4.01	4.13	3.94	4.19	4.21	4.88	4.85	4.96	4.48	4.46	4.70	4.65
ความสามารถในการกำจัดขยะแบบถูกสุขลักษณะ	4.01	4.13	3.94	3.70	3.73	3.88	3.93	3.85	3.14	3.16	3.30	3.21
ปริมาณของเสียอันตรายทั่วประเทศ (ล้านตัน)	3.57	3.30	2.69	3.45	3.51	2.63	1.89	2.04	1.99	2.26	3.50	N.A.
มลพิษทางอากาศ^{25/}												
ค่าเฉลี่ยฝุ่นขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน มคก./ลบ.ม. (บริเวณพื้นที่ทั่วไปใน กทม.)	38.2	41.0	41.3	38.2	38.4	35.4	46.3	43.1	37.6	38.4	38.1	48.7

- ที่มา :
- 1/ รายงานการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
 - 2/ ธนาคารแห่งประเทศไทย
 - 3/ กองระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข
 - 4/ กองบัญชาประชาชนดี สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
 - 5/ ข้อมูลสถิติคดีอาญา อาชญากรรม จากระบบสารสนเทศสถานตำรวจ (CRIMES) สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ข้อมูลอุบัติเหตุจราจรทางบก จากศูนย์ข้อมูลอุบัติเหตุ เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยทางถนน (THAI RSC) และข้อมูลประชากรจากการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2543-2573 และ พ.ศ. 2553-2583
 - 6/ ประมวลผลโดยกองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
 - 7/ ผลการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักนายกรัฐมนตรี (การให้คำปรึกษาทางสายด่วน 1166 สคบ. ให้บริษัทเอกชนดำเนินการตั้งแต่ไตรมาส 4 ปี พ.ศ. 2552)
 - 8/ รายงานผลการดำเนินงานเรื่องร้องเรียนตามกรรมวิธีข้อมูล สำนักรับเรื่องร้องเรียนและคุ้มครองผู้บริโภคในกิจการโทรคมนาคม สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (สำนักงาน กสทช.)
 - 9/ ข้อมูล GDP chain volume measures [reference year = 2002] (original) จากสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และข้อมูลการมีงานทำจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม หมายเหตุ ตั้งแต่ปี 2556 ข้อมูลการมีงานทำมีการปรับค่าถ่วงน้ำหนักโดยใช้ชุดข้อมูลค่าคาดประมาณประชากรของประเทศไทย ปี 2553-2583
 - 10/ สรุปรายงานการปรัย กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กระทรวงสาธารณสุข
 - 11/ ตั้งแต่ปี 2550 ได้เปลี่ยนแปลงวิธีการเก็บข้อมูลจาก 75 กลุ่มโรค เป็น 298 กลุ่มโรค
 - 12/ รายงานการศึกษาข้อมูลเพื่อใช้ในการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553 – 2583 (ฉบับปรับปรุง) (สศช., 2562ข) สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
 - 13/ ตั้งแต่ปี 2553 การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553 – 2583 สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
 - 14/ การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ประมวลผลโดยกองพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.
 - 15/ สถิติการศึกษาฉบับย่อ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
 - 16/ ข้อมูลปี 2545-2546 จากรายงานผลการประเมินโอกาสและคุณภาพการศึกษาของคนไทย สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
 - 17/ ข้อมูลตั้งแต่ปี 2547 เป็นต้นไป จากปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรไทย กลุ่มพัฒนาเครือข่ายสารสนเทศ สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
 - 18/ รายงานคุณภาพชีวิตของคนไทย จากข้อมูลความเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย
 - 19/ จัดทำข้อมูลปี 2559 เป็นสุดท้าย โดยกองประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
 - 20/ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ กระทรวงสาธารณสุข
 - 21/ สำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงาน และสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
 - 22/ ระบบบูรณาการข้อมูลการตายจากอุบัติเหตุทางถนน https://dip.ddc.moph.go.th/new/บริการ/3base_status_new และประชากรกลางปี กระทรวงสาธารณสุข
 - 23/ กลุ่มงานข้อมูลและสารสนเทศ สำนักพัฒนาระบบยุติธรรมเด็กและเยาวชน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ตั้งแต่ปี 2558 เป็นต้นมา เป็นร้อยละของเด็กที่กระทำผิดซ้ำจากการติดตามในรอบ 1 ปี ต่อจำนวนการปล่อยตัวทั้งหมด
 - 24/ รายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
 - 25/ การสำรวจพฤติกรรมด้านสุขภาพของประชากร พ.ศ. 2547, 2550, 2554, 2557 และ 2560 สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
 - 26/ การสำรวจอนามัยและสวัสดิการ พ.ศ. 2552, 2556 และ 2558 สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (ปี 2544-2548 เป็นการสำรวจของประชากรอายุ 11 ปีขึ้นไป) ทำการสำรวจทุก 2 ปี
 - 27/ รายงานการสำรวจการใช้เวลาของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ทำการสำรวจทุก 5 ปี
 - 28/ การสำรวจการมีกรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
 - 29/ รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เอกสารอ้างอิง

- กรมการขนส่งทางบก กองแผนงาน กลุ่มสถิติการขนส่ง. 2566. รายงานสถิติการขนส่งประจำปี 2566.
- _____. สำนักสวัสดิการการขนส่งทางบก . 2566. รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์อุบัติเหตุจากการโดยสาร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566.
- กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. 2567. พยากรณ์คาดการณ์ปี 2567 จะพบการระบาดของ 3 โรค ได้แก่ โควิด-19 ไข้หวัดใหญ่ และใช้เลือดออก.
- _____. 2567. รายงานโรคใช้หูดปี 2567.
- กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กองสุศึกษา. 2566. รายงานสถานการณ์พฤติกรรมถูกกลั่นแกล้งรังแก.
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. 2566. สถิติในการให้บริการโรคจิตเวชที่สำคัญ. เข้าถึงได้จาก <https://dmh.go.th/report/datacenter/hdc/>. (สืบค้นเมื่อ 4 เมษายน 2567).
- _____. 2566. รายงานอนาคตสุขภาพจิตสังคมไทย พ.ศ. 2576.
- _____. 2566. สถิติสายด่วน 1323 ประจำปี 2566.
- _____. 2567. การประเมินสุขภาพจิตตนเอง (Mental Health Check In) ระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 – 2567.
- _____. 2567. ระบบรายงานการประเมินผลสุขภาพจิตของคนไทย (Mental Health Check-In).
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 2566. สถิตินักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้าประเทศไทย ม.ค. - ก.ย. ปี 2566 (เบื้องต้น) (International Tourist Arrivals to Thailand Jan - Sep 2023).
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กองพัฒนานโยบายและนวัตกรรมทางสังคม. 2566. สถิติการส่วละเมิดทางเพศ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566.
- กระทรวงสาธารณสุข และสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. 2567. ระบบคลังข้อมูลด้านการแพทย์และสุขภาพ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566.
- _____. ศูนย์เฝ้าระวังการฆ่าตัวตาย. 2565. รายงานสถานการณ์ปัญหาการฆ่าตัวตายประเทศไทย ปี 2565.
- _____. 2566. ระบบข้อมูล Health Data Center เรื่อง การป่วยด้วยโรคใดเรื่อง ปี 2562 - 2566.
- กองพยากรณ์สุขภาพ กรมอนามัย. 2567. นำประปราศได้กับอนาคตสุขภาพของคนไทย. เข้าถึงได้จาก <https://hfd.anamai.moph.go.th/th/news-anamai-3/224210>
- กองระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. 2567. รายงานสถานการณ์โรคเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา.
- คิด for คิดส์. 2565. รายงานสถานการณ์เด็กและครอบครัว ประจำปี 2022.
- ฐานเศรษฐกิจ. 2567. ข่าวเรื่อง “หนูนอปป.แก่นี่เรื่อง เรื่องหนทางจบนี่ชัด” สืบค้นได้จาก https://www.thansettakij.com/finance/financial-banking/592153#google_vignette
- ทิพวรรณ ศิริสัมพันธ์. 2562. การครองเสดของผู้หญิงในยุคโลกาภิวัตน์กับเศรษฐกิจในเมืองไทย. เข้าถึงได้จาก https://doi.nrct.go.th/ListDoi/Detail?Resolve_DOI=10.14456/tjournal.2019.18. (สืบค้นเมื่อ 4 เมษายน 2567).
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. 2567. เงินให้กู้ยืมแก่ภาคครัวเรือน.
- _____. 2567. มาตราการปิดจบหนี้เรื่อง.
- _____. 2567. รายงานผลการสำรวจภาวะและแนวโน้มสินเชื่อ (Credit Conditions Report) ไตรมาสสี่ ปี 2566.
- _____. 2567. สถิติสถาบันการเงิน.
- บริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด (National Credit Bureau : NCB). 2567. ข้อมูลสถิติหนี้ส่วนบุคคล.
- พญ.กอบกาญจน์ ชุนทสวัสดิกุล. 2567. บทความเรื่อง “Sandwich Generation กับปัญหาสุขภาพ”.
- มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาลัยการจัดการ. 2562. การศึกษาเรื่อง BURNOUT IN THE CITY. เข้าถึงได้จาก <https://brandinside.asia/burnout-in-the-city/>. (สืบค้นเมื่อ 24 เมษายน 2567).
- มีทแอนด์สันธิ์ สาขาประเทศไทย. 2564. การสำรวจคนโสดในประเทศไทย. เข้าถึงได้จาก <https://shorturl.asia/xj4u9>. (สืบค้นเมื่อ 4 เมษายน 2567).
- มูลนิธิชีวอนามัยเพื่อเด็กและสตรี. 2567. สถิติการรับเรื่องราวร้องทุกข์และขอความช่วยเหลือ รอบไตรมาสที่ 1 พ.ศ. 2567.
- ศูนย์ข้อมูลอุบัติเหตุ เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยทางถนน (THAI RSC). 2567. รายงานสถิติการใช้สิทธิ พ.ร.บ. คุ่มครองผู้ประสบภัยจากรถ เดือนมกราคม - มีนาคม 2567. (ข้อมูล ณ 29 เมษายน 2567).
- ศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว (คิด for คิดส์). 2566. กรุงเทพฯ เมืองร้างรัก: เมื่อเมืองไม่... โอกาสบรักดี ๆ ของเยาวชนก็ไม่เกิด. เข้าถึงได้จาก <https://kidforkids.org/bangkok-youth-love/>. (สืบค้นเมื่อ 4 เมษายน 2567).
- สถาบันมะเร็งแห่งชาติ กรมการแพทย์. 2565. สถิติโรคมะเร็ง 2565. ข้อมูลสถิติทะเบียนมะเร็งประเทศไทย.
- สถาบันวิจัยประชากรและสังคม (วปส.). มหาวิทยาลัยมหิดล และสำนักงานกองทุนสนับสนุนสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). 2566. รายงานสุขภาพคนไทย 2566.
- สภาองค์กรของผู้บริโภค. 2567. แก้ปัญหาโดนทัวร์ทิพย์เห เสนอดังกองทุน คืนเงิน สอบบัญชี. เข้าถึงได้จาก <https://www.tcc.or.th/refund-to-tourist-if-tourcompany-cancel-travel-trip/>.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกากระจายเสียง กิจกรรมโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ. 2567. สถิติเรื่องร้องเรียน สำนักรับเรื่องร้องเรียนและคุ้มครองผู้บริโภคในกิจการโทรคมนาคม ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม – 31 มีนาคม 2567.
- สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค. 2567. สถิติเรื่องร้องทุกข์จากผู้บริโภคและผลการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภค. รายงานเดือนมกราคม – เดือนมีนาคม 2567.
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. 2567. ระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ. สถิติคดีอาญา มกราคม - มีนาคม 2567.
- สำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงาน. 2566. จำนวนผู้ประกันตนภาคบังคับ (มาตรา 33) จำนวนรายเดือน ปี 2556 – 2566.
- _____. 2566. จำนวนผู้ประกันตนภาคสมัครใจ (มาตรา 39) จำนวนรายเดือน ปี 2555 – 2566.
- _____. 2566. จำนวนผู้ประกันตนภาคสมัครใจ (มาตรา 40) จำนวนรายเดือน ปี 2557 – 2566.
- _____. 2566. จำนวนผู้รับประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงาน ปี 2563 – 2566.
- สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์. 2566. มูลค่าการส่งออกของไทยปี 2564 -2566 (มกราคม - กันยายน).
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2566. ดัชนีเศรษฐกิจการเกษตร เดือนกันยายน 2566.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2566. การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ปี 2562 - 2566.
- _____. 2566. ข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร (LFS).
- _____. 2567. การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ปี 2566.
- _____. 2567. ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES).
- _____. 2567. ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES)
- _____. 2567. ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES)
- _____. 2567. ข้อมูลการสำรวจอนามัยและสวัสดิการ ปี 2566.
- Department of Medicine. Yong Loo Lin School of Medicine, National University of Singapore and National University Health System.
- Dovepress. 2023. Unveiling the Global Surge: Unraveling the Factors Fueling the Spread of Karoshi Syndrome.
- Global burden of cancer in 2020 attributable to alcohol consumption: a population-based study Lancet Oncol. 2021.
- Hwang, J. 2016. Housewife, “gold miss,” and equal: the evolution of educated women’s role in Asia and the U.S.. J Popul Econ 29, 529–570 (2016). <https://doi.org/10.1007/s00148-015-0571-y>. (สืบค้นเมื่อ 4 เมษายน 2567).
- Institute for Health Metrics and Evaluation. Global Burden of Disease Study. 2019.
- Kartseva MA, Peresetsky AA. 2023. Sandwiched women: Health behavior, health, and life satisfaction. Russian Journal of Economics 9(3): 306-328. <https://doi.org/10.32609/r.juje.9.106825>
- Kisi. 2022. Cities with the Best Work-Life Balance 2022. เข้าถึงได้จาก <https://www.getkisi.com/work-life-balance-2022#table>. (สืบค้นเมื่อ 4 เมษายน 2567).
- Michigan Medicine (University of Michigan). 2022. Sandwich generation' study shows challenges of caring for both kids and aging parents สืบค้นได้จาก<https://www.sciencedaily.com/releases/2022/12/221207163041.htm>.
- Office for National Statistic (United Kingdom). 2019. More than one in four sandwich carers report symptoms of mental ill-health.
- Second-hand smoke and fine particulate matter exposures among multi-unit housing residents in Singapore. 2023.
- sheets/detail/mental-health-at-work. (สืบค้นเมื่อ 22 เมษายน 2567).
- Susanna Roberts. 2562. รายงานเรื่อง Exploration of NO2 and PM 2.5 air pollution and mental health problems using high-resolution data in London-based children from a UK longitudinal cohort study.
- Texas A&M University. 2018. The Effect of Mental Health on US County Economic Growth.
- The Guardian. 2023. State-sponsored matchmaking app launched in China. เข้าถึงได้จาก <https://www.theguardian.com/world/2023/mar/20/state-sponsored-matchmaking-app-launched-in-china>. (สืบค้นเมื่อ 4 เมษายน 2567).
- Whoscall. 2567. รายงานประจำปี 2566. เข้าถึงได้จาก <https://whoscall.com/th/blog/articles/1209>. (สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2567).
- World Bank. 2566. World Development Indicators. Agriculture, forestry, and fishing, value added per worker.
- World Health Organization. 2022. Fact sheets “Mental disorders”. เข้าถึงได้จาก <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/mental-disorders>. (สืบค้นเมื่อ 22 เมษายน 2567).
- _____. 2023. Fact sheets “Mental health at work”. เข้าถึงได้จาก <https://www.who.int/news-room/fact->

กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม (กขส.)

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

962 ถนนกรุงเกษม เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพฯ 10100

ผู้ประสานงาน / Contact persons

หากต้องการทราบรายละเอียดเพิ่มเติม กรุณาสอบถามได้ที่

E-mail : Pairat@nesdc.go.th

โทร. 0-2280-4085 ต่อ 3617

ตารางการเผยแพร่

2567

พฤษภาคม

- รายงานภาวะสังคมไทย
ไตรมาสหนึ่ง ปี 2567

2567

มิถุนายน

2567

กรกฎาคม

2567

สิงหาคม

- รายงานภาวะสังคมไทย
ไตรมาสสอง ปี 2567

2567

กันยายน

- รายงานสถานการณ์
ความยากจนและ
ความเหลื่อมล้ำของ
ประเทศไทย ปี 2566

2567

ตุลาคม

2567

พฤศจิกายน

- รายงานภาวะสังคมไทย
ไตรมาสสาม ปี 2567

2567

ธันวาคม

2568

มกราคม

2568

กุมภาพันธ์

- รายงานภาวะสังคมไทย
ไตรมาสสี่และภาพรวม
ปี 2567

2568

มีนาคม

2568

เมษายน

https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=socialoutlook_report